

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Produkce

MAGISTERSKÁ PRÁCE

STRATEGIE UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU

BcA. Kristýna Kočová

Vedoucí práce: MgA. Jiří Sulženko, Ph.D.

Oponent práce: MgA. David Kašpar

Datum obhajoby: 10. září 2021

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic Arts

Arts Management

MASTER'S THESIS

STRATEGIES FOR ART IN PUBLIC SPACE

BcA. Kristýna Kočová

Supervisor of thesis: MgA. Jiří Sulženko, Ph.D.

Reviewer: MgA. David Kašpar

Date of defense: 10th September 2021

Degree granted: MgA. (Master of Arts)

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

<h3>STRATEGIE UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU</h3>
--

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

podpis diplomantky

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi, je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autorky a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato magisterská práce se věnuje problematice strategické podpory umění ve veřejném prostoru. Je postavena na základě podrobné znalosti vývoje podpory a dopadů umění ve veřejném prostoru u nás i v zahraničí.

Práce zkoumá stávající systém podpory performativních i výtvarných aktivit ve veřejném prostoru na příkladu třech vybraných kulturních měst střední Evropy (Praha - Česká republika, Münster - Německo, Vídeň - Rakousko). V návaznosti na znalost uměleckých výstupů těchto měst poskytuje práce producerské srovnání různých modelů fungování, a také přináší ukázky dobré praxe ze zahraničí. Práce se mimo jiné také zabývá právním rámcem koordinace uměleckých aktivit ve veřejném prostoru v České republice, s důrazem na specifické potřeby hlavního města Prahy.

Díky znalosti teorie, a rovněž díky osobní praktické zkušenosti s pražskou metodikou, práce nabízí celostní manažerský pohled na možnosti kulturního a kultivovaného veřejného prostoru v Praze. Prostřednictvím získaných poznatků práce reflektuje také budoucí možné směřování strategické podpory umění ve veřejném prostoru u nás.

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of strategic support of art in public space. It is built on the basis of detailed knowledge of the development of support and impacts of art in public space in our country and abroad.

This work examines the current system of support of performative and artistic activities in public space on the example of three selected cultural cities in Central Europe (Prague - Czech Republic, Münster - Germany, Vienna - Austria). Following the knowledge of the artistic outputs of these cities, the thesis provides a producer's comparison of different models of operation, and also brings contextualised examples of good practice from abroad. Furthermore, the work deals with the legal framework for the coordination of artistic activities in public space in the Czech Republic, with a focus on the specific needs of the capital city of the country, Prague.

Thanks to the knowledge of theory, and also thanks to personal practical experience with the Prague methodology, the thesis offers a holistic managerial view of the possibilities of cultural and cultivated public space in Prague. Through the acquired knowledge, the thesis also reflects the future possibilities of strategic support of art in public space in Prague.

Poděkování

Z řad pedagogů katedry produkce DAMU bych za cenné rady chtěla poděkovat zejména vedoucímu práce MgA. Jiřímu Sulženkovi, Ph.D. Všem dalším pedagogům, kteří mi v průběhu posledních let předávali své vědomosti a zkušenosti, rovněž vděčím za přínos této diplomové práci.

Všem svým přátelům děkuji za podporu a pochopení. Velké poděkování pak patří spolužačkám Heleně Bartošové a Júlii Peckové. Bez nich by magisterské studium na DAMU bylo o mnoho chudší. Lucii Flemrové děkuji za editaci použitých pramenů a literatury.

V neposlední řadě děkuji své skvělé rodině za soustavnou láskyplnou trpělivost a všestrannou podporu. Speciální díky patří mamince RNDr. Marii Kočové, CSc. za to, že mou práci před odevzdáním přečetla.

Obsah

ÚVOD	13
1 GENEZE PODPORY UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU	16
2 VEŘEJNÝ PROSTOR A JEHO KOORDINACE	21
2.1 Základní aktéři veřejného prostoru	23
2.2 Důležitost zájmu o veřejný prostor	25
2.3 Kvalita veřejného prostoru a jeho dopady	26
3 STRATEGIE PODPORY UMĚNÍ TŘÍ VYBRANÝCH MĚST	31
3.1 Praha	31
3.1.1 Historie podpory umění ve veřejném prostoru v Praze	31
3.1.2 Program Umění pro město	36
3.1.3 Základní principy a cíle programu	39
3.1.4 Implementace programu	43
3.1.5 Pravidla pořizování trvalého uměleckého díla	46
3.1.6 Příklady projektů	48
3.2 Münster	57
3.2.1 Historie a základní principy Skulptur Projekte	58
3.2.2 Přehled ročníků Skulptur Projekte	59
3.2.3 Vybrané projekty	65
3.3 Vídeň	68
3.3.1 Kontext urbanismu a managementu života ve veřejném prostoru	68
3.3.2 Podpora umění ve veřejném prostoru ve Vídni	69
3.3.3 Kunst im Öffentlichen Raum Wien (KÖR)	71
3.3.4 Příklady stálých projektů	80
4 PRODUCENTSKÝ POHLED NA UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU	86
4.1 Vybrané praktické příklady	86
4.1.1 Umělecký projekt SOKL GHMP	86
4.1.2 Veřejný prostor veřejných kulturních institucí	87

4.1.3 Místa se specifickým statutem a už probíhajícím či zamýšleným kulturním využitím	88
4.2 Rozhovory	89
ZÁVĚR	98
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	101

Seznam použitých označení, zkratek a pojmů

A.S.	Akciová společnost
A2	A2 - kulturní čtrnáctideník
CABE	Commission for Architecture and the Built Environment (Komise pro architekturu a rostlé město)
CAMP	Centrum architektury a městského plánování IPR Praha
ČKA	Česká komora architektů
DPP	Dopravní podnik hlavního města Prahy
GHMP	Galerie hlavního města Prahy
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung (společnost s ručením omezeným)
IPR Praha	Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy
KÖR Wien	Kunst im öffentlichen Raum Wien (organizace pro umění ve veřejném prostoru města Vídně)
KUC MHMP	Odbor kultury a cestovního ruchu Magistrátu hl. města Prahy
KVP IPR	Kancelář veřejného prostoru IPR Praha
LWL	Landschaftsverband Westfalen-Lippe (Severní Porýní-Vestfálsko)
LWL-Museum	Muzeum Severního Porýní-Vestfálska
MČ	Městská část
MHD	Městská hromadná doprava
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
M3	Festival m3 / Umění v prostoru
NGP	Národní galerie Praha
NPÚ	Národní památkový ústav
OPP MHMP	Odbor památkové péče Magistrátu hl. města Prahy
O.P.S.	Obecně prospěšná společnost

OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PO	Příspěvková organizace
PPR	Pražská památková rezervace
RHMP	Rada hlavního města Prahy
SOKL	Umělecký projekt Galerie hlavního města Prahy
SRN	Spolková republika Německo
S.R.O.	Společnost s ručením omezeným
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace Spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu)
USA	Spojené státy Americké
VP	Veřejný prostor
WWU Münster	Westfälische Wilhelms-Universität Münster (Univerzita Münster)
ZHMP	Zastupitelstvo hlavního města Prahy

Seznam příloh

- Příloha č. 1** Původní znění textu Agnes Denes
- Příloha č. 2** Dvanáct pravidel kvalitního prostoru (pracovní list)
- Příloha č. 3** Co dělá dobré místo?
- Příloha č. 4** Priority a nástroje tvorby městských veřejných prostranství
- Příloha č. 5** Vztah mezi fyzickou podobou místa a typem aktivit
- Příloha č. 6** Ukázky děl českých umělců
- Příloha č. 7** Organizační struktura Programu Umění pro město
- Příloha č. 8** Schéma odpovědností Programu Umění pro město / proces výběru investice a um. díla a jeho realizace
- Příloha č. 9** Ukázka letáku procházky po umění ve veřejném prostoru (Vídeň)
- Příloha č. 10** Pozice koordinátora veřejného prostoru turistického centra
- Příloha č. 11** Příklad vyhodnocení užívání veřejného prostoru realizovaného studentkou pro Kancelář veřejného prostoru IPR (KVP IPR)
- Příloha č. 12** Příklad licenčního ošetření uměleckých děl v Münsteru (v němčině)
- Příloha č. 13** Seznam otázek pro zástupce KÖR Wien a Skulptur Projekte (v angličtině)

ÚVOD

Cílem mé diplomové práce „Strategie umění ve veřejném prostoru“ je přinést srozumitelný přehled problematiky týkající se různých přístupů ke koordinaci uměleckých aktivit ve veřejném prostoru u nás a v zahraničí. V práci chci skrze zohlednění historických a současných specifik a důvodů podpory uměleckých aktivit ve veřejném prostoru ukázat nový produkční a producentský pohled na dané téma. Hlavní motivací pro tvorbu této práce byl hluboký a dlouhotrvající osobní a profesní zájem o rozvoj hlavního města Prahy v této oblasti.

Má práce vychází z předpokladu, že složitost koordinace a řízení různých vrstev veřejného prostoru u nás často do velké míry komplikuje hladkou realizaci uměleckých aktivit, jež do něj nicméně bezesporu patří. Tento předpoklad se dále snažím dokázat skrze podrobné nastudování domácí a zahraniční literatury. Vzhledem k neustále se proměňujícímu rázu a potřebám v rámci veřejného prostoru jsem se v práci snažila ověřit a porovnat existující umělecké aktivity s aktuálními názory odborníků a expertů, kteří se v této oblasti pohybují v současnou chvíli. Tyto rozhovory jsou v práci dále podloženy vlastní praxí a realizovaným výzkumem v Praze.

Cílem práce je tedy přinést kromě kritického zhodnocení domácího prostředí také pohled na úspěšné příklady producentství uměleckých aktivit ve veřejném prostoru ze zahraničí. Na základě konzultací s kurátory z Prahy byla pro relevantní srovnání s naším hlavním městem vybrána města Münster v Německu a Vídeň v Rakousku. Vhodnost tohoto srovnání vychází z kulturně-historické provázanosti sousedních zemí s Českou republikou.

Práce vychází z předpokladu, že touha po naplnění skrze prožívání umění je ve své podstatě lidem vlastní. Stejně tak je lidem vlastní i touha shromažďovat se a své prožitky sdílet s ostatními.¹ Historie nejen divadelní, ale i výtvarná ukazuje mnoho rozmanitých případů a situací, kdy byl veřejný prostor postavený do pozice jeviště společenských aktivit, do role facilitátora vztahu člověka s člověkem či člověka s uměním.² Pavel Karous, sochař a pedagog zabývající se uměním ve veřejném prostoru, ve svém článku

---

¹ HEIDEGGER, Martin. *Bytí a čas*. Překlad Ivan CHVATÍK. Praha: OIKOYMENH, 1996. ISBN 80-86005-12-7. Str. 143.

² BROCKETT, Oscar Gross. *Dějiny divadla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7008-225-6.

pro A2 píše: „*Osazovat umění ve veřejném prostoru měst je kulturní tradicí už od antických civilizací a bylo vždy velmi významnou součástí života obyvatel, neboť reflektovalo jejich estetické, urbanistické, politické, sociální a reprezentační potřeby a cítění. Například naše hlavní město je svým historickým odkazem světově významnou ukázkou propojení městského veřejného prostoru a výtvarného umění a právě díky své inscenované městské krajině je na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.*“³

V době globálních i lokálních krizí a sociálních nepokojů se jednotlivci a jejich sociální vazby, ale i samotná povaha a funkce veřejné sféry a tedy i veřejného prostoru, proměňují. Veřejný prostor je místem všech a slouží ke společnému rozličnému užití, které je udávané normami, ale které stále poskytuje a musí dávat velký prostor pro svobodnou aktivitu a dialog. Jedním z cílů této práce je tedy také popsat, jaké různorodé funkce má v tomto veřejném dialogu právě umění přístupné všem - umění ve veřejném prostoru.⁴

Rozsah práce je vymezen zejména českou legislativou a dále specifiky hlavního města Prahy, jakými jsou například Strategický plán a jeho dílčí cíle. Zahraniční příklady z podobného legislativního prostředí hrají v práci roli inspirační. Magisterská práce se zaměřuje zejména na výtvarné umělecké aktivity ve veřejném prostoru, částečně pak práce hovoří také o aktivitách performativních. Tato skutečnost vychází zejména z faktu, že stálé umělecké realizace ve veřejném prostoru jsou v našem hlavním městě legislativně a strategicky ošetřeny a regulovány daleko více než ty performativní. Mnoho zjištění a skutečností veřejné podpory uměleckých realizací ve veřejném prostoru však lze analogicky vztáhnout i na svět performativních umění, která jsou dnes již s ostatními druhy umění propojená do velké míry. Struktura práce je pojata hierarchicky tak, aby čtenář co nejlépe pochopil důležitost veřejného prostoru v rámci organismu města, a dále byl seznámen s rolí umění v tomto organismu. Jednotlivým strategiím podpory kultury a umění ve veřejném prostoru měst Prahy, Münsteru a Vídně je věnována samostatná kapitola. Práci se pokusím završit

---

³ KAROUS, Pavel. Umění mezi námi. In: *A2 kulturní čtrnáctideník* [online]. Praha, 2016 [cit. dne 21. 4. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.advojka.cz/archiv/2016/9/umeni-mezi-nami>>.

⁴ MITRACHE, Georgică. Architecture, art, public space. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 51*. [s. l.], 2012. Dostupné z WWW: <<https://core.ac.uk/download/pdf/82070556.pdf>>.

svým vlastním zhodnocením tématu na základě teoretických a praktických zkušeností.

1 GENEZE PODPORY UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU

Od pradávna byla role veřejného prostoru v zobrazování světa, jak ho chápal jedinec a společnost - veřejný prostor sehrával roli imago mundi. Sledování pozice, kterou v rozmanitém světě veřejného prostoru zaujímá právě umění je pak jedním z předmětů této diplomové práce. Dalším z předmětů práce je pohled na způsob jeho podpory z veřejných zdrojů, který se neobejde bez pochopení souvislostí a vazeb na další společenské a vědecké disciplíny, mezi něž bezesporu patří architektura, urbanismus, sociologie, politologie, kulturní antropologie a samozřejmě domácí producentství tohoto typu kreativního průmyslu. Pro ilustraci a úvod do tématu je v této části práce rámcově představena geneze umění ve veřejném prostoru skrze expertní pohledy za zahraničí i tuzemsku v průběhu 20. století.

Úvodem lze zmínit, co Camillo Sitte, rakouský urbanista a umělec, napsal v roce 1889 o veřejném prostoru, jeho proměňující se roli a zastoupení uměleckých projevů v něm: *„V našem veřejném životě se mnohé neodvratně změnilo a zbavilo čtené staré stavební formy jejich někdejšího významu - a na tom nemůžeme vůbec nic změnit. Nemůžeme změnit, že se píše v denním tisku o tom, co by se mělo jako kdysi ve starém Římě nebo Řecku vyhlášovat v thermách a sloupových síních. Nemůžeme změnit, že se tržiště stále více stahují z náměstí a uzavírají se do neuměleckých užitkových staveb nebo jsou nahrazována donáškou do domu. Nemůžeme změnit, že veřejným kašnám zbyla jen dekorativní hodnota a jsou odříznuty od pestrého davu, neboť moderní vodovody dodávají mnohem pohodlněji vodu bezprostředně přímo do domu a do kuchyně. Také umělecká díla putují stále více z ulic a náměstí do klecí muzeí a zároveň mizí umělecký ruch lidových, folklorních slavností, masopustních a jiných průvodů, církevních procesí, divadelních produkcí na tržištích a podobně. Lidový život se po staletí a hlavně v poslední době neustále stahuje z veřejných prostranství, ztrácí tím značnou část svého jedinečného významu a téměř lze pochopit, proč všeobecně a tak náhle klesá pochopení pro pěkná náměstí. Způsob života našich předků byl příznivější pro umělecké ztvárnění městské zástavby než náš přesně propočítaný současný život, v němž se sám člověk stává strojem. Základní myšlenka se proměnila nejen ve velkých celcích, ale i v detailech jsou nezbytné mnohé změny. Naše velkoměsta rostou do gigantických rozměrů, které drtí staré formy umění. Čím je město větší, tím větší a širší jsou jeho náměstí a ulice, vyšší a hmotnější jeho budovy,*

*až nakonec nelze vůbec umělecky zvládnout nové dimenze vysokých a do nekonečna ubíhajících řad domů. Všechno nezměrně roste a věčné opakování stejných motivů samo o sobě otupuje tak, že lze vyvolat určitý zájem jen zcela mimořádnými efekty.*⁵ Od Sitteho doby uplynulo mnoho let, jeho popis ztráty komunikace architektury, umění a lidí prošla mnohými změnami, které dále představí tato práce. Zkrášlení prostředí obyčejným přidáním plastiky bez kontextu bylo několikrát překonáno. Zpřetrhané vztahy samozřejmě nelze překonat za pár let, účelem této práce je nicméně představit dobré příklady současné strategické praxe u nás i našich nejvíce kulturně a historicky souvisejících sousedů (Rakousko, Německo). Dnešní umění ve veřejném prostoru, které je podporováno městem, hledá pojitka a cesty zpět k divákovi, který s uměleckými projevy ztratil kontakt. Jak konstatovala v roce 1990 konceptuální site-specific umělkyně Agnes Denes: *„Umění ve veřejném prostoru, stejně jako každé jiné umění, by mělo na lidi působit. Rozdíl je v tom, že umění ve veřejném prostoru působí v oblastech, kde se lidé běžně pohybují, kde lidé žijí a pracují, na rozdíl od muzeí nebo galerií, kam se vydávají pouze dobrovolně. Toto by mělo vytvořit odpovědnost vůči veřejnosti, do jejíž společné řeči je tímto vstupováno... Veřejné umění je důležité pro naše komunity a pro umělecký projev, ale selže, pokud nebudeme schopni vyrovnat se s jeho komplexitou a potenciálem. Je nezbytné, aby umění zůstalo svobodné a reagovalo na svět, jehož problémy reflektuje a analyzuje. Umění ve veřejném prostoru ztrácí svou vzácnost, ale získává na síle tím, že se stává sociálním fenoménem a sdílí se s ostatními dobrovolně a efektivně. Slovník umělců je omezen pouze hloubkou a jasností jejich vize a jejich schopností vytvářet dobře vyjádřené pravdivé syntézy. Toto umění vidí realitu, ale nikdy se nevzdá snu.*⁶ (Původní text viz Příloha 1)

Politické prostředí 2. poloviny 20. století československému umění vytvořilo obtížné podmínky. Rámec tzv. public art, který se od 60. let rozvíjel (Yves Klein, minimal land art apod.) v zahraničí a v 80. letech již skrze široké postmoderní iniciativy a proudy udával ráz a držel krok s různorodými společenskými tématy,

---

⁵ SITTE, Carlo. Stavba měst podle uměleckých zásad. Cit. z: CZUMALO, Vladimír. O veřejném prostoru. In: *Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, [s. a.]. Dostupné z WWW:

<https://cca.fcca.cz/fileadmin/user_upload/CENTRUM/Archiv_projektu/Vyrocnni_vystavy/1997/Umelecke_dilo_ve_verejnem_prostoru/O_verejnem_prostoru.pdf>.

⁶ DENES, Agnes. The Dream. In: MITCHELL, William John Thomas. *Art in the Public Sphere*. Chicago (US): University of Chicago Press, 1990. Str. 924.

se u nás nastolit nepodařilo. Umělecké projevy jako takové u nás nebyly o nic méně hodnotnější než za hranicemi republiky. Kontakt veřejnosti s tímto uměním a spolupráce a debata nad „věcí veřejnou“ byla právě politickou situací u nás znemožněna, vztah lidí k uměleckým projevům byl zpřetrhán a umění se uchýlilo do exkluzivních skupin a bublin. Svobodné veřejné umělecké projevy, stejně jako svobodný veřejný projev mínění obecně, byly přesně tím, co mohlo represivním autoritářským režimem otrávit, a proto byly znemožněny. Došlo k nezvratitelnému vzdálení běžného života od kultury a umění. Následná kontaminace pojmu „veřejný“ hodnotami jako je prospěch a pokrytectví nebyla zbořena ani po sametové revoluci, kdy se do popředí naopak dostala drásavá snaha oddělit se od všeho „státního“. Umění tedy zůstalo v individualistické a exkluzivní sekularizaci stranou od kontaktu s běžnými lidmi, s čímž se pojí i pozice celého tohoto sektoru na pokraji jakýchkoliv ekonomických nebo existenčních debat. Tento trend je sice v posledních letech na ústupu, dědictví celých desetiletí nesvobody dob komunismu a následné lhostejnosti dob postkomunismu ale zanechává značnou stopu dodnes. Na celostátní úrovni toto potvrzuje například absence zákona o kultuře, který by zohledňoval potřeby a snahy kulturních a kreativních odvětví, nezvrubně zpracovaná Státní kulturní politika apod. Rok 2020 a 2021 prokázal, že veřejná správa nezná potřeby kulturních a uměleckých institucí i jednotlivců, a nemá nástroje na jejich podporu či snad záchranu v době krize. „Detaily“ jako je výlučná administrace záchranných prostředků do kultury skrze Ministerstvo průmyslu a obchodu, s ním spojené odsunutí snah Ministerstva kultury na víceméně samý okraj debaty o vládnutí a dalším směřování zemi, pouze doplňují děravý pohled na funkci kultury a umění u nás. Přitom je to právě veřejný prostor jako společné demokratické pole, kulturní debata opírající se o hodnotový systém, které společnost v době krize drží pohromadě.⁷

Ludvík Hlaváček ve své stati o umění ve veřejném prostoru shrnuje a konstatuje následující: *„Veřejné umění je místo, kde se setkávají obě tyto mnohdy protichůdné stránky (tj. účinný otevřený společenský systém a svoboda jednotlivce). Ukazuje se, že takové setkání nemusí být vždy jen kompromisem. Umělec nemusí slevit z důslednosti své osobní zkušenosti, nýbrž jen mít na zřeteli své reálné sociální stanovisko (reálné, nikoliv ideální). Divák se nemusí*

---

⁷ NEKOLNÝ, Bohumil. Semináře předmětu *Kulturní politika*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2019-2021.

*stát znalcem umění, nýbrž musí jen přijmout fakt, že význam uměleckého díla neleží v první rovině jako význam reklamy nebo zpráv o počasí, ale že je třeba k němu učinit pár kroků.*⁸

Umění ve veřejném prostoru začalo v průběhu 20. století představovat velkou příležitost pro umělce. Z pouhé estetizující plastiky ve veřejném prostoru se staly site-specific zásahy, z objektu se stal objekt s přesahem do performance, který se aktivním stává skrze participaci veřejnosti s uměleckým dílem nebo jiným zásahem do veřejného prostoru. V rámci celosvětové umělecké scény se mnoho umělců uchýlilo k formě tzv. performativního sochařství (u nás např. Vladimír Boudník, Milan Knížák, Jana Želibská, Zorka Ságlová aj.), nebo tzv. nové formy umění ve veřejném prostoru. Dnes si umění ve veřejném prostoru klade za cíl zejména vytvořit událost, nastartovat společenskou aktivitu nebo debatu. Cílem takového umění je právě náhrada pouhé mlčenlivé sochy za vědomý a živoucí zásah vycházející z interakcí s publikem. V současnosti se taková praxe dostává čím dál víc do popředí, často za neúčasti galerijních či muzejních institucí a systémů.⁹

V dnešní době se umění ve veřejném prostoru stále více dostává do debaty diváka (kolemjdoucího), různých sociálních problémů a městského prostoru. *„Ulice je místo, kde se za normálních okolností setkávají lidé všech generací, povolání, vyznání i názorů. Ulice je novodobá agora.*“¹⁰ Estetický a čistě smyslový zážitek se tedy oproti jeho hodnotě sahající do oblasti společenské a politické dostává do pozadí. Městský prostor se neustále proměňuje. Jeho ráz byl zejména v posledních letech udáván do velké míry ekonomickými zájmy, zároveň byl ale vždy polem občanské a politické aktivity. Mezi základní otázky, které si umění ve veřejném prostoru v současnosti klade, patří například: Komu patří prostor?, Kdo do něj smí vstupovat a za jakých podmínek?, má umění ve veřejném prostoru šanci být apolitické či je naopak vždy politické z podstaty věci?, Jak mohou současná témata a umělecká praxe v podobě performance,

---

⁸ HLAVÁČEK, Ludvík. Umělecké dílo ve veřejném prostoru. In: *Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, 1997 [cit. dne 28. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://cca.fcca.cz/projekty-akce/1997/umeni-ve-verejnem-prostoru/>>.

⁹ Performing Public Art Festival | A Project by the University of Applied Arts Vienna. In: *Arch20* [online]. [s. l.], 2015 [cit. dne 15. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.arch2o.com/performing-public-art-festival-a-project-by-the-university-of-applied-arts-vienna/>>.

¹⁰ Zažít město jinak. Ulice je místo.... In: *Facebook* [online]. [s. l.], 14. 4. 2021 [cit. dne 15. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/ZazitMestoJinak/posts/4064138433650719>>.

dočasných plastik, participativních a komunitních projektů nahrazovat roli klasické statické památky či monumentu?, Kde je doslova i přeneseně místo pro umění?, apod.¹¹

O současnosti vstupování do veřejného prostoru skrze umění hovoří umělec Krištof Kintera: „*Harmonie nikdy nebude, veřejný prostor je kolbiště a risk, pokaždé dílo někoho potěší a jiný bude nespokojený. Důležité ale je, že se něco děje a je odvaha se pouštět i do radikálnějších projektů. Existuje čím dál více organizací a projektů, které se veřejným prostorem zabývají a debata se zlepšuje.*“¹² V dočasných dílech a zásazích do veřejného prostoru, které se v Praze čím dál víc objevují, pak umělec spatřuje výhodu stravitelnosti pro veřejnost a případnou kritiku. Podle Kintery jsou dočasné projekty cestou, jak znovu naučit diváka ve veřejném prostoru s uměním vést dialog. Projektem, který se zejména dočasnými instalacemi zabývá na celopražské městské úrovni je pak Umění pro město, jímž se do podrobnosti zabývá tato práce.

---

¹¹ SOUKUP, Štěpán. Příspěvek do panelové diskuze na téma *Zajištění lokace, vztahy vlastníka či správce lokace a pořadatele akce* v rámci Performing Arts Management Symposium 2020. In: *Youtube* [online]. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 16. 10. 2020. Dostupné z WWW: <https://www.youtube.com/watch?v=tsc6Gu_9ns0>. Kanál uživatele DAMU - Katedra produkce / Arts Management Dpt.

¹² *Interview ČT24*. Host Krištof KINTERA, moderátorka Zuzana TVARŮŽKOVÁ. Praha: Česká televize, 2021. Záznam dostupný z WWW: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/221411058040418/>>.

2 VEŘEJNÝ PROSTOR A JEHO KOORDINACE

Tato kapitola se zaměřuje na právní rámec a definování kvality veřejného prostoru dle tuzemských i mezinárodních měřítek. Speciální pozornost je v kapitole věnována širokému záběru lidských a společenských aktivit ve veřejném prostoru. Další kapitoly práce se již úzce zaměří na podmnožinu těchto společenských aktivit, tedy aktivity kulturní a umělecké.

Zákon definuje veřejné prostranství v ustanovení § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění takto: *„Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící k obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“* Jedná se o poměrně široké vymezení, které nicméně umožňuje individuální výklad související s logikou konkrétních míst a potřeb obyvatel. Dle Ústavu územního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj ČR je účelem právního vymezení veřejného prostoru *„dostatek zeleně i ploch pro společenské aktivity obce - místa pro shromažďování, dětská hřiště, odpočívadla apod.“*¹³

Veřejným prostorem tato magisterská práce rozumí veřejně přístupné plochy, tedy hlavně veřejná prostranství (např. ulice, náměstí, parky), zároveň ale také poloveřejná prostranství (např. vnitrobloky veřejně přístupných budov, exteriéry veřejně přístupných budov, nákupní pasáže, nádraží aj.). Pro úplnost je nutné zmínit i tzv. polosoukromá prostranství, tedy prostory přístupné na základě povolení či pozvání instituce nebo osob, které místo vlastní nebo sdílí (chodba, dvůr bytového domu, sportovní areál, tzv. soukromá ulice aj.), těmi se však magisterská práce zabývat nebude. Veřejný prostor nabízí samozřejmě mnoho dalších výkladů. Kupříkladu UNESCO dává velký důraz na přirozenou schopnost inkluzivity v rámci veřejného prostoru, jenž je přístupný všem lidem bez rozdílu pohlaví, národnosti, rasy, etnicity, věku či socio-ekonomického zařazení. Veřejný prostor vnímá jako místo s potenciálem interakci. Veřejný prostor tedy lze chápat jako jisté jeviště lidské aktivity.

Veřejný prostor tvoří základní strukturu obcí. Základem je bezpochyby jeho fyzické uspořádání. Dobře navržený a udržovaný veřejný prostor je pro blahobyt

---

¹³ CEJPKOVÁ, Klára, DOLEŽALOVÁ, Veronika, MIKULÁŠEK, David a kol. Principy tvorby veřejných prostranství. V Brně: Kancelář architekta města Brna, 2019. ISBN 978-80-270-6463-2. Str. 7.

každého města rozhodující a kvalita veřejného prostoru je dle Management plánu ochrany historického centra Prahy základním předpokladem kvality života ve městě. Vybízí k setkávání, ke společenským aktivitám a k občanské angažovanosti nebo k rekreaci. Způsob nebo také „kultura veřejného prostoru“ je s „kulturou ve veřejném prostoru“ přímo spojena, neboť je to právě lidský rozměr a lidská aktivita, které jsou základem veřejného prostoru. Koordinace veřejného prostoru a aktivit v něm je velmi složitá problematika, již se zabývá mimo jiné také Management plánu světového kulturního dědictví historického centra Prahy, v němž stojí: *„Veřejné prostory jsou kostrou fyzické struktury města, zaručující její stabilitu, a chránící tak památkovou strukturu města, hierarchii prostorů i významovou kontinuitu. Obecně je veřejný prostor také nejvýznamnějším nositelem svébytného každodenního životního způsobu, tj. kulturních „horizontál“, spoluvytvářejících hodnotu celku.“*¹⁴ Využití tohoto prostoru a jeho profitabilita jsou samostatnými vědeckými disciplínami. Tato práce se zaměří zejména na lidské a umělecké aktivity ve veřejném prostoru, jejich strategickou podporu a koordinaci.

Urbanista Jan Gehl dělí ve své knize *Life Between Buildings* aktivity ve veřejném prostoru na tři hlavní skupiny, které vždy propojuje s fyzickou podobou veřejného prostoru. Jsou jimi:

- Nutné aktivity
- Dobrovolné aktivity
- Společenské aktivity

Nutnými aktivitami je v knize myšleno vše, co lidé vykonávají víceméně povinně, nehledě na podobu a uspořádání prostoru, ve kterém se pohybují (cesta do školy, nakupování, čekání na autobus, roznášení pošty aj.). Jsou to zároveň činnosti vykonávané celoročně, nehledě na počasí či jiné podmínky. Na rozdíl od nutných aktivit jsou dobrovolné aktivity ve veřejném prostoru realizovány tehdy, jsou-li k tomu všeobecně vhodné podmínky (např. procházky, odpočinek). To je obzvláště důležité ve vztahu k fyzickému plánování místa, jelikož se většina venkovních rekreačních aktivit nachází právě v kategorii dobrovolných aktivit.

---

¹⁴ CIKÁN, Miroslav a kol. *Management plán ochrany historického centra Prahy*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2018. Dostupné z WWW: <https://pamatky.praha.eu/file/3069762/Management_plan_ochrany_svetoveho_kulturniho_dedictvi_Historickeho_centra_Prahy___cast_001.pdf>.

Poslední zmíněnou kategorií jsou společenské aktivity, které dle Gehla závisí na přítomnosti jiných lidí v daném místě - podle hesla knihy *Život mezi budovami*, že lidé jsou tam, kde jsou jiní lidé. Tyto aktivity zahrnují např. hrající si děti, pozastavení se sousedy, komunitní aktivity nejrůznějšího druhu, a samozřejmě také pasivní interakci (jednoduše být v přítomnosti jiných lidí). Společenské aktivity mohou být označovány rovněž jako výsledné aktivity. Jsou totiž téměř ve všech případech přímo odvislé od prvních dvou definovaných kategorií činností ve veřejném prostoru právě proto, že se lidé nachází na stejném místě a setkávají se. Společenské aktivity probíhají spontánně, jako přímý důsledek toho, že se lidé nachází ve stejném prostoru. Koneckonců jak píše i Jan Jehlík, přední český architekt a urbanista, který se obvykle zabývá především velkými měřítky krajiny a města: „*Veřejný prostor je indukční pole umožňující vytvářet pevné vazby dalším civilizačním aktům.*“¹⁵

2.1 Základní aktéři veřejného prostoru

V definování veřejného prostoru je důležité připomenout také jednotlivé skupiny aktérů nebo zúčastněných (a ve vztahu zejména vlastnickém někdy také v rámci praxe ve veřejném prostoru označovaných jako stakeholderů/zainteresoovaných stran).

Vztahy ve VP je dobré začít klíčovat přes trojúhelník:

- Samospráva (garant, správa veřejných prostorů)
- Provozovatelé (nájemci, služby, kulturní aktéři ve VP)
- Uživatelé (obyvatelé, lidé dojíždějící nebo pracující ve městě, turisté).¹⁶

S různou optikou a s různými názory je pak pochopitelné, že lze tento trojúhelník přetvořit i v jiné geometrické tvary. Pro koordinaci aktivit ve VP je vědomí všech rozličných zúčastněných stran naprosto zásadní - ať už se jedná o bottom-up občanské iniciativy, akce samosprávy, developerské projekty, územní rozvoj aj.

---

¹⁵ MELKOVÁ, Pavla, ed. *Ke stolu!*. Praha: Dokořán, 2019. ISBN 978-80-7363-970-9. Str. 22.

¹⁶ KAŠPAR, David. Semináře předmětu *Kultura aktivní společnosti*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2019-2020.

V dobré praxi koordinace aktivit ve veřejném prostoru pak lze obecně narazit na tato základní stádia vedoucí k aktivnímu obyvateli města, se kterým jako kurátoři můžeme počítat:

- Apatie (když se nic nemění - nic se nemění, status quo je v pořádku, lidé jsou na něj zvyklí)
- Brblání (když se něco začne měnit a objevovat, část lidí zprvu vždy bude reagovat „brbláním“, je dobré vědět, do čeho (do jaké oblasti, do jaké společnosti) se pouštíme - sociologové, participátoři a antropologové jsou v tomto kroku zásadní)
- Aktivismus (aktivní zapojení se do debaty, kontrola systému a témat, kterými se veřejná správa zabývá)
- Participace (pasivní spolupráce, účastnit se workshopu, vyjádřit názor, vyplním dotazník aj.)
- Partnerství (když vidím, že z participace, která se nedělá jen tak, ale doopravdy se někdo snaží zjistit a následně použít, co zjišťuje, může (a samozřejmě nemusí, vzniknout dlouhodobá spolupráce, peer to peer)
- Kooperace¹⁷

Zajímavý pohled na definici veřejného prostoru nabízí i Analýza uživatelů a užívání městského veřejného prostoru hl. m. Prahy realizovaná Etnologickým ústavem AV ČR: *„Pojem veřejný prostor má smysl jen za předpokladu, že existuje na jedné straně veřejnost, která by ho používala, a na druhé straně moc, která garantuje, že do určitých prostor má kdokoli přístup. Za veřejný prostor může být stěží považován prostor, který nikdo nenavštěvuje. Představa, že nejprve existoval prostor, kam mohl každý a ten si jednotlivci začali přivlastňovat, a tak prostor všech bylo nutné začít chránit, je nepřesná, pokud uvážíme, že nejen lidé mají teritoriální vědomí a svoje teritorium si hájí, ale že teritoriální vědomí mají i živočichové. Z pohledu této optiky je veřejný prostor umožňující jedincům svobodný pohyb a projev výdobytek organizované*

---

¹⁷ KAŠPAR, David. Semináře předmětu *Kultura aktivní společnosti*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2019-2020.

*lidské společnosti. Současně existence veřejného prostoru implikuje, že existují prostory, kde garance svobodného pohybu poskytována není.*¹⁸

V rámci definování veřejného prostoru je nutné zmínit také jeho vnímání a mapování přes komunity. Jedná se o kulturně-antropologický přístup, který stojí za zmínku, žádá si nicméně samostatnou kapitolu (v rámci diplomové práce). Příkladem takové praxe může být například Komunitní monitoring společnosti Anthropictures v Praze 14 nebo analýzy z dílny Otevřené společnosti, o.p.s.

2.2 Důležitost zájmu o veřejný prostor

*„Dobré město je jako dobrý večírek - lidé zůstávají déle, než je nutné, protože si to užívají.*¹⁹ - Jan Gehl

Tématika veřejného prostoru má obrovský přesah do mnoha disciplín, mezi něž patří např. architektura, urbanismus, design, sociologie, politologie, múzická umění, právo, ekonomie a mnoho dalších. Tyto disciplíny, nachází-li se ve vzájemném dialogu a součinnosti, které může nabízet právě kultura a veřejný prostor, vytváří synergii.

Radkin Honzák, český psycholog a psychosomatik, ve vztahu k veřejnému prostoru tvrdí:

- Komunikace probíhá lépe v místech, které jsou pro ni vymezeny
- Místa jednání, komunikace a setkávání, která tyto aktivity zprostředkovávají bez zásahu, učí společenskému životu, hierarchii (ne v kastovním smyslu), umění...

---

¹⁸ UHEREK, Zdeněk, BERANSKÁ, Veronika a kol. *Analýza uživatelů a užívání městského veřejného prostoru hl. m. Prahy*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky a Otevřená společnost, 2014. Str. 11. Dostupné z WWW: <<https://www.otevrenaspolecnost.cz/knihovna/otevrenka/otevreny-prostor/analyza-verejneho-prostoru.pdf>>.

¹⁹CBArchitektura. „A good city...”. In: Facebook [online]. [s. l.], 26. 8. 2017 [cit. dne 15. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/CBArchitektura/posts/a-good-city-is-like-a-good-party-people-dont-want-to-leave-early-jan-gehl/1599295953441887/>>. Původní text: „A good city is like a good party. People don't want to leave early.”

- Přítomnost člověka je v místě užitečná sama o sobě, netřeba proto vše (obzvlášť ve městě) zaplnit něčím užitečným²⁰

Michal Kohout, český architekt, o společenském rozměru veřejného prostoru a jeho managementu píše:

- Stavby (domy, města) jsou *jevištěm* společenských aktivit,
- Společenské aktivity jsou to nejlepší, co si v okamžiku a za daných podmínek můžeme v místě dopřát,
- Složité vztahy je nutné transformovat do několika málo srozumitelných a snadno kontrolovatelných vztahů a pravidel (manuál, management plán míst),
- Veřejná správa by neměla hrát roli pasivní a servisní, naopak by v plánovacím procesu měla hrát roli organizační a koordinační (bottom up iniciativy umožněny skrze flexibilní a srozumitelnou veřejnou správu).²¹

2.3 Kvalita veřejného prostoru a jeho dopady

Veřejný prostor má ve městě důležité funkce; mezi nejdůležitější z nich bezpochyby patří možnost setkávat se. Pokud je veřejný prostor dobře navržen a spravován, nabízí širokému spektru uživatelů prostor pro zapojení (= je inkluzivní). Následující faktory a kritéria nabízí pohledy na kvalitní veřejný prostor.

Kritéria dle Jana Gehla (Gehl Institute), (viz Příloha č. 2)

- Bezpečí
- Pohodlí
- Pohyb

Kolem těchto tří hlavních témat Gehl Institute postavil svou tabulku hodnotících kritérií. Dvanáct kvalitativních kritérií je nástrojem pro výzkum uživatelského využití a nazírání veřejných prostranství. Kritéria používají k vyhodnocení toho,

²⁰ MELKOVÁ, Pavla, ed. *Ke stolu!*. Praha: Dokořán, 2019. ISBN 978-80-7363-970-9. Str. 25-27.

²¹ MELKOVÁ, Pavla, ed. *Ke stolu!*. Praha: Dokořán, 2019. ISBN 978-80-7363-970-9. Str. 47-56.

zda jsou různé vlastnosti veřejného prostoru bezpečné, pohodlné a příjemné pro lidi, kteří v místech tráví čas.

Kromě pracovního listu týkajícího se kvality veřejného prostoru nabízí Gehl Institute veřejnosti dalších třináct pracovních listů (věk & gender, pohyb v prostoru, způsob trávení času (dotazník), záznam o aktivitách v místě, funkční společenský prostor, záznam cenového prostředí, fasády a vizuální působení místa, inventář prvků místa, protokol veřejného života, záznam osob a jejich vztahů, demografický dotazník zaměřený na život v ulicích, sousedská socioekonomika, urbanistická prostupnost). Tyto pracovní listy mají pomoci měřit využívání veřejných prostor a napomoci porozumění vztahu mezi těmito prostory a veřejným životem, který v nich probíhá.

Kritéria dle Project for Public Spaces (PPS), (viz Příloha č. 3)

- Sociabilita, využití a aktivity

Sociabilita veřejného sféry je obecně velmi zkoumaným tématem, jelikož je to právě ve veřejném prostoru, kde dochází k nejvíce různorodým interakcím. Předmětem zkoumání je pak způsob, jakým lidé komunikují a socializují se ve veřejném prostoru či jaký si tvoří vztah k prostoru samotnému. Vytváření možnosti potkávat se ve veřejném prostoru je dle urbanistky Thejas Jagannath zásadní pro faktor sociability (fyzická podoba místa ovlivňuje jeho sociální funkci). Dle geografky Doreen Massey hrají v tomto ohledu zásadní roli umělecké intervence či kulturní program, který ještě více podporuje pospolitost lidí, a to nejen ve veřejném prostoru.

- Dostupnost a propojení

Dostupnost a propojení prostoru jsou dalšími z kritérií, která PPS Project rozeznává jako klíčová. Tato kritéria zahrnují prostupnost prostoru či jeho bezbariérovost. PPS Formuluje, že veřejný prostor má být místem (pou)žitelným pro všechny, kdo se v něm vyskytnou, nehledě na jejich situaci či důvod návštěvy. Zároveň PPS dodává, že jedním z jednoduchých a dobrých způsobů, jak takovýto prostor zajistit, je umístění mobiliáře tak, aby se v prostoru lidé mohli déle zdržet v pohodlí (židle, stoly, lavičky, pítka, prvky zajišťující stín, mlžítka atd.).

- Pohodlí a image

Toto kritérium se věnuje zejména pocitům z místa a možnosti se v rámci příjemného prostoru realizovat dle svého uvážení. Lze zahrnout například setkávání s novými lidmi či známými, zapojení do aktivit, jež prostor nabízí, zamyšlení nad prvky, které se v něm vyskytují a mnoho dalších. Jedním ze způsobů zapojení v rámci image místa, které vyzdvihuje článek portálu Medium, je komunikace s uměním ve veřejném prostoru. Za příklad dává chicagskou „The Bean“, která je skvělým příkladem toho, jak jsou lidé ochotni interagovat a napojit se na přítomnost a hravost daného díla v prostoru.²²

Dopady, které kvalitní veřejný prostor může mít, a zároveň hodnoty, které může tvořit, si ve své publikaci definovala britská národní architektonická společnost CABE (The Commission for Architecture and the Built Environment). Jsou jimi:

- Dopady ekonomické
  - Dopady na ceny nemovitostí (a v závislosti na tom i na daně z nich odváděné)
  - Pozitivní vliv na okolní byznys
- Dopady na zdraví a kondici
  - Možnost procházet se
  - Příležitost ke sportu
- Dopady na psychické zdraví
- Dopady na děti a mladou generaci
  - Prostor pro hru a navazování vztahů
  - Kontakt s městskou zelení
- Redukce kriminality a strachu
  - Bezpečně navržené prostory = méně kriminality

---

²² What Makes a Successful Place? In: *Project for Public Spaces* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 4. 1. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.pps.org/article/grplacefeat>>.

- Komunitní zahrady = méně kriminality
- Kvalitní veřejné osvětlení
- Prostupnost a přirozená orientace v prostoru
- Mobiliář kooperující s prostorem
- Sociální dimenze
  - Sousedství a sociální začleňování,
  - Místo společenských a kulturních aktivit
  - Veřejný prostor generující soudržnost lidí
  - Sociální dopad městské zeleně na chování a pocity lidí v místě
- Zlepšení prostupnosti a dostupnosti míst
  - Podmínky pro chodce (chodí všichni, chodec je ve městě na prvním místě!)
  - Cyklistika vs. automobilová doprava
  - Veřejná doprava
  - Pěší zóny a méně aut v rezidentských oblastech
- Vytváření biodiverzity a příznivých přírodních podmínek
  - Snížení teploty (stín stromů je chladnější a příjemnější než stín domů)
  - Čistý vzduch
  - Pozitivní vliv na lidskou psychiku²³

V českém prostředí tato pravidla podobně zpracovává například Kancelář architekta města Brna (viz Příloha 4).

---

²³ CARMONA, Matthew a kol. The value of urban design. Londýn (GB): Commission for Architecture and the Built Environment a Department of the Environment, Transport and the Regions, 2001. ISBN 07277 2981 0. Dostupné z WWW: <https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/the-value-of-urban-design_0.pdf>.

Dle Miroslava Cikána je sdílené prostředí naplněné společnostmi, která rozpozná kvalitu, a dokáže tak vytvořit i relevantní společenskou objednávku, základní městotvornou ambici. Intenzivně obývaný městský prostor je pak dle něj podmínkou prosperity a stability každé urbánní struktury.²⁴

Veřejný prostor může být nositelem hodnot a přispívat k rozvoji kultivované společnosti. Nakolik kvalitně spravovaný a společenský veřejný prostor opravdu zlepšuje lidem život není zcela měřitelné, lze však dojít k závěru, že se minimálně může pokusit vytrhnout kolemjdoucího z obvyklosti a přimět jej k pozornosti vůči okolnímu světu. Kvalitní veřejný prostor může z hlediska produkce přispět i k branding a marketingu města - pokud najde svá autentická témata, odůvodnění, onen kvalitní koordinovaný program a nestane se jen prázdnou ulicí, byť dobře vypadající (hezký koš, pokud bude v otřesně užívaném parku bez života, místo nezachrání). Praha má v tomto ohledu bezesporu dobrý základ. Vztah mezi fyzickou podobou a typem aktivit ve své knize *Život mezi budovami* zpracovává také Jan Gehl (viz Příloha č. 5).

Jak píše Jana Tichá, Praha je symbiózou krajiny, architektury, jádra, může být ohniskem změny a atraktivním místem pro kultivované lidi, pokud pro ni najdeme odůvodněnou a kvalitní současnou náplň.²⁵

---

²⁴ MELKOVÁ, Pavla, ed. *Ke stolu!*. Praha: Dokořán, 2019. ISBN 978-80-7363-970-9. Str. 107.

²⁵ Tamtéž.

3 STRATEGIE PODPORY UMĚNÍ TŘÍ VYBRANÝCH MĚST

V této kapitole se magisterská práce zabývá podporou uměleckých aktivit ve veřejném prostoru na příkladu tří vybraných měst: Praha (Česká republika), Münster (Německo) a Vídeň (Rakousko). Města jsou zvolena jednak na základě kulturní a historické podobnosti a provázanosti zemí střední Evropy, jednak na základě odlišností fungujících strategií podpory uměleckých aktivit ve veřejném prostoru. Kapitola představí historický vývoj, současnou metodiku a implementaci různých programů podpory tzv. public art - veřejného umění. Přinese také srovnání dobré zahraniční praxe s českým kontextem.

3.1 Praha

3.1.1 Historie podpory umění ve veřejném prostoru v Praze

Program Umění pro město je od roku 2017 novým strategickým nástrojem města pro podporu umění ve veřejném prostoru. Má za úkol skrze městské organizace a investory pořizovat díla trvalé povahy, ale také podporovat vznik dočasných děl a projektů.²⁶ Program ve svém úvodu reflektuje historické návaznosti způsobů podpory veřejného umění u nás. V brožuře Programu je vyzdvižována důležitost mecenášství, církevních i světských veřejných sbírek, zakládání nadací či sdružení pro vybudování pomníků a mnoho dalších. Reflektuje dále situaci po 2. světové válce a dědictví socialismu, která skrze povinná procenta na umění při realizaci jakékoliv nové stavby přinesla městům i vesnicím nespočet plastik, muralů, mozaik, jakkoliv nezřídka ideologicky zabarvených. Kurátorka a vedoucí programu Umění pro město, Marie Foltýnová, k tomuto období nicméně dodává, že přes politický podtext jednotlivých projektů se často jednalo o velmi kvalitní díla od současných akademiků²⁷. Díla byla bezesporu posuzována politickými komisemi, nicméně úroveň mnoha děl prošla odborným zhodnocením a doba před rokem 1989 zanechala i hodnotné zásahy do veřejného prostoru.²⁸ Tuto problematiku shrnuje Ludvík Hlaváček, teoretik umění, slovy: „Veřejné

---

²⁶ O programu. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/stranky/1-o-programu>>.

²⁷ Osobní rozhovor s Marií Foltýnovou.

²⁸ *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednos_trany.pdf>.

umění se odlišuje od galerijního nejen svým jazykem, který by měl vyjít vstříc nepřipravenému recipientovi, ale také charakterem svého poselství, které by mělo být přizpůsobeno kontextu veřejnosti. Tento kontext je nepochybně politický, pokud slovo politický chápeme v širokém smyslu starosti o život obce-polis. Je-li hlavním nebezpečím života obce pasivita veřejnosti, jak jsme se mohli přesvědčit v minulém století za vlády totalitních režimů, pak je to vskutku ona Ricoeurova bdělost, co je důležitým důvodem uměleckého dialogu s veřejností.“²⁹

Národní galerie na jaře 2021 tématu různorodých způsobů setkávání se s uměním v minulém století věnovala výstavu „Umění se děje venku“. V době uzavřených institucí vzpomněla na významné osobnosti české performativní a výtvarné scény, které se svou tvorbou přešly z institucí ven, mezi lidi, do přírody. Často se jednalo o potřebu svobodného a volného vyjádření či pocitu blízkosti a kontaktu s obyčejným divákem. Demontrace, happeningy, land art, body art piece, performance i in situ zásahy do veřejného prostoru byly tím, co autoři objevovali a rozvíjeli ve společném prostoru pro život. Struktura města v kontaktu s jejich uměním zdůrazňovala kontext života jedince ve společnosti, absurditu obyčejnosti, nebo potřebu pospolitosti a komunity v době nesvobody. *„Zásah do veřejného prostoru byl zároveň způsobem, jak proniknout do společného vnímání a reflektovat určitou situaci či obecný úděl bytí. Jindy se autoři vydali do krajiny, aby pomohli vidět existenci v širších souvislostech, ve vztahu k přírodě. Podněty pro toto směřování za hranice institučního rámce vyplývaly také z dané doby a různého stupně svobody i nesvobody; umění si svou cestu našlo za každých okolností.“³⁰*

V 60. a 70. letech nejvíce vynikla díla Milana Knížáka (Procházka po Novém Světě, Demontrace pro všechny smysly, 1964), Zorky Ságlové (Házení míčů do průhonického rybníka Bořín, 1969), Jany Želibské (Snoubení jara, 1970), Karla Milera (Ikarus, 1977), Jiřího Kovandy (Kontakt, 3. září 1977, Praha, Spálená a Vodičkova ulice, Jdu po ulici a lehce narážím do protijdoucích). V 90. letech pak navázal například Ivan Kafka (New York, 1990 - 1991) nebo Jan

---

²⁹ HLAVÁČEK, Ludvík. Co hledá umění v ulicích?. In: *Artlist* [online]. Praha: Centrum pro současné umění Praha, 2009. Dostupné z WWW:

<<https://www.artlist.cz/texty/co-hleda-umeni-v-ulicich-7200/>>.

³⁰ JANÍČKOVÁ, Adéla. Umění se děje venku. In: *Národní galerie Praha* [online]. Praha: Národní galerie Praha, 2021 [cit. dne 16. 5. 2021]. Dostupné z WWW:

<<https://www.ngprague.cz/udalost/3084/umeni-se-deje-venku>>.

Ambrůz (Pět TP pro 2. nádvoří Valdštejnského paláce, 1994).³¹ Výběr z děl českých umělců z tohoto období viz Příloha č. 6.

V roce 2017 Zuzana Krišková pro Artalk hodnotila a zrekapitulovala, jaké vize a cíle může Program naplnit a v čem je naopak problematický. Na začátku fungování Programu vyjadřuje obavy zejména nad tím, podle jakých pravidel a strategií bude 135 000 000 Kč z investic na umění doopravdy vynaloženo. Podle Kriškové je v Praze patrné, že se na způsob zapojení umění do veřejného prostoru po éře 60. - 80. let (čtyřprocentní zákon) zapomnělo. Po roce 1989 se nezvládlo na původní program jakkoliv systémově navázat, původní modely a zákony byly zrušeny. Debata se postupně začala probouzet nejen kvůli chybějícím finančním prostředkům na kvalitní díla či problematické osazování děl darovaných (např. Anna Chromy), ale také díky iniciativě jednotlivců i spolků (Pavel Karous - Vetřelci a volavky, Anežka Bartlová - Manuál monumentu, Spolek Skutek - Procenta na umění). Podpora kultivace veřejného prostoru skrze umění se pak postupně začala objevovat i v předvolebních programech politických stran (Piráti, Strana Zelených). Krišková ve svém textu o podpoře umění ve veřejném prostoru ze strany města po roce 1989 stručně píše: *„O systematické podpoře umění ve veřejném prostoru financovaného z rozpočtu hlavního města se od roku 1989 prakticky nedá hovořit. Problémem porevoluční éry v Praze byla právě neexistence jednotné koncepce, která vedla k tomu, že jednotlivé městské části osazovaly prostranství spadající pod jejich správu uměním lahodícím vkusu a preferencím jednotlivých radních... Další sochařské realizace, které se dnes ve městě vyskytují, mají za sebou ve většině případů soukromého investora, nebo vznikly za využití jiných zdrojů financování, např. z veřejných sbírek, jako tomu bylo v případě Bike to Heaven (2013) od Krištofa Kintery.“*³² Dodává, že tato skutečnost v první řadě znamená absenci kvalitního současného umění v ulicích Prahy, v druhé řadě pak znamená absenci vztahu obyvatel města k současným výtvarným, sochařským a dalším interdisciplinárním uměleckým vyjádřením. Tuto vytvořenou jizvu a nepochopení Krišková srovnává například s nástupem 60. let, kdy po desetiletí socialistického realismu abstraktní plastiky často narážely na odpor a nesouhlas. Kromě mála výše zmíněných způsobů, skrze něž si umění našlo cestu do ulic hlavního města (dary, soukromé iniciativy

---

³¹ Výstava *Umění se děje venku*. Kurátorka Adéla Janíčková. Praha: Národní galerie Praha, Veletržní palác, 2021.

³² KRIŠKOVÁ, Zuzana. Peníze na umění: Půjde Praha příkladem?. In: *Artalk* [online]. Praha, 11. 10. 2017 [cit. dne 25. 4. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://artalk.cz/2017/10/11/penize-na-umeni-pujde-praha-prikladem/>>.

umělců) je nutné zmínit ještě festivaly skupin umělců, které začaly obyvatelům hlavního města různě kvalitní plastiky představovat dočasnou festivalovou formou - Sculpture Line, m3/Umění v prostoru.³³

Spolek Skutek v roce 2016 vydal brožuru s názvem Umění ve veřejném prostoru: Procenta na umění, v níž informuje o druzích podpory umísťování umění do veřejného prostoru a vyjadřuje potřebu znovuzavedení zákona o povinných procentech na umění na státní úrovni. Spolek Skutek v brožuře konstatuje: *„Zákon chápeme jako nástroj, pomocí kterého bude umožněno pořizování současného umění do veřejného prostoru. Dojde tak ke kultivaci veřejného prostoru – můžeme mluvit i o rozvoji kulturního dědictví – a současně se vytvoří významný mechanismus podpory současného umění.“*³⁴ Spolek jednoduše shrnuje základní důvody potřeby zákonného mechanismu podpory umění ve veřejném prostoru následovně:

- Zlepšení stavu prostoru, který lidé společně sdílí, skrze umění
- Iniciace veřejné debaty o současném umění
- Zjednodušení procesu pořizování děl
- Podpora měst v tvorbě návazných vyhlášek upravujících zákon pro vlastní potřeby

Spolek dále vyzdvihuje multiplikační efekty a kvality, které může mít umění ve veřejném prostoru na život ve městě. Jsou mezi nimi bezpochyby uctění historických událostí a pieta (pomníky, sochy osobností a událostí nejen v tradičním zpracování), dále pak reflexe současných témat nebo problémů, estetizace prostoru a posílení jeho genia loci, navázání vztahu obyvatel s místem, podpora cestovního ruchu a turismu, rozšíření povědomí o kvalitách města v očích zahraniční umělecké obce.³⁵ Do magazínu A2 jeden z členů Spolku Skutek doplňuje: *„V neposlední řadě je nutno připomenout, že investice do kvalitního umění se velmi rychle vrací a generují městu dlouhodobý zisk. Schopnost umění*

---

³³ KRIŠKOVÁ, Zuzana. Peníze na umění: Půjde Praha příkladem?. In: *Artalk* [online]. Praha, 11. 10. 2017 [cit. dne 25. 4. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://artalk.cz/2017/10/11/penize-na-umeni-pujde-praha-prikladem/>>.

³⁴ DUB, Petr a kol. *Umění ve veřejném prostoru: Procenta na umění*. Praha: Spolek Skutek, 2016. Dostupné z WWW: <<https://spolekskutek.cz/sites/default/files/SPOLEK-SKUTEK-%25-na-umeni-ve-verejne-m-prostoru-2017.pdf>>.

³⁵ Tamtéž.

*dotat atraktivitu městským lokalitám, přilákat lidi a tím podpořit obchod, je známá a v okolních evropských státech hojně využívána. Za uměním minulosti se ostatně do Prahy sjíždějí turisté z celého světa a jistě by je do zatím málo frekventovaných míst nalákala díla současných umělců. Oživení periferie, sociálně a rasově segregovaných oblastí či dosud nevyužitých parterů má nezanedbatelný pozitivní ekonomický a sociální dopad.*³⁶

Předzvěstí vzniku programu systematické podpory byl Manuál tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy vydaný na IPR v roce 2014. Dokument se zabývá koncepčním a strategickým pohledem na pražský veřejný prostor, adresuje slabé stránky a hrozby, definuje možnosti a cíle pozitivních změn a v neposlední řadě i předkládá nástroje k dosažení vizí a cílů města v této problematice.³⁷ Dokument byl v roce 2018 doplněn o plug-in Umělecká díla na veřejných prostranstvích hl. m. Prahy, který podrobně rozpracovává téma umění a do hloubky se zabývá způsoby jeho rozvoje.³⁸

Stav strategické (ne)podpory umění před vznikem Programu trefně shrnuje zjištění Hospodářských novin: *„Za posledních 12 let (tzn. od 2005 do 2017) město podpořilo vznik sedmi děl ve veřejném prostoru.*³⁹

---

³⁶ KAROUS, Pavel. Umění mezi námi. In: *A2 kulturní čtrnáctideník* [online]. Praha, 2016 [cit. dne 21. 4. 2021]. Dostupné z WWW:
<<https://www.advojka.cz/archiv/2016/9/umeni-mezi-nami>>.

³⁷ Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2013 [cit. dne 17. 3. 2021]. Dostupné z WWW:
<<http://manual.iprpraha.cz/cs/manual-tvorby-verejnych-prostranstvi-navrh-strategie>>.

³⁸ Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy: Plug-in - Umělecká díla na veřejných prostranstvích hlavního města Prahy. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2013 [cit. dne 16. 3. 2021]. Dostupné z WWW:
<http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/umelecka_dila-web-final_150dpi.pdf>.

³⁹ ČTK. Praha bude investovat do umění ve veřejném prostoru, letos na nová díla rozdělí 135 milionů korun. In: *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 12. 4. 2017 [cit. dne 17. 3. 2021]. Dostupné z WWW:
<<https://art.ihned.cz/umeni/c1-65694630-praha-umeni-verejny-prostor>>.

3.1.2 Program Umění pro město⁴⁰

V roce 2016 byl RHMP přijat Strategický plán hl. m. Prahy⁴¹, který se kvalitě veřejného prostoru a jeho rozvoji skrze umění ve veřejném prostoru v řadě oblastí věnuje. Jedná se o základní strategický dokument, ke kterému se Program Umění pro město vztahuje. Strategický plán hl. m. Prahy řeší základní opatření, podmínky intervencí, pravidla realizací vstupu uměleckých děl do veřejného prostoru a další. Dle metodických dokumentů zpracovaných GHMP a IPR Praha⁴² plán také poukazuje na nedostatečné budování brandu hlavního města na současných a inovativních intervencích do veřejného prostoru skrze nová umělecká díla a aktivity, které by současně podporovaly dialog s historickými kulturními památkami na území Pražské památkové rezervace i mimo ni. Dle metodik GHMP a IPR je zároveň patrné, že jsou to právě zahraniční příklady, které poukazují na nesporný potenciál umění a kulturních aktivit ve veřejném prostoru a jejich pozitivní dopad na kvalitu života ve městě.

Strategický plán dále poukazuje na komplikovaný systém nástrojů a složitý proces koordinace aktivit ve veřejném prostoru s důrazem na umísťování uměleckých děl. Tento systém by dle doporučení Strategického plánu vyžadoval změny nástrojů a tvorbu nových metodik. *„Program Umění pro město a zejména uvolnění 2 % na umění z veřejných investic představuje potenciál finančních kapacit na vytvoření zcela nových nástrojů podpory finanční i nefinanční povahy. Konkrétně bude Program naplňovat cíle a opatření celkem tří strategických cílů z celkového počtu dvanácti.“*⁴³

Návaznost na strategie Prahy a její realizační programy se dále objevuje v Realizačním programu R1⁴⁴. Realizační program již řeší konkrétní kroky a jejich

---

⁴⁰ *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednos_trany.pdf>

⁴¹ Strategický plán hl. m. Prahy, aktualizace 2016. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2016. Dostupné z WWW: <<http://www.strategie.iprpraha.cz/>>.

⁴² *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednos_trany.pdf>.

⁴³ Tamtéž, str. 7.

⁴⁴ Strategický plán hl. m. Prahy, aktualizace 2016: Realizační program 2018 [R1]. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2017. Dostupné z WWW:

implementaci. Mezi tyto kroky se řadí zejména platforma Prague Culture Map⁴⁵ zpracovávaná Kreativní Prahou, v rámci níž se objevuje pasportizace uměleckých děl na území hl. m. Prahy. Pasportizace slouží jako výchozí bod pro další koncepční úvahy o Programu Umění pro město a umístování dalších děl s ohledem na souvislosti konkrétních míst.

Dalším souvisejícím strategickým dokumentem, který se dotýká umění ve veřejném prostoru, je rozšíření Manuálu tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy (tzv. plug-in).⁴⁶ Tento podklad slouží jako rozšiřující odborný dokument zásadní pro koncepční uvažování o umění ve veřejném prostoru. Zejména na příkladu děl trvalé povahy dokument definuje základní parametry pro dosažení ideálního procesu jejich umístování a zvyšování úrovně života ve městě. Program Umění pro město se s plug-inem v mnoha věcech strategicky doplňuje, rozšiřuje ho o konkrétní užší pohled na problematiku trvalé plastiky ve veřejném prostoru (např. různorodé iniciativy umístování objektů a jejich vztah k místům a prostranstvím obecně).

Posledními strategickými podklady jsou dále zápisy jednání stálé Komise RHMP (odborný poradce pro umění ve veřejném prostoru).⁴⁷ Téma umístování děl a proces, který by měl vést k jejich pořizování, se na komisi, odborném poradním orgánu RHMP, řeší opakovaně. Dle zápisů z jednání tato komise spatřuje největší problém v nekoncepčnosti přístupů, chybějící pozici kurátora se závaznými stanovisky, stejně jako lepší vyjednávací pozici takového kurátora či koordinátora.

V Praze je úloha rozhodování o umístování děl trvalé povahy především v rukou úřadů příslušných městských částí. Historicky byl tento mechanismus problematický zejména ve vztahu k přijímání darů v podobě uměleckých děl

---

<https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/realizacni_program/sp_r1_digital.pdf>.

⁴⁵ Prague Culture Map. In: *Kreativní Praha!* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, [s. a.]. Dostupné z WWW:

<<http://kreativnipraha.eu/cs/prague-culture-map>>.

⁴⁶ Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy: Plug-in - Umělecká díla na veřejných prostranstvích hlavního města Prahy. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2013 [cit. dne XXX]. Dostupné z WWW:

<http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/umelecka_dila-web-final_150dpi.pdf>.

⁴⁷ Zápisy z jednání. In: *Praha.eu* [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, [s. a.]. Dostupné z WWW:

<https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/rada/komise_rady/volebni_obdobi_2018_2022/Komise_RHMP_pro_umeni_ve_verejnem_prostoru_/zapisy_z_jednani/index.html>.

a jejich ad hoc umístování bez existujícího mechanismu posouzení kontextu či umělecké kvality.

Rozhodování o umístění děl trvalé povahy (stálá díla):

- V rámci PPR - vyřízení stavebního povolení a souhlasné stanovisko Národního památkového ústavu (NPÚ) a Odboru památkové péče hl. m. Prahy (OPP MHMP)
- V rámci zbytku území hlavního města Prahy - „pouze“ vyřízení stavebního povolení

Komise ve svých zápisech konstatuje a upozorňuje, že v posledních letech sice existuje tendence vypisovat výtvarně-architektonické soutěže na díla trvalé povahy, nicméně často jsou tyto soutěže vypisovány úředníky bez vzdělání a zkušenosti v oboru umění a architektury, což má samozřejmě dopad na výsledek takových soutěží (tématika, forma zpracování, úprava okolního veřejného prostranství, návaznost na souvislosti v konkrétním místě, složení posuzujících komisí, nerespektování výsledků odborných komisí, vlastnictví a údržba díla apod.). Přesto komise vzrůstající počet vypisovaných děl vyzdvihuje jako pozitivní tendenci. Stále nicméně přetrvává problém rozhodování o dílech povolanejším a odbornějším orgánem se závazným stanoviskem, než je stavební úřad.

Program, stejně jako již zmiňovaný plug-in manuálu, reagují na podobné problémy v oblasti umění ve veřejném prostoru. Jedná se o následující základní body:

- Malé množství nových inovativních děl trvalé povahy
- Malé množství site-specific zásahů přechodné povahy
- Umístování děl bez kontextu a vyššího smyslu zejména v PPR
- Vítězí konvenční uvažování týkající se uměleckých děl (např. bronzová komemorativní socha)

Označené základní příčiny předchozích problematických bodů:

- Nahrazení nástroje „4 % financování a podpory vzniku uměleckých děl v rámci státních stavebních zakázek“ novým nástrojem
- Aktualizace kulturního kapitálu Prahy a jeho vnímání v kontextu konkurenceschopnosti
- Chybějící koncepční dokumenty a systémová podpora umění trvalé i dočasné povahy ve veřejném prostoru na úrovni státu a obcí
- Nedostačující finanční prostředky
- Nedostatečná koordinace projektů, nedostatečná koordinace jednotlivých orgánů a institucí (státní a soukromé iniciativy, závazná a nezávazná stanoviska orgánů apod.)
- Nedostatečná participace a vzdělávání veřejnosti za účelem porozumění současnému umění

3.1.3 Základní principy a cíle programu⁴⁸

Prvním cílem Programu je přinášet kvalitní a současné umění reagující na kontext doby a místa. Cílem je vytvářet takové umění po celém území hlavního města se speciálním důrazem na vyčleněné oblasti a jejich socializaci právě skrze vizuální umění. Program si dále klade za cíl budovat aktivní rozhovor mezi umělci a širokou veřejností. Hlavní opatření pro dosažení cíle jsou následující:

- Aktivní tvorba podmínek veřejné debaty a informovanosti
- Zapojení veřejnosti za účelem vnímání kultury a umění v širším kontextu, zejména mimo kulturní instituce
- Tvorba koncepcí a podkladů pro závazné rozhodování o umístování děl po celém území hl. m. Prahy
- Propagace současných umělců a jejich podpora ze strany institucí

---

⁴⁸ *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednos_trany.pdf>.

Za indikátory naplnění cíle se pak považuje:

- Počet realizovaných děl
- Kvalita děl
- Měření pozitivních přínosů (měření aktivit v místě, doba zdržení se v místě apod.)
- Příjmy umělců
- Zmínky v médiích

Dalším cílem Programu je aktivní iniciace a tvorba děl za finanční prostředky investiční rezervy. Program disponuje také lidskou kapacitou na zajištění veškerých potřebných akčních plánů spojených s cíli, které si klade. Program je dále schopen poskytovat odbornou konzultační činnost. Jeho činnost je zcela transparentní, data jsou dostupná a probíhá průběžná analýza a evaluace. Hlavní opatření pro dosažení cíle jsou následující:

- Zajištění stabilních finančních prostředků pro Program v rámci rozpočtu včetně možnosti převoditelnosti těchto prostředků do dalších let
- Kompletní přehled uměleckých děl v Praze a jeho průběžná aktualizace
- Transparentní procesy výběru a realizace
- Součinnost orgánů odpovědných za proces realizace
- Informovanost a vzdělání orgánů součinných v procesu realizace uměleckých děl ve veřejném prostoru

Za indikátory naplnění cíle se pak považuje:

- Výše finančních prostředků na Program v rámci rozpočtu města
- Výše finančních prostředků na Program v rámci rozpočtu
- Zpětná vazba spolupracujících zaměstnanců a externích pracovníků podílejících se na procesu realizace
- Počet děl

- Kvalita děl
- Opravy
- Ohlasy v médiích

Poslední z hlavních cílů Programu se věnuje budování vztahu veřejnosti a návštěvníků k nově vytvořeným dílům a přitáhnutí pozornosti těch, kteří by se za normálních podmínek do galerie či muzea nevydali. Veřejnost má citelně vyšší povědomí o současném umění a odmítavé postoje se v dlouhodobém horizontu zmírňují. Městský prostor s významnými památkami celosvětového významu je dokreslen a doplněn současným uměleckým detailem. Hlavní opatření pro dosažení cíle jsou následující:

- Propagace směrem ven (mapy, web, aplikace)
- Dotazování a vyhodnocování s obyvateli
- Iniciace projektů s potenciálem zvýšit národní i mezinárodní cestovní ruch
- Iniciace podnětů z řad veřejnosti a jejich vyhodnocování
- Vhodné zapojení obyvatel a participace aktivních skupin na začátku projektů (například příběhy a témata místa, historie, motivy apod.)

Za indikátory naplnění cíle se pak považuje:

- Sledování reakcí veřejnosti
- Sledování mapy často fotografovaných míst (již se nejedná jen o panoramata Prahy)
- Pozitivní přijímání děl odbornou i širokou veřejností
- Zvyšující se zájem veřejnosti o vzdělávací a doprovodné programy organizované jednotlivými zapojenými institucemi

Oblasti, které jsou Programem Umění pro město podporované, jsou následující:

- Pořízení uměleckého díla trvalé povahy v rámci konkrétních investic města
  - Pořízení zejména v souvislosti se stavbou nových budov

- Nová veřejná prostranství či jejich rekonstrukce
- Pořízení uměleckého díla na vytipovaná místa na základě podnětů
  - Pořízení bez vazby na konkrétní investice na základě podnětů MČ, veřejnosti a dalších organizací
  - Umožnění spolufinancování projektů za podmínky splnění pravidel Programu
- Vzdělávání a informování veřejnosti
  - Tvorba doprovodných programů (edukace laické veřejnosti, procházky s umělci a architektky apod.)
  - Proškolení pracovníků města v komunikaci s veřejností ve věci tématu současného umění

Multiplikační efekty, které jsou spojené s různými skupinami zapojenými do Programu Umění pro město:

- Veřejnost v konkrétních lokalitách
  - Zvýšení atraktivity místa a posílení vztahu s místem
  - Podnícení debaty nad netradičními tématy
- Veřejnost a turisté v PPR
  - Debata historie a současnosti díky uměleckým dílům
  - Nová současná tvář PPR
- Veřejnost a turisté mimo centrum
  - Naplnění strategických cílů - kultura a rozvoj kvality života na okraji města
- Umělci
  - Nové příležitosti
  - Zapojení umělecké a zejména výtvarné a sochařské obce do konfrontace s veřejností

- Architekti
  - Vyjasnění pravidel spolupráce s umělci
  - Financování umění v rámci zakázek jako platná součást projektu
  - Vzájemné obohacení napříč obory
- Řemeslníci a další navazující povolání
  - Poptávka malých dodavatelů a subdodavatelů
  - Specifické požadavky na materiály a nestandardní řešení (drobní OSVČ)
- Soukromé iniciativy veřejně prospěšného rázu
  - Nové možnosti zapojení se do tvorby města
  - Spolufinancování projektů a podnětů, na které by aktivní veřejnost neměla kapacitu a finance
- Městské části
  - Nové možnosti financování děl vysoké kvality
  - Kontakt s obyvateli samosprávy a MČ na poli umění
- Městské příspěvkové organizace a akciové společnosti
  - Jasná pravidla realizace a spolupráce
  - Finance na projekty

3.1.4 Implementace programu⁴⁹

Program je interně zajišťovaný institucemi města tak, aby dosahoval co největší efektivity. Základem zajištění programu jsou následující složky:

---

⁴⁹ *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednos_trany.pdf>.

- Finanční - rezerva kapitálových výdajů kap. 0662 (realizace uměleckých děl ve veřejném prostoru), uvolňování prostředků - komise
- Výkonná - GHMP (Umění pro město)
- Ideová - IPR Praha, GHMP
- Realizační - GHMP, investor (po doporučení komise a odsouhlasení RHMP)

Komise pro umění ve veřejném prostoru Rady hl. m. Prahy má následující povahu:

- Lichý počet členů
  - Závislí členové (zástupci města) - památková péče, výstavnictví, cestovní ruch, zahraniční vztahy Zastupitelstva HMP (ZHMP), IPR Praha, GHMP
  - Nezávislí členové (vždy převažující závislé členy komise) - nominanti respektovaných veřejných nezávislých odborných institucí hájící merit věci, ne instituci samotnou (oblast výtvarného umění a architektury)
- Preferovaný mix profesí členů komise: výtvarník, kurátor, teoretik umění, architekt, urbanista, historik, památkář, sociolog, publicista, pedagog apod.
- Zváni na zasedání jsou: další zástupci města, investoři města, zástupci městských částí, další odborníci

Pravomoci a povinnosti komise:

- Schvaluje písemnou evaluaci Programu
- Iniciuje aktualizaci Programu
- Garantuje kvalitu, transparentnost, image
- Spolupráce s dalšími komisemi RHMP, které se zabývají veřejným prostorem
- Podporuje zviditelnění v médiích

- Posuzuje všechny požadavky a kritéria na umístění děl trvalých i dočasných, hmotných i nehmotných (kulturní akce, festivaly, trhy a další aktivity konající se ve veřejném prostoru)

Složka financování je zajištěna skrze KUC MHMP a investiční rezervu vytvořenou u kapitálových výdajů kap. 0662 na realizaci uměleckých děl ve veřejném prostoru. Dle dokumentace GHMP a komise je v rámci dalšího fungování Programu nutné rozdělit částku na:

- Běžné výdaje spojené s realizací díla
- Investiční výdaje

Toto rozdělení má do budoucna zajistit, aby financování Programu obsáhlo celý proces pořízení, tj. přípravu, soutěž, projekt, informování veřejnosti, vzdělávací aktivity spojené s projektem, správu díla a další.

Prostředky z Rezervy byly na Program vyčleněny v roce 2017 a činily 135 126 000 Kč. Rezervu spravuje Odbor kultury a cestovního ruchu (KUC MHMP).⁵⁰ Po dvouletém zkušebním období (2019 a 2020) byl 22. 3. 2021 RHMP schválen návrh na úpravu (navýšení) rozpočtu kap. 06 a příspěvkové organizace Galerie hl.m. Prahy v roce 2021 na krytí Programu o 100 000 Kč.⁵¹

Program je evaluován jednou za rok Komisí pro umění ve veřejném prostoru. Podklady pro evaluaci vždy zpracovává KUC MHMP v součinnosti s dalšími institucemi. Vzhledem k tomu, že se jedná o nový program, monitoring a způsoby evaluace jsou v průběhu tvorby práce dále diskutovány.

Organizační struktura Programu Umění pro město (viz Příloha č. 7) a Schéma odpovědností Programu / procesu výběru investice a um. díla a jeho realizace (viz Příloha č. 8).

⁵⁰ Financování programu UMĚNÍ PRO MĚSTO. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW:

<<https://umenipromesto.eu/stranky/3-financovani-programu-umeni-pro-mesto>>.

⁵¹ Usnesení Rady hlavního města Prahy číslo 628. In: *Praha.eu* [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 22. 3. 2021. Dostupné z WWW:

<<http://zastupitelstvo.praha.eu/ina/tedusndetail.aspx?par=250032091099094055045032109099094055042032106099094055042032103099094055042&id=617045>>.

3.1.5 Pravidla pořizování trvalého uměleckého díla⁵²

Hlavními zásadami a principy zajištění kvality při pořizování díla jsou:

- Kvalita má přednost před kvantitou
  - Smyslem není pořizovat velké množství děl ani malé množství velmi drahých děl
  - Díla mají zohledňovat kulturní, architektonický, urbanistický a společenský kontext
  - Díla se mají vždy aktivně vztahovat ke svému divákovi
  - Upřednostňují se ta díla, která zahrnují úpravu nebo rekonstrukci celého okolního souvisejícího veřejného prostranství
  - Díla mají reflektovat současné problémy a témata
  - Podporována mají být i jiná než plastická díla (například pomíjivé zásahy, performance, audiovizuální intervence apod.)
- Kvalitní a transparentní proces pořízení díla
  - Je nutné garantovat a dodržovat vysokou kvalitu všech fází pořizování díla
  - Upřednostňování výběru děl formou soutěže
  - Podpora zapojení architektů i výtvarníků
  - Podpora účasti různorodých a mezinárodních umělců skrze soutěže

Možnosti samotného procesu pořízení (se zaměřením na cílení spolupráce architekta a výtvarníka):

- Architektonická soutěž - výtvarník budoucího díla je součástí zpracování již od začátku (preferované)

---

⁵² *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednos_trany.pdf>.

- Výtvarná soutěž uspořádaná k jiné studii (preferované)
- Architektonicko-výtvarná soutěž celého prostoru (preferované)
- Přímý výběr a zakoupení díla bez žádné z výše zmíněných soutěží (výjimečné a pouze na doporučení Komise)
- Pořízení díla jako součásti investičního projektu města (na doporučení Komise)
- Pořízení skrze podněty obyvatel, městských částí a dalších subjektů (na doporučení Komise)

Je nutné brát v potaz fakt, že všechny výše zmíněné způsoby se vztahují výlučně na projekty, které mají nárok na to, aby byly finančně podpořeny rezervou na Program Umění pro město. Veškeré koncepce zpracované IPR Praha a GHMP (Manuál tvorby veřejných prostranství, plug-in k Manuálu týkající se uměleckých děl aj.) se nevztahují na soukromé zakázky či projekty, které na finanční podporu města nemíří. V praxi to znamená, že stále můžeme vidět příklady umístění děl mimo výše zmiňovaná pravidla (např. Pomník Marie Terezie na Praze 6 umístěný Městskou částí Praha 6 navzdory negativnímu stanovisku Komise RHMP).

GHMP je instituce, která má zároveň ve svém poslání provádět pasportizaci⁵³ uměleckých děl ve veřejném prostoru. Pro tato díla GHMP vytvořila i Katalog veřejné plastiky (interaktivní mapa).⁵⁴ *„Díky katalogu a otevřeným datům šíříme povědomí o umění v pražských ulicích, kolem kterého lidé třeba denně chodí, ale dosud mu nevěnovali pozornost. V této komplikované době se navíc lidé mohou katalogem inspirovat a prozkoumat díky němu umění, od kterého nás teď, na rozdíl od klasických galerií, neoddělují žádné zavřené dveře,“* uvedla o projektu radní hl. m. Prahy pro oblast kultury Hana Třeštíková.⁵⁵

⁵³ Pasportizace = technická inventura stavu

⁵⁴ Katalog umění pro město. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/katalog?fbclid=IwAR1XqjLKXVhIB_zPLQYjzBiwATz3jVI_eDxE PautVAWvljeEoe4boNT_2-c>.

⁵⁵ ČTK. GHMP zpřístupnila informace k sochám ve veřejném prostoru. In: *Artalk* [online]. Praha, 29. 3. 2021 [cit. dne 18. 5. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://artalk.cz/2021/03/29/ghmp-zpristupnila-informace-k-socham-ve-verejnem-prostoru/>>.

3.1.6 Příklady projektů

1. Projekt SOKL

Projekt SOKL je již třetím rokem fungující spolupráce GHMP a IPR Praha na projektu Pražské židle & stolky a Pražské židle & plácky, které mají za úkol zobytnovat a zkvalitňovat pražská veřejná prostranství. Rolí galerie v tomto projektu je umísťovat na různá vybraná místa dočasné site-specific instalace, které posílí vztah mezi komunitami a místy, jejichž funkce je často nevyužitá či zanedbaná. Z koncepčního hlediska je SOKL akronymem pojmů, které vystihují jeho smysl a účel - „současnost“, „objekt“, „komunikace“, „lidé“. Realizované dílo by s těmito pojmy mělo vždy pracovat, zohledňovat je a rozvíjet díky nim městský prostor a současného diváka v něm.⁵⁶

(Tvárnice - Martin Míča, foto: Martin Míča)

⁵⁶ SOKL. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/prispevky/3-sokl>>.

2. Umění za čarou

Umění za čarou je projekt GHMP a DPP ve veřejném prostoru pražského metra. „Umění za čarou je prvním z projektů, které mají představit pražské metro jako prostor, který je otevřený současnému umění. Navazuje tím na skutečnost, že podoba nově vznikajících stanic byla svěřena renomovaným umělcům a pražské metro se díky tomu přiřazuje do skupiny světových metropolí, kde jsou podobné realizace, ale také jednorázové umělecké intervence běžné. Projekt vzniká ve spolupráci Dopravního podniku a Galerie hlavního města Prahy a otevírá tak do budoucna spolupráci dvou významných městských institucí. Finanční prostředky poskytl Magistrát hlavního města Prahy prostřednictvím programu na podporu současného umění ve veřejném prostoru Umění pro město.“⁵⁷

(Foto: Jiří Kovanda, Václavské náměstí 1977)

⁵⁷ Umění za čarou [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/editor/tiskova_zprava_umeni_za_carou.pdf>.

3. Light Underground

Light Underground byla sérií performativních živých zásahů ve spojení s výtvarným a sochařským uměním v Domě U Kamenného zvonu.

„Sklepní prostory Domu U Kamenného zvonu skryté v srdci Prahy rozzáří během několika letních týdnů nový program Light Underground – světelné umělecké intervence s tanečními performancemi. Románské a gotické klenby tak vstoupí do dialogu se současnými uměleckými formami. Komorní taneční představení zaměřená na světlo a pohyb, v rámci nichž se představí čtyři skupiny umělců, budou probíhat v pravidelném rytmu na přelomu července a srpna. Jsou součástí programu Umění pro město, který v roce 2020 nově zahrnuje i realizace dočasných intervencí a projektů v pražském veřejném prostoru.“⁵⁸

Tato výstava zároveň spolupracovala s uměleckými tanečními a hudebními performance, které v GHMP probíhaly v létě 2020. Jedná se tedy o intermediální múzický projekt.

(Foto: Pod Prahy, Michal Hančovský)

⁵⁸ Light Underground – série komorních tanečních představení propojí světlo a pohyb pod středověkými klenbami [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/stranky/6-dokumenty-ke-stazeni>>.

4. CirculUM 2020

CirculUM byl projekt umělců sídlících na pražských periferiích. Umělci a architekti dočasně osídlili obytné budky a tvořili v odlehlých lokalitách.

„Pražskou periferii dočasně osídlili noví rezidenti, kteří uspěli v soutěžích vypsaných Galerií hlavního města Prahy v červnu 2020 v rámci programu Umění pro město. Základním tématem projektu nazvaného CirculUM 2020 je tvůrčí uchopení určité lokality na pomezí města a krajiny v kontextu urbanistických, přírodních a sociálních vazeb. Všechny instalace navštíví UMbus – autobusová linka pro veřejnost s výkladem autorů a kurátorů.“⁵⁹

(Zdroj: CirculUM 2020)

⁵⁹ CirculUM 2020 - Na periferii Prahy budou tvořit výtvarní umělci a architekti sídlící v bílých obytných buňkách [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/editor/tiskova_zprava_circulum20.pdf>.

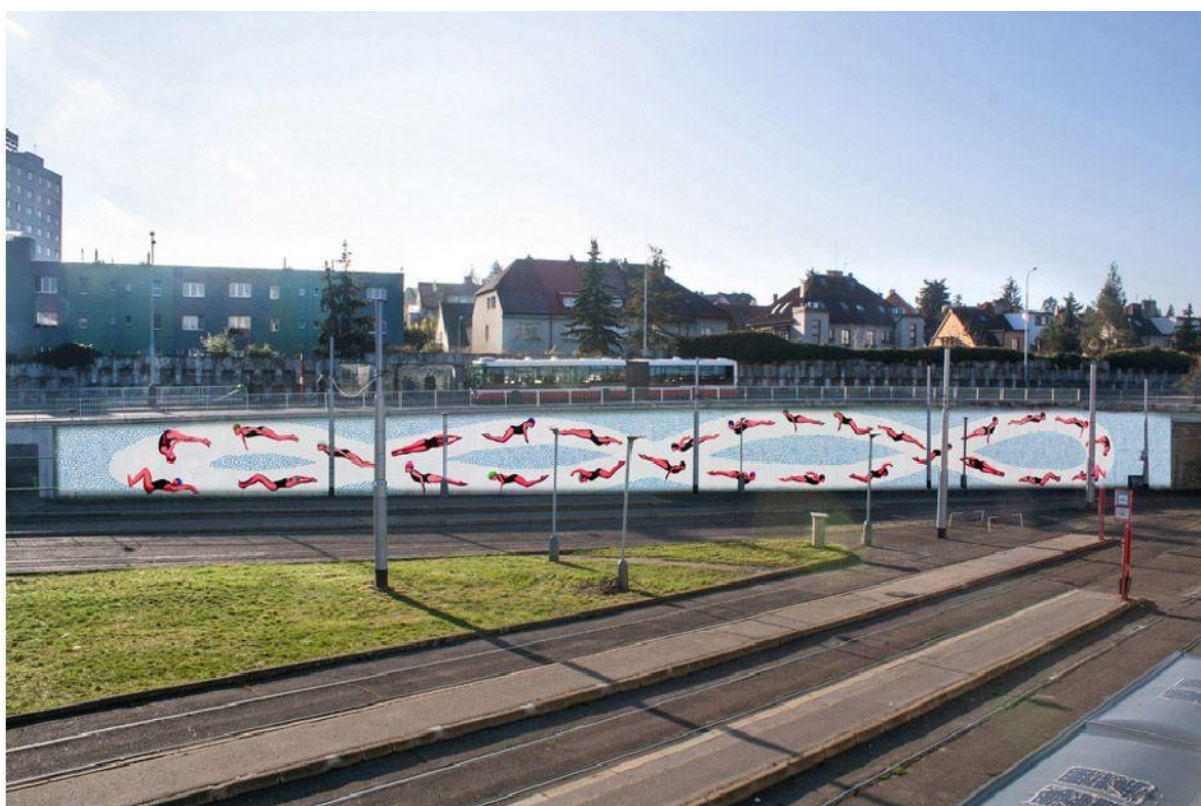
(MAK! architekti: Svodidla, Ládví)

5. MuralArtUM 2020

MuraArtUM byl projekt muralů ve veřejném prostoru po Praze. Jedná se o streetartové intervence na základě otevřené výzvy GHMP.

„Výzva nebyla soustředěna pouze na práci s velkou plochou, ale snažila se zapojit i současné autory pracující s prostorem či objektem. Výběr lokalit proběhl ve spolupráci s Dopravním podnikem, který má velký zájem na oživení míst nebo zlepšení současného stavu. Pod vedením architektky Anny Švarc dochází průběžně ke změně pohledu na umělecké počiny v prostoru pražského metra.“⁶⁰

(Nádraží Hostivař - David Mazanec, foto: David Mazanec)

6. Galerie Vltavská

Galerie Vltavská je krátkodobý výstavní prostor v dopravním zákoutí na Praze 7. Jedná se o doposud nevyužitý a problematický kaskádovitý prostor nad stanicí metra, pro nějž jsou do nedohledného budoucna plány (nová čtvrť Bubny, nová

---

⁶⁰ Výsledky otevřené výzvy – MuralArtUM 2020 I [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/editor/TZ_MuralArtUM.pdf>.

budova filharmonie). Vltavská je zároveň místem, přes nějž denně proudí až 22 000 cestujících denně (metro + tramvaj). V přímém okolí této lokality (vzdálenost do 10 minut chůze) navíc bydlí na 7600 Pražanů.⁶¹ Čas, který čekající cestující v místě tráví, je díky projektu a spolupráci s Dopravním podnikem naplněný kontaktem s různými formami současného umění.⁶²

(Výstava Básně z dálnice, foto: Ondřej Besperát)

7. Festival m3 - Vrstvy historie

Program Umění pro město mimo své vlastní a původní aktivity spolupracuje také s dalšími subjekty působícími na poli veřejného prostoru. Jednou z takových spoluprací je festival m3. „Festival m3 je mezinárodní sochařský festival, který je založen na interakci současného umění ve veřejném prostoru a zajímavého prostředí, které je každý rok záměrně voleno v jiné lokalitě naprosto odlišného charakteru. Cílem festivalu není pouze osazování prostoru jednotlivými díly a jeho kultivace, ale i nabourávání stereotypů v práci s veřejným prostorem a rozpoutání diskuze.“⁶³ Ročník 2020 přinesl současný pohled na historii sídliště

⁶¹ Informaci poskytl asistent nám. pro dopravu HMP Václav Brejška.

⁶² Galerie Vltavská. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/prispevky/46-galerie-vltavska>>.

⁶³ Festival m3 – Vrstvy historie. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/prispevky/18-festival-m3-vrstvy-historie>>.

Vlasta na Praze 10. Festival představil 13 uměleckých děl, z nichž 2 plastiky byly přímo financovány z Programu Umění pro město (Anna Hulačová - Godzilla, Hugo Demartini - reinstalace původní plastiky).

(Anna Hulačová - Godzilla, foto: GHMP)

Kurátorský tým ročníku 2020 zvolil jako téma festivalu „Vrstvy historie“ a veškeré dění situoval na sídliště Vlasta na Praze 10. Jeho dominantou je Kulturní dům Eden, který byl do výstavy rovněž zapojen.

(EDEN, Zdroj: Na skok jinak)

3.2 Münster

Münster je město ležící na severu německé spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko. Oblast, v níž se město nachází, je jednou z největších konurbací v Evropě (Cáchy, Bochum, Bonn, Kolín, Dortmund, Duisburg, Düsseldorf, Essen, Münster, Solingen, Wuppertal), ve městě samotném pak žije zhruba 300 000 obyvatel⁶⁴ a považuje se za kulturní centrum regionu Vestfálsko. V Münsteru funguje veřejná vysoká škola založená v 18. století, která se do společenských a kulturních aktivit města různými způsoby zapojuje. Spolu s dalšími institucemi, které ve městě sídlí, participuje univerzita na Skulptur Projekte Münster, mezinárodním festivalu světového renomé, jenž se od roku 1977 koná každých deset let. Mezi organizátory festivalu patří například Vestfálské státní muzeum umění a kulturní historie, zástupci Regionálního sdružení Vestfálsko-Lippe (LWL), radnice města Münster či právě místní univerzita.⁶⁵

Samo město uvádí Skulptur Projekte jako první výsostrnou kulturní aktivitu, jíž Münster pro místní i turisty disponuje, hned zkraje svých oficiálních webových stránek. Z toho lze bez větší znalosti okolností vyvodit, že „festival“ zanechává nejen ve veřejném prostoru města, nýbrž i v obyvatelích a dalších zapojených institucích, významnou stopu. *„Münster hostí největší sochařskou přehlídku umění ve veřejném prostoru na světě, již se dnes zúčastní přes 550 000 návštěvníků. Přehlídka Skulptur Projekte z Münsteru dělá největší muzeum ve veřejném prostoru svého druhu s desítkami instalací, plastik a významných uměleckých zásahů posledních desetiletí.“*⁶⁶

Skulptur Projekte má význam pro celý region. V roce 2017, tedy ve festivalovém roce jinak dlouhotrvajícího a stále se rozvíjejícího projektu, získala akce skrze kulturní grant Severního Porýní-Vestfálska 600 000 eur (cca 15 900 000 Kč).⁶⁷

---

⁶⁴ *Statistische Ämter des Bundes und der Länder* [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.statistikportal.de/de/gemeindeverzeichnis>>.

⁶⁵ North Rhine–Westphalia. In: *Encyclopaedia Britannica* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 12. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.britannica.com/place/North-Rhine-Westphalia>>.

⁶⁶ City of culture. In: *Münster Wissenschaft und Lebensart* [online]. Münster, [s. a.] [cit. dne 23. 5. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.stadt-muenster.de/english/ten-times-muenster-in-brief/city-of-culture>>.

⁶⁷ *Kulturförderbericht des Länder Nordrhein-Westfalen*. Kolín nad Rýnem (DE): Ministerium für Kultur und Wissenschaft, 2017. Dostupné z WWW: <https://www.mkw.nrw/sites/default/files/documents/2018-11/mkw_nrw_kultur_rahme>

3.2.1 Historie a základní principy Skulptur Projekte

„Zvláštní kouzlo Skulptur Projekte spočívá v jeho totálním využití veřejného prostoru. Vytváří díla naprosto specifická pro danou lokalitu tak, aby reagovala na městský kontext, čímž také podporuje účast a aktivní zapojení veřejnosti do debaty s uměním.“^{68 69}

Mezi základní rysy Skulptur Projekte patří jeho pomyslně pomalé tempo. Od roku 1977 se výstava koná každých deset let, od založení projektu tedy proběhlo již pět ročníků. Od své druhé iterace v roce 1987 se kryje s každým druhým ročníkem významného světového festivalu umění (zejm. sochařského) documenta Kassel (zal. 1955). Oba německé festivaly se pak dají považovat za jedny z nejvýznamnějších akcí svého druhu na světě. Důležitou konstantou Skulptur Projekte je již od jeho založení osoba zakladatele ředitele Kaspara Königa, který stále stojí v čele projektu a pro každý ročník se obklopuje kurátorským týmem (tj. novým uměleckým vedením festivalu).

Historie projektu sahá do roku 1970, kdy festival založili právě Kaspar König spolu s Klausem Bussmanem v odpovědi na pobouření, které vyvolalo v té době současné umělecké dílo instalované ve veřejném prostoru nově zrekonstruovaného velmi historického, tradicionalistického a katolického Münsteru. Hlavním cílem tehdy bylo reagovat na zkosnatělé prostředí, vyvolat společenskou debatu týkající se projevů umění ve vztahu k divákům, vzdělávat a také zvýšení citlivosti lidí vůči různorodosti projevů současného umění. Původní reakční až provokační záměr se od té doby několikrát proměnil a dnes je jedním z hybatelů regionu.

Z článku zveřejněného na Artnet vyplývá, že Skulptur Projekte zvýšil atraktivitu města a tedy i jeho finanční příjem v průběhu let natolik, že se Münster (politická reprezentace) několikrát pokusil přesvědčit organizátory, aby začali festival pořádat alespoň každých pět let. Festival to však dle svého ředitele Königa

---

n_kulturfoerderbericht_2017.pdf?fbclid=IwAR0iZaw8L-M7BOtLzjHVqJn-n72Uloit1DU82Cvbn-_MHcIynM5xFVdx7wQ>.

⁶⁸ Brace Yourself, 2017 Will Be One of the Busiest Years for Art Yet. In: *Artnet News* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 12. 5. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://news.artnet.com/exhibitions/2017-busy-year-art-events-714185>>.

⁶⁹ Původní text: *„Held every ten years, the Skulptur Projekte fills up the German city of Münster, presenting the work of a variety of international artists. Its particular charm is in its total use of public space, as it commissions site-specific works to respond to the urban context, thus also encouraging public participation.“*

kategoricky odmítl. Odůvodněním, jak uvádí pro Artnet sám König, bylo jednak, že projekt původně nebyl zamýšlen jako dlouhodobý, jednak, že je desetiletý interval nejlepším způsobem zkoumání společenských změn, urbanistického vývoje a souvisejících proměňujících se přístupů k umění. Díky času, který je na přípravu a výzkum vyhrazen, mají díla povahu mnohdy až urbanistických zásahů do města a jsou význačné maximálním možným site-specific rozměrem. V současné chvíli se ve městě vyskytuje přes 35 „velkých“ děl trvalé povahy, které má Münster zároveň ve svém vlastnictví. *„Každý ročník je svým způsobem dlouhodobá studie vývoje umění i města Münsteru založená na uvážlivých uměleckých i politických debatách,*“ uvedl pro Artnet v rozhovoru ředitel.

Dalšími ze základních principů, které přes proměny projektu festival stále představují, jsou naprostá otevřenost a přístupnost pro všechny, kdo jej chtějí navštívit. Všechny instalace, včetně těch interiérových, jsou zdarma, na zahajovací ceremonii jsou také zváni všichni bezplatně. Zároveň se Skulptur Projekte snaží působit jako vzdělávací instituce, a to nejen v roce, kdy se festival samotný sto dní koná. Pro širokou škálu návštěvníků je připravován mnohojazyčný doprovodný program, jehož součástí jsou i vzdělávací a doprovodné programy pro významné menšiny této lokality. Tím se Skulptur Projekte snaží oslovit a zapojit exkludované skupiny, otevírat dlouhodobé téma migrace a vysídlování komunit.⁷⁰

3.2.2 Přehled ročníků Skulptur Projekte

1. 1977

V roce 1973 obyvatelé Münsteru pobouřeně reagovali na instalaci kinetické plastiky George Rickeyho „Drei rotierende Quadrate“ (Tři rotační čtverce). Veřejné pobouření vniklo Klausovi Bußmannovi, zakladateli a kurátorovi festivalu, prostřednictvím výstavy položit základy nového otevřeného přístupu k sochařství. Spolu s Kasperem Königem uspořádal dvě výstavy, které byly zahájeny v roce 1977. Zatímco průzkumná performativní show ve Westfälische Landesmuseum, dodnes spolupracující instituci, sledovala historii a vývoj moderního sochařství, devět současných umělců - většinou z USA - přijalo

---

⁷⁰ PERLSON, Hili. A Brief Guide to Skulptur Projekte Münster, the Most Important Art Show That Millennials Have Never Heard About. In: *Artnet News* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne XXX]. Dostupné z WWW: <<https://news.artnet.com/art-world/brief-history-skulptur-projekte-muenster-968450>>.

pozvání kurátorovat a tvořit díla in situ v rámci projektu ve městě Münster. Setkání diváků a sochařství se tak rozšířilo za muzejní sféru do veřejného prostoru a dalo vzniknout dlouholeté a dnes již světové tradici.

(Giant Pool Balls, Claes Oldenburg, 1977. Zdroj: Skulptur Projekte)

2. 1987

Projekt kurátorovaný Kasperem Königem v roce 1977 se stal základem druhého projektu Skulptur Projekte v Münsteru, který se konal v roce 1987. K návštěvě města a poté k předložení návrhů sochařských intervencí bylo pozváno již 64 umělců. Nebyly jim dány žádné specifikace a žádná praktická omezení, kromě rozpočtových. Z předložených projektů bylo 51 realizováno v plném rozsahu a dva částečně. Pouze jedenáct návrhů nebylo možné provést. Následný intenzivní dialog mezi umělci a kurátory a mezi návštěvníky a pracemi vedl k živé interakci s uměním ve veřejném prostoru na nejrůznějších místech v zastavěné oblasti Münsteru. Projekty z roku 1987 hodnotily historický a sociální kontext města Münster a odkazovaly také na první Skulptur Projekte z roku 1977. Díla první výstavy byla navíc znovu vyznačena na výstavní mapě z roku 1987.

(Concert in Reverse, Rebecca Horn, 1987. Zdroj: Skulptur Projekte Archives.)

(Like a Snail, Richard Deacon, 1987. Zdroj: Artmap)

3. 1997

V roce 1997 se již výstava postupně vyvinula do institucionálního formátu. Zpětně lze na třetí projekt Skulptur pohlížet jako na „festivalovou edici“. Více než 70 umělců z 25 zemí bylo vyzváno, aby předložili koncepty projektů. Pro téměř třetinu zúčastněných umělců to nebylo poprvé, co ve městě vystavovali. V tomto ročníku byly projekty umělců soustředěny v historické čtvrti města, na Promenadenring (hlavní promenáda). Radius výstavy tak na jedné straně zůstal pro návštěvníky snadno přístupný, a na druhé straně tato kurátorská myšlenka postavila nově zrekonstruované Westfälische Landesmuseum doslova do samého středu celé události, čímž dále prohloubila dialog mezi interiérem muzea a exteriérem města. Před červencovým otevřením bylo obnoveno několik již existujících soch z předchozích ročníků Skulptur Projekte, díky nimž bylo možné identifikovat, že již patřily do městské sbírky.

(Sanctuarium, Herman de Vries, 1997. Zdroj: Skulptur Projekte Archives.)

4. 2007

Po 30 letech nepřetržitého tematického zaměření na současné umění ve veřejném prostoru se kurátoři a umělci ročníku 2007 vrátili k otázce aktuálnosti formátu Skulptur Projekte. Čtvrtá výstava v řadě byla v mnoha ohledech také recenzí těch předchozích. Od počátku Skulptur Projekte se na poli světových výstav zejména výtvarného a sochařského umění objevila některá významná bienále (Benátky, Kassel), nicméně Münster začal nabývat zvláštního titulu a důležitosti coby dlouhodobého výzkumného projektu (označení Brigitte Franzen). V roce 2007 přispělo do výstavy celkem 36 umělců, kterým se dostalo široké mezinárodní pozornosti. Mnoho umělců bylo opět účastníky dřívějších vydání Skulptur Projekte. Film, video a performance se na výstavě dostaly do popředí daleko více než v předchozích desetiletích. Souběžně se Skulptur Projekte Münster připravila kurátorka a vědkyně Brigitte Franzen první archivní výstavu v obou patrech atria Landesmusea. Tato první ukázka archivního materiálu byla výchozím bodem pro následující prezentace sbírky archivů Skulptur Projekte. Tvorba archivů se tedy taktéž dostala do centra výzkumu a dala vzniknout práci na světovém unikátním sborníku sochařského umění prezentovaného v Münsteru.

(Square Depression, Bruce Nauman, 1977/2007. Zdroj: Facebook Skulptur Projekte)

5. 2017

Skulptur Projekte byl v tomto výstavním ročníku již pevně zakořeněný v Münsteru jako věc veřejná. Základem výstavy bylo v roce 2017 přesvědčení, že umění v městském prostoru může aktivovat historické, architektonické, společenské, politické a estetické kontexty a je schopno „vytvářet prostor - placemaking“ s různorodějšími významy, než které napovídá jejich primární funkce. Mnoho z pozvaných umělců experimentovalo a zkoumalo společenskou rovinu umění. Rekonstrukce, workshopy a rozhovory spojily jejich umělecká díla a redefinovaly jejich sochařství. Jedním z klíčových center projektu bylo Westfälisches Landesmuseum, přejmenované na LWL-Museum für Kunst und Kultur (od otevření nové budovy muzea v roce 2014), spolu s dalšími, které se nacházely do pěti kilometrů od centra města a měly za úkol oživení suburbíí. Z hlediska jejich prahů interakce byly zkoumány zejména přítomnost a zánik entit, dočasných instalací a představení a pole napětí mezi trvalostí a dočasností. Tematické aspekty těchto děl byly prezentovány také v časopisech „Out of Body“, „Out of Time“ a „Out of Place“, které byly vydávány pravidelně v obdobích před výstavou z roku 2017. Kromě toho byly spuštěny rozsáhlé archivy Skulptur Projekte. Jednalo se o významnou událost, neboť organizátoři dali jasně najevo, že „ročníky nekončící sedmičkou“ jsou obdobně důležité a zásadní, jako ty „festivalové sedmičkové“. Na podporu dalšího rozvoje začalo financování ze strany VolkswagenStiftung (veřejný fond), dále byl založen také Ústav pro akademický a veřejný výzkum. Projekt je postaven na tříleté spolupráci mezi LWL-Museum für Kunst und Kultur a Institutem dějin umění na univerzitě v Münsteru (WWU). Díky tomuto spojení vyšla řada významných publikací, v čele s „Public Matters“, obsáhlou archivní publikací pojednávající o desetiletích festivalu v Münsteru pohledem organizátorů, umělců, politiků, teoretiků i návštěvníků.⁷¹

---

⁷¹ 1977. In: *Skulptur Projekte Archiv*. Münster, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.skulptur-projekte-archiv.de/en-us/1977/>>.

(Expozice v bývalém zimním stadionu, Pierre Huyghe, 2017. Zdroj: Facebook Skulptur Projekte)

3.2.3 Vybrané projekty

K historii jednotlivých ročníků novinářka Hili Perlson z Artnet uvádí, že některá díla byla v průběhu historie festivalu z nevyhnutelných důvodů nepřijata pro kontroverzi, jiná dokonce zandalizována. Jednalo se například o modlíci se sochu Madonny ve žlutém provedení v ulici (Katharina Fritsch, 1987), které byly odlomeny ruce a posléze byla zaplavena v lýtosti ostatních květinami. Dalším takovým momentem bylo umístění díla „Petting Zoo“ (Mike Kelley, 2017). Dílo bylo připomenutím biblického příběhu Lotovy ženy, sochou byl právě solný sloup a kolem něj malá zoo v podobě živých hospodářských zvířat, která solný sloup postupně zkonsumovala. Jiným zajímavým dílem, které je dnes považováno za trvalou součást prostoru, je „Obrácená pyramida“ (Bruce Nauman, 2007). Toto dílo bylo původně odmítnuto v prvním ročníku festivalu, jeho realizace byla podpořena o třicet let později a je dnes součástí předpolí katedry fyziky Münsterské univerzity. Takových děl lze dnes po městě nalézt desítky. Některá díla, která město Münster přijalo do svého vlastnictví, vyžadují vysokou a odbornou údržbu, jiná jsou naopak velmi bezúdržbová a prakticky působí jako

mobiliář či součást ulice. Město je na takové potřeby z pohledu umělecké scény za desítky let již zvyklé, rozeznává benefity a spolupráci jde aktivně naproti.⁷²

Zajímavým pohledem na téma může být také přístup místních obyvatel, který se projevil zejména u díla Nicole Eisenman, „Sketch for a Fountain“ (2017).

(Nicole Eisenman, Sketch for a Fountain, 2017. Zdroj: Skulptur Projekte Archives)

Fontána byla pro ročník 2017 koncipována jako dílo dočasné povahy (2 sochy z bronzu, 3 sochy z neodolné sádry). Jana Duda, tisková mluvčí Skulptur Projekte, pro The Art Newspaper vysvětlila, že to byl jeden z hlavních důvodů, proč festival městu nedoporučil odkoupení této instalace. Dílu se však u místních dostalo velké obliby, a po jeho poškození vandaly a následné nutné deinstalaci si obyvatelé Münsteru pozvali umělkyni do města zpět, uspořádali debatu o možnosti obnovy díla z vyhovujících materiálů a zároveň uspořádali veřejnou

---

⁷² PERLSON, Hili. A Brief Guide to Skulptur Projekte Münster, the Most Important Art Show That Millennials Have Never Heard About. In: *Artnet News* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 28. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://news.artnet.com/art-world/brief-history-skulptur-projekte-muenster-968450>>.

finanční sbírku. Jana Duda dodává, že ve chvíli, kdy je ze strany veřejnosti zájem a prostředky, nic nestojí v cestě a jedná se o skvělou zpětnou vazbu pro celý festival.⁷³

Skulptur Projekte zároveň disponuje utopisticko-dystopickými vizemi do budoucna v podobě tzv. „Collective Projekt 2077“. V nich formuluje základní výzvy festivalu, a téměř až groteskním způsobem si pokládá v roce 2077 stále stejné otázky: Kde se bere umění ve veřejném prostoru?, Jaká je role politiky v tomto kontextu?, Jak umělci podporují participaci?, a mnohé další.⁷⁴

---

⁷³ HICKLEY, Catherine. Locals fight to retain the Eisenman fountain following Sculpture Projects Münster. In: The Art Newspaper [online]. [s. l.], 9. 10. 2017. Dostupné z WWW: <<https://www.theartnewspaper.com/news/locals-fight-to-retain-eisenman-fountain-following-sculpture-projects-munster>>.

⁷⁴ ARNHOLD, Hermann, FROHNE, Ursula a WAGNER, Marianne. *Skulptur Projekte Archiv: Debates & Documents from the Skulptur Projekte Archives*. Kolín nad Rýnem (DE): Walther Koenig, 2019. ISBN 9783960986713.

3.3 Vídeň

3.3.1 Kontext urbanismu a managementu života ve veřejném prostoru

Mezinárodní magazín *Planum - The Journal of Urbanism* zajímavě a současně pojednává o základních a důležitých otázkách designu a managementu života ve veřejném prostoru Vídně. *Planum* jako první příklad dobrého kulturního managementu veřejného prostoru uvádí vídeňské první náměstí, Rathausplatz (radniční náměstí), které bylo roku 1997 stavebně revitalizováno. V roce 1999 pak započal profesionální management kulturních a společenských aktivit konajících se na tomto prominentním a frekventovaném místě, které nese mnoho hodnot a naplňuje mnoho důležitých městotvorných funkcí. Management byl svěřen *Stadt Wien Marketing Service GmbH*, společnosti s ručením omezeným zřízené městem Vídeň. Instituce naplňuje roli iniciátora a organizátora stěžejních vídeňských akcí (*Ice Dream*, *Vienna Festival*, *Film Festival*, *Christmas Market*, *Vienna New Year's Eve Walk*) částečně jako partner nebo jednoduše jako zprostředkovatel komunikace jednotlivých organizátorů.

Vídeň je svou rozlohou, urbanistickým vývojem, hustotou i počtem obyvatel podobná Praze. Jedná se o město s bohatou kulturní zkušeností sahající více než dva tisíce let nazpátek.⁷⁵ Podobně jako v Praze je i ve Vídni velmi patrný historický vývoj a společenský otisk různých etap rozvoje města. Středověké vnitřní město, explozivní růst v důsledku průmyslové revoluce, demolice starých hradeb, vybudování vnitřního prstence města, tvorba kanálu Dunaje protékající středem města, rozvoj hromadné dopravy a technické infrastruktury - všechny tyto stěžejní proměny daly základní předpoklad vzniku moderní střeoevropské metropole. Okolo roku 1970 nastaly v rozvoji města další významné změny: bylo vybudováno metro a veřejný prostor se odklonil od orientace na automobilovou dopravu zpět k pěším. Veřejný prostor doznal od té doby mnoha změn a revitalizací (cca 3 200 m²), které do velké míry zohledňují potřeby kultury a cestovního ruchu (tzv. zóny eventů).⁷⁶

---

⁷⁵ PARSONS, Nicholas. *Vienna: A Cultural History*. Oxford (UK): Oxford University Press, 2008.

⁷⁶ Street Life: Vienna (Austria). In: *Planum* [online]. [s. l.], [s. a.]. Dostupné z WWW: <<http://www.planum.net/street-life-vienna-austria>>.

Strategický plán Vídně obsahuje sekci věnovanou zlepšení kvality veřejných prostranství a jejich tzv. reinterpretaci (user-oriented design, propojování míst, ohled na specifika jednotlivých sousedství apod.). V souvislosti s tímto strategickým cílem nabývá velké důležitosti a klíčové strategické role právě i umění ve veřejném prostoru, a to jak trvalé, tak dočasné povahy. Tato strategie má za cíl přinést místům svěží nápady a nová využití.⁷⁷

„Vienna Now or Never“ - tak zní motto nové vídeňské turistické strategie. V této strategii z roku 2020 Vídeň deklaruje potřebu nalezení kuráže k podpoře moderních řešení. Podpora vysoce kvalitního současného umění může podle strategie zvýšit kvalitu života skrze kultivaci veřejného prostoru, který bude efektivně využíván různými formami společenských aktivit (trhy, festivaly apod.). Veškeré aktivity ve veřejném prostoru mají být doprovázeny vysokými standardy kvality, čímž se eliminuje nevkusná „karnevalová atmosféra“. Umění ve veřejném prostoru a další kreativní aktivity jsou prioritami Vídně jako současné turistické destinace.⁷⁸ Vídeň se rozhodla, že chce historickým kulisám vdechnout současný společenský rozměr, a v původně ryze „monumentální linii“ počínající radnicí a končící budovou Burgtheateru vytvořila zónu současného společenského života skrze řadu podporovaných aktivit.⁷⁹

3.3.2 Podpora umění ve veřejném prostoru ve Vídni

„Umění ve veřejném prostoru vždy muselo čelit nejen změnám v obecném vnímání umění, ale také měnícímu se nahlížení na veřejný prostor jako takový - jeho definici, úkol, využití a design, stejně jako otázku, kdo vlastní pravomoc do tohoto vzácného komoditního prostoru vstupovat. Umělecké dílo v kontextu veřejného prostoru se vědomě přizpůsobuje každodennímu společenskému

---

⁷⁷ *Strategy plan for Vienna: Summary*. Vídeň: Urban Planning Vienna, 2001. Dostupné z WWW: <<https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b007289.pdf>>.

⁷⁸ *Tourism Strategy 2020*. Vídeň: Vienna Tourist Board, 2014. Dostupné z WWW: <http://www.tourismstrategy2020.vienna.info/downloads/wt-tourismusstrategie-2020_en.pdf>.

⁷⁹ *Street Life: Vienna (Austria)*. In: *Planum* [online]. [s. l.], [s. a.]. Dostupné z WWW: <<http://www.planum.net/street-life-vienna-austria>>.

životu... je třeba jej chápat jako specifickou příležitost pro společnost napojit se na městské situace, což opět vyvolá nové myšlenkové procesy.^{80 81}

Dle Michaela Ludwiga (radní pro bydlení, bytovou výstavbu a obnovu města Vídně), Andrease Mailatha-Pokornyho (radní pro kulturní záležitosti, vědu, výzkum a sport) a Marii Vassilakou (místostarostka pro územní rozvoj a plánování, dopravu, klima, energii a participaci) bylo založení fondu pro umění ve veřejném prostoru majákem kultury pro všechny. Podpora tohoto druhu umění a idejí byla v kontextu rozvoje města chápána jako demokratická. Městská veřejná prostranství pak díky tomuto jejich chápání měla více sloužit socializaci, komunikaci a rozvoji kreativity. Město podle politiků vyhledává umění jako prostředek rozhovoru bez bariér. Městem zřízené s.r.o. KÖR (Kunst im Öffentlichen Raum Wien - Umění ve veřejném prostoru města Vídně) chápou jako iniciátora takového rozhovoru či debaty, která přispívá k informovanosti obyvatel nejen ve věci umění samotného, nýbrž i ve věci rozvoje města. Podle nich je umění ve veřejném prostoru nutné chápat jako jeden ze základních stavebních kamenů rozvoje městských lokalit od samého počátku plánování. Toto své tvrzení dávají do přímé opozice chápání umění jako tzv. efekt „lipstick on a gorilla“ (Norman Foster takto popsal umění ve veřejném prostoru ve své knize Hybrid Zones). Základní postřehy, které v knize Public Art Vienna 2014, 2015, 2016 vyzdvihují, jsou:

- Umění ve veřejném prostoru je mediátorem mezi uměním a každodenním životem.
- Umění ve veřejném prostoru v různých svých podobách napomáhá nahlížet na místa novými způsoby, čímž obohacuje místa i diváky.
- Umění ve veřejném prostoru je diverzní: od dočasných zásahů přes múzické performance po projekty zaměřující se na historická a socio-politická témata. Nikde jinde nenajde umění tolik okamžitých

---

⁸⁰ Art in Public Space. In: *Academy of Fine Arts Vienna* [online]. [s. l.], [s. a.]. Dostupné z WWW:

<https://www.akbild.ac.at/portal_en/institutes/fine-arts/studios/art-in-public-space>.

⁸¹ Původní znění textu: „*Art in Public Space has consistently had to face not only the changes in the general perception of art, but also the shifting ideas of the “public space” – its definition, task, use, and design as much as the question of who possesses the power to dispose of this scarce commodity “public living space”. Artistic work in the context of public space consciously aligns itself to social everyday life... it must be understood as a specific opportunity for society to connect to urban situations, which, in turn, will trigger new processes of thought.*”

diváků jako právě ve veřejném prostoru, což v sobě nese obrovský potenciál.⁸²

Dle Martiny Taig (manažerka KÖR) nebyl veřejný prostor nikdy tak bohatý na podněty a je stále těžší si v současném světě najít místo ke spočinutí a zamyšlení. Společnost motivovaná především ziskem je podle ní čím dál více rozdělená a zároveň homogenní. V tomto kontextu chápe funkci KÖR zejména jako kreativní, prezervativní a veřejný prostor osvobozující. Podle Taig prošlo umění ve veřejném prostoru mnoha fázemi:

- Umístění moderní plastiky do veřejného prostoru jako obohacení a zkrášlení: přístupnost a umístění mimo instituci je hlavním a nejdůležitějším znakem
- Umění ve veřejném prostoru jako facilitátor nových způsobů práce s prostorem (site-specific): méně zaměření na objekt samotný, větší inkluзивita, větší souhra prostoru a díla, posílení pocitu sounáleženosti s místem, zapojení osoby diváka, kooperace umění a krajiny, urbanismu, designu a administrativy
- Sociálně-politický kontext umění a veřejná sféra: umění jako veřejný zájem podporující sociální kontext, angažující se v zapojení marginalizovaných skupin (lidé bez domova, mladí z okrajových částí společnosti, migranti), budování politického a historického povědomí, časté užití dočasného formátu umění

Taig dále dodává, že jakákoliv smysluplná spolupráce musí ve městě naplňovat parametr partnerství mezi lidmi a institucemi (například spolupráce KÖR a Wiener Linien - Vídeňský dopravní podnik). Umění, které KÖR podporuje a rozvíjí, je podle ní díky vstřícnosti samosprávy a spolupráci schopné dostávat město do chodu, dávat mu nový narativ a genius loci.⁸³

3.3.3 Kunst im Öffentlichen Raum Wien (KÖR)

Instituce KÖR byla založena v roce 2004 ze společné iniciativy Business Groups Culture Urban Development a Housing. Na základě zkušeností a úspěchů prvního

---

⁸² STADLER, Eva Maria a WIDRICH, Mechtild. *Kunst im öffentlichen Raum Wien 2014-2016: Public Art Vienna 4*. Vídeň (AU): VfmK, 2018.

⁸³ Tamtéž.

funkčního období této organizace z let 2004 - 2007 byla společná zkušební iniciativa v červenci 2007 proměněna v samostatnou instituci s právní formou s.r.o. (GmbH).

Posláním KÖR je revitalizovat veřejný prostor města Vídně trvalými nebo dočasnými uměleckými projekty. Záměrem je posílit současnou identitu města a jednotlivých městských částí a oživit funkci veřejného prostoru jako agory - jako místa pro společensko-politické a kulturní debaty. KÖR nechápe umění ve veřejném prostoru jako pouze prostor estetizující dekor, ale jako pozvánku pro veřejnost zabývat se obsahem a estetickým i symbolickým nastavením jednotlivých rozvíjených území.

KÖR zpracovává umělecké projekty, objednává konkrétní umělce, vyhodnocuje umělecké soutěže pro projekty ve veřejném prostoru, uděluje granty umělcům nebo sponzorům projektů a realizuje související aktivity (sympozia, publikace, vzdělávací programy atd.).

Hlavním kritériem realizovaných projektů je, že musí být realizovány ve veřejně přístupném prostoru města Vídně, kde může umění zažít každý.

Hlavní zásady KÖR:

- Umožnit umění hrát aktivní městotvornou roli, umožnit umění budovat brand města a vztah lidí k němu
- Využívat umění k tomu, aby lidé nahlédli na různé problémy z více úhlů, hledali skrze umění nová řešení a prožívali díky umění nové situace
- Pomáhat formovat a revitalizovat veřejné městské prostory pomocí dočasných i trvalých projektů a podporovat jejich sociální rozměr a potenciál
- Aktivně umožňovat a podporovat participaci veřejnosti
- Pochopit umění ne jen jako estetickou ozdobu, ale zejména jako samostatnou formu současného zapojení do aktuálních otázek společensko-politického významu v městském veřejném prostoru i mimo něj
- Brát vážně vzdělávací mandát umění a dál jej rozvíjet

- Prezentovat umění ve veřejném prostoru jako důležitý aspekt kreativního sektoru, tím silněji umístit Vídeň do mezinárodního kontextu a zaostřit světovou pozornost na kulturní profil Vídně z hlediska současného vizuálního umění
- Zvyšovat samotnou kvalitu umění ve veřejném prostoru, propagovat ho, zprostředpovávat kontakt s ním a tento kontakt dokumentovat
- Umožnit zvláštní podporu mladým umělcům zejména v rámci dočasných projektů
- Aktivně se podílet na tvůrčí debatě v rámci vnitřní struktury KÖR a organizaci neustále posouvat
- Podporovat skrze strukturu organizace KÖR kreativní debatu ve městě obecně
- Sledovat a zkoumat plánované oblasti městského rozvoje a výstavby jako možné oblasti umělecké činnosti tak, aby bylo umění do tohoto rozvoje zapojeno již v jeho rané fázi

KÖR si neustále klade otázku, jakým změnám podléhá vztah mezi uměním, společností a městským prostorem. Jejím úkolem je představit umělecké pozice, které se zabývají současnou situací města, jeho obyvatel a prostor. Jde o podporu rozvoje nových uměleckých děl, a tím o aktivní příspěvek k navrhování městského života a rozvoji jeho kvality.

KÖR věří, že možnosti umění spočívají hlavně v propojení různých forem vnímání, myšlení, experimentů a estetických zážitků. Podle KÖR má umění ve veřejném prostoru schopnost vytvářet formy a způsoby sounáležení, skrze něž reaguje na konkrétní místa a situace ve městě, pomáhá je formovat nebo dočasně měnit k lepšímu. Tímto způsobem může poskytovat pole pro návrhy na nové vnímání městského veřejného prostoru, na změnu společenského chování v místech a také běžného života ve městě.

Porota je od ustavující schůze (2007) volena vždy na tříleté období. Od počátku samostatného fungování organizace se porota vystřídala šestkrát.

Členové poroty (2021):

- Jakob Dunkl - architekt
- Brigitte Felderer - předsedkyně poroty, kurátorka KÖR, vedoucí „Social Design Arts as Urban Innovation“ na Vysoké škole uměleckoprůmyslové ve Vídni
- Sonja Huber - Kultura města Vídně, vedoucí oddělení výtvarného umění a nových médií
- Britta Peters - umělecká ředitelka Urbane Künste Ruhr
- Georg Zey - umělec, sochař⁸⁴

V roce 2020 se porota sešla dvakrát, v únoru a červnu. Do únorového výběru se úspěšně přihlásilo celkem 22 projektů. Z nich porota vybrala 4 tzv. dočasné projekty, které se rozhodla podpořit finančně, další 4 projekty (2 dočasné a 2 trvalé) pak podpořila čestně, tzv. doporučením. Takovéto doporučení pro projekty, umělce a skupiny může mít pozitivní vliv v budoucnosti jako odborná reference. Do červnového výběru se přihlásilo 31 projektů. Porota finančně podpořila 9 dočasných projektů.⁸⁵

První výzvu roku 2021 věnuje současná porota tématu klimatické změny a počasí ve Vídni. Výzva se zaměřuje na ulice části města Floridsdorf. KÖR v této výzvě oslovuje umělce, architekty, urbanisty, krajinářské architekty, kulturní pracovníky a iniciativy i zainteresované obyvatele a sdružení, aby se zabývali „počasím zítřku“ v centru Floridsdorfu. Výzva reflektuje fakt, že změna klimatu je, jako ostatně všude jinde, ve Vídni velmi patrná. Průměrná roční teplota ve Vídni roste (za poslední čtyři desetiletí přibližně o dva stupně Celsia). Zvyšují se vlny veder, silný déšť a déle trvá i období sucha. Studie předpovídají další oteplení až o čtyři stupně Celsia do roku 2100 a obzvláště významné zvýšení počtu dnů s teplotami nad 30 stupňů Celsia.⁸⁶ Tuto problematiku se město snaží řešit různými způsoby, mezi něž patří i kreativní zásahy přímo v městském prostoru, kde je možné je otestovat v měřítku 1:1. Panuje totiž přesvědčení,

---

⁸⁴ Präambel. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/ueber-uns/koer-jury/jury-2020-2022/>>.

⁸⁵ Ergebnisse der Jurysitzung. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <https://www.koer.or.at/site/assets/files/9033/ergebnisse_jurysitzung_42-43.pdf>.

⁸⁶ *Stadt Wien* [online]. Dostupné z WWW: <wien.gv.at>.

že dokud se podobné zásahy a změny fyzicky v prostoru nevyzkouší, nebude možné určit jejich reálný dopad. Program tedy pružně a současně míří na palčivá témata nejen kulturní obce Vídně.

Přestože má čtvrť Floridsdorf velmi vysoký podíl zeleně, některé ulice ve středu okresu jsou hustě zastavěny. Vysoká míra dlážděných ploch a dalších podobných povrchů přispívá k tomu, že dešťová voda odtéká rychleji a chlazení odpařováním je proto nižší. KÖR zdůrazňuje, že změna klimatu ovlivňuje nejen počasí, ale také sociální a kulturní klima. Takové změny se pak dotýkají opravdu všech. S postupujícím globálním oteplováním se venkovní prostory stávají podle KÖR stále důležitějšími: Slouží jako rozšíření bytu, jako otevřené prostory, které patří všem společně a také chrání před teplem a nabízejí místo ke spočinutí napříč ročními obdobími. Dle KÖR je stanovisko jasné: Vídeň potřebujete různorodá, atraktivní a přístupná veřejná prostranství bez tlaku na konzumaci a monetizaci aktivit v rámci těchto prostranství.

Tento přístup poroty a tím i celé organizace tvoří impuls i výchozí bod pro výběrové řízení. Přijímány budou umělecké návrhy, koncepty, iniciativy, nápady a projekty využívající městských venkovních prostor v dané lokalitě, které jsou realizovány jako dočasné a testovací projekty.

Základní parametry výběrového řízení jsou:

- Stimulace a zlepšení využívání veřejných prostor, náměstí a ulic v centru Floridsdorfu - po celý rok, v létě i v zimě.
- Zabývání se důsledky klimatické krize, převzít zkušenosti s pandemií a řešení nových významů veřejných prostor.
- Řešení stísněných životních podmínek a nedostatku soukromého prostoru a potřeb různých generací.
- Cílem je dokázat skrze umělecké zásahy, že přípustné sociální klima chrání před osamělostí, před osobními následky vln veder nebo chladných období v zimě. Dobré sousedství je proto zvláště důležité pro starší generaci v mnoha komunitních budovách. Výzva k podávání nabídek proto usiluje také o stimulaci nových nápadů pro zlepšení sousedských vztahů.
- Výzva zdůrazňuje ulice v oblasti, které by měly být zatraktivněny, a to zejména pro husté osídlení, velikost bytů v lokalitě a stísněnost

bydlení. Nová místa by dle výzvy měla být „znovuobjevena“ jako rozšíření soukromých prostor.

- Výběrové řízení zároveň zahrnuje také městský silniční provoz, pro který budou nabízeny nové zajímavé údaje (v tom smyslu, že vždy musí jít o koexistenci všech účastníků silničního provozu spravedlivě - chodci, cyklisté, automobilisté, uživatelé MHD).
- Výzva k podávání projektů má za cíl stimulovat nová využití, „čtení míst“, jejich sociální dynamiku, zaběhlé rutiny či způsoby orientace a vnímání sebe sama v centru Floridsdorfu.⁸⁷

Změna klimatu vyžaduje nová využití městského prostoru. Přihlášky by podle poroty mohly nabízet odpovědi na následující otázky:

- Co se můžeme naučit od jiných měst, která se na náměstích a ulicích zabývají teplem a veřejným životem mnohem déle?
- Jak můžeme zvýšit povědomí o této problematice v sousedství a mezi odpovědnými osobami a institucemi ve městě, a jak můžeme stimulovat reflexi a dialog?
- Jak lze vytvořit změny, které jsou pro Vídeň stále neznámé a cizí, přesto ale velmi nutné?

Vybrané projekty budou následně za finančního přispění KÖR realizovány v létě 2022. Při rozhodování o přidělení finančních prostředků bere výběrová porota v úvahu následující aspekty:

- Související s projektem
  - Umělecká hodnota, design díla
  - Aktuálnost / kreativita / inovace / originalita
  - Udržitelnost, měřitelné dopady na veřejný prostor
- Související s přihlašovatelem a umělcem (umělci)

---

⁸⁷ OPEN CALL: „Das Wetter von morgen“. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/projekte/open-call-das-wetter-von-morgen/>>.

- Biografie zúčastněných umělců
- Referenční projekty od předkladatele projektu
- Související s implementací
  - Vztah mezi náklady projektu a jeho dopadem na veřejný prostor
  - Míra naplánování
  - Výše vlastních a cizích finančních prostředků a vkladů, které jsou k dispozici pro financování projektu

Schůze poroty se konají do 6 týdnů od každého termínu pro podávání přihlášek. Uchazeči jsou vždy písemně informováni o rozhodnutích poroty, aniž by bylo nutné jakékoli odůvodnění jejich rozhodnutí. Porota je oprávněna poskytnout částečné financování na financování nákladů na vývoj projektu a na financování projektu, implementace projektu poté závisí na určitých stanovených specifických podmínkách.⁸⁸

Finanční podporu mají šanci získat ty projekty, které svým smyslem, náplní a celkovým diskurzem přispívají k vzájemné výměně mezi městským prostorem a dílem samotným. Projekty komerčního charakteru jsou z výběru vyřazovány. Podmínkou obdržení podpory jsou takové projekty, které jsou realizovány výlučně ve veřejném prostoru Vídně, a jsou tedy volně přístupné jakýmkoliv publikem nehledě na rozdílnosti a možnosti. Podmínkou je zároveň naprostá bezplatnost návštěvy díla. Jednou z podmínek podpory od KÖR je skutečnost, že realizace projektu či jednotlivých jeho fází ještě nebyla zahájena. Maximální možná částka, jíž je možné podpořit jeden projekt, je 150 000 eur (přibližně 3 900 000 Kč). Do žádostí se mohou zapojit fyzické osoby, více fyzických osob jako kolektiv a podnikatelské subjekty za předpokladu, že doloží vícezdrojové financování projektu či vlastní vklad do projektu nejméně ve výši 50 %.⁸⁹

---

⁸⁸ Präambel. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/ueber-uns/koer-jury/jury-2020-2022/>>.

⁸⁹ Einreichung. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/foerderung/einreichung/>>.

K vlastnictví vytvořených objektů KÖR přistupuje následovně:

- Jakékoli objekty vytvořené v kategorii dočasné (do 12 měsíců) zůstávají majetkem žadatele, který odpovídá také za jejich údržbu.
- Jakékoliv trvale umístěné objekty přechází do majetku a správy majitelů a správců pozemků, na nichž jsou objekty umístěny.

Podoba žádosti o financování musí mít následující náležitosti:

- Vyplněná žádost o financování
- Popis projektu
  - Popis obsahu projektu
  - Vysvětlení jeho významu a dopadu na veřejný prostor
  - Vizualizace projektu (fotografie, kresba atd.), úpravy okolí
  - Souhrn právních a konstrukčních předpokladů
  - Doba trvání projektu a její opodstatnění
- Rozpočet
  - Náklady na vývoj projektu
  - Náklady na umístění, instalaci, stavbu
  - Osobní náklady
  - Cestovní výdaje
  - Náklady na materiál
  - Náklady na design
  - Doprava
  - Pojištění
  - Náklady na PR a marketing projektu
  - Náklady na údržbu

- Náklady na demontáž
- Administrativní náklady spojené s celým průběhem projektu
- Plán financování s podrobnými informacemi o vlastních zdrojích (všechny veřejné nebo soukromé zdroje a vklady žadatele nebo třetích stran)
- Biografie umělců, informace o referenčních projektech umělců a předkladatelů projektu
- Harmonogram vývoje a implementace
- Animace, video, kresba, model atd., včetně úprav okolních prostranství
- Stanovy a výpisy z obchodního rejstříku (pokud existují)⁹⁰

---

⁹⁰ Download: Förderantrag & Förderrichtlinien. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/foerderung/download-foerderantrag-foerderrichtlinien/>>.

3.3.4 Příklady stálých projektů⁹¹

KÖR propaguje a zveřejňuje své dočasné, trvalé i soutěžní projekty. Pravidelně zároveň pořádá komentované prohlídky a vycházky pro veřejnost (viz Příloha č. 9).

- 12 Tones (Peter Sandbichler) - ambientní reliéfní instalace na 100 metrů dlouhých zdech tunelu

(Zdroj: KÖR)

⁹¹ Projekte. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/projekte/>>.

- Metro station Landstraße (Oswald Oberhuber) - mural hravých zvířat ve vestibulu metra

(Zdroj: Vienna Contemporary Magazine)

- Waiting for the Birds (Josef Bernhardt) - instalace připravená na hnízdění ptáků

(Zdroj: Vienna Contemporary Magazine)

- Stage Set (Donald Judd) - minimalistická socha pracující s okolním městským parkem a jeho aranžemi a barvami

(Zdroj: Vienna Contemporary Magazine)

- Yellow Fog (Olafur Eliasson) - interdisciplinární barevná instalace vytvářející každý den po setmění na jednu hodinu surrealistické prostředí

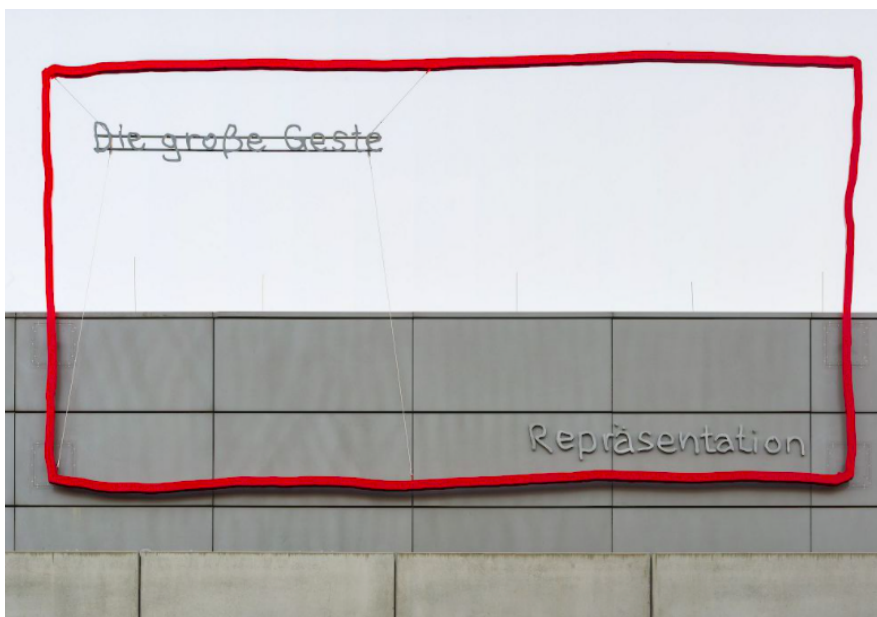
(Zdroj: Vienna Contemporary Magazine)

- Aspang railway station memorial (PrincePOD) - památník věnovaný deportovaným Židům

(Zdroj: KÖR)

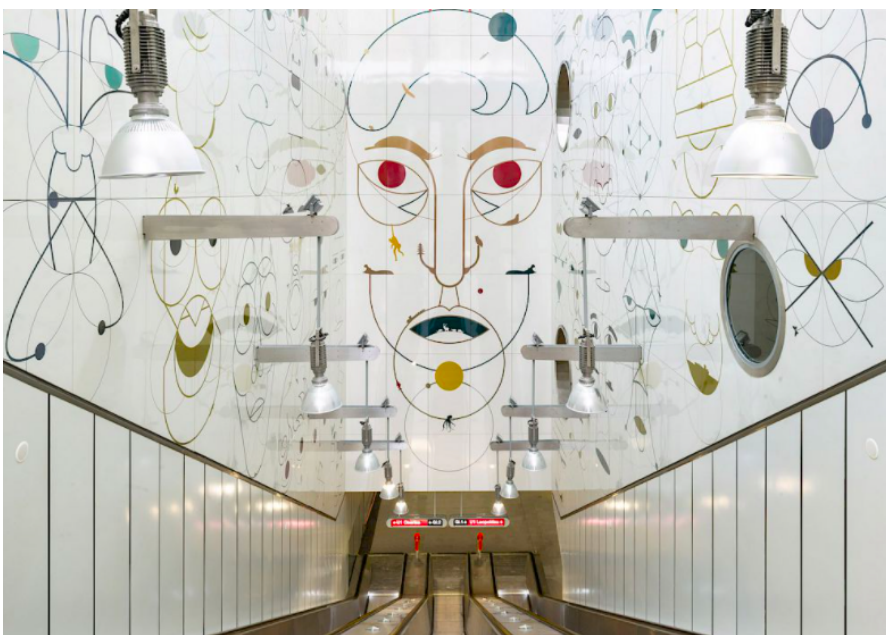
- The Grand Gesture (Christian Jankowski) - 18 textů rozmístěných po stanici MHD, tvořících dohromady stimulující prostředí pomocí jednoduchých úderných frází

(Zdroj: KÖR)

- Face surveillance snails (Yves Netzhammer) - dílo znázorňující rozdílnost světů a vzdálenost mezi lidmi, kteří spolu každý den sdílí cestu do práce a nazpět

(Zdroj: KÖR)

- Underground Systems Will Never Die (L'Atlas) - stylizovaný typografický mural vedle dálnice do Vídně oslavující vídeňský underground

(Zdroj: KÖR)

- PARKLIFE (Peter Fattinger a studenti Design Build Studio - Technická univerzita Vídeň) - multidisciplinární architektonický objekt věnovaný komunitnímu životu, umění a setkávání na periferii Vídně

(Zdroj: KÖR)

Celková statistika počtu projektů KÖR k prosinci 2020:

Realizované projekty	Dočasné	Trvalé	Celkem
Fond KÖR (2004 - 2007)	192 projektů	49 projektů	241 projektů
KÖR s.r.o. (2007 - 2020)	17 projektů	4 projekty	21 projektů
Fond + s.r.o.	209 projektů	53 projektů	262 projektů

4 PRODUCENTSKÝ POHLED NA UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU

Závěrečná kapitola práce představí promítnutí předchozích teoretických znalostí do praxe v hlavním městě. Získané teoretické poznatky jsou v práci porovnávány s pražskými reáliemi a praktickými zkušenostmi, což nabízí další zajímavý pohled na danou problematiku. Zároveň tímto práce poukazuje na některé nedostatky našeho systému, jakož i vyzdvihuje osvědčenou praxi a přináší inspirační zdroje z dlouholetých zkušeností domácích i zahraničních expertů a subjektů.

4.1 Vybrané praktické příklady

4.1.1 Umělecký projekt SOKL GHMP

Projekt SOKL si klade za cíl umisťovat umění do ulic hlavního města tak, aby bylo pro veřejnost co nejdostupnější. SOKL vychází především ze specifík městského prostoru i současného umění, a proto je charakterizován pojmy „S – současnost“, „O – objekt“, „K – komunikace“, „L – lidé“, které by mělo každé vybrané vystavované dílo obsahovat.

Realizovaná díla v rámci projektu s mým vlastním zapojením:

- 2019 - Čestmír Suška (stůl, Mariánské náměstí), Vojtěch Míča (betonová telefonní budka, Mariánské náměstí)
- 2020 - Jan Paclt (Symbiont, Malvazinky)
- 2021 - Ladislav Šaloun (Pokora, Mariánské náměstí)

Na příkladech vybraných děl se ověřilo několik aspektů kulturních aktivit ve veřejném prostoru, které práce zahrnuje. Jsou jimi zejména:

- Nutný ad hoc přístup k veřejným prostranstvím
Ve všech případech umisťování děl (GHMP + IPR + MČ) bylo naprosto stěžejní sledovat místní kontext, sledovat specifika chování uživatelů dané lokality a nastavit podle těchto specifík výslednou podobu díla, jeho umístění a způsob jeho komunikace směrem k veřejnosti. Toto zjištění je částečně v opozici se zamýšlenou a „ideální“ pozicí koordinátora kulturních aktivit na veřejných prostranstvích v rámci turistického centra HMP, která

byla na KUC MHMP zvažována. Pozice koordinátora veřejného prostoru viz Příloha č. 10.

- Schopnost děl zasáhnout co nejširší okruh uživatelů, problematická komunikace směrem k veřejnosti

Velmi častým problémem je u umísťování děl nepochopení kontextu a smyslu díla ze strany veřejnosti. Prokázalo se, že je nutné zajistit včas dostatečnou komunikaci směrem ven, neboť i sebemenší změna ve veřejném prostoru umí vyvolat okamžitou reakci kolemjdoucích či zainteresovaných skupin. V případě uměleckých aktivit pak může dojít i k útokům na subjektivní aspekty a relativizaci potřeby investování do kultury a umění ve vztahu k jiným „problémům“ města či dané lokality.

- Problematická koordinace v rámci různých vrstev řízení města

U všech výše zmíněných případů se jako velmi problematický a práci kurátorů i produkčních mnohdy téměř znemožňující aspekt ukázal právě aspekt koordinace a zakomponování uměleckých aktivit do tradičního řízení veřejného prostoru. Vyjednávání na úrovni odboru památkové péče MHMP, odborů dopravy, TSK a dalších zapojených orgánů je velmi složité, komunikační kanály jsou spletité, a pro koordinátora či produkčního může být přesné načasování uměleckých aktivit téměř nemožné.

4.1.2 Veřejný prostor veřejných kulturních institucí

Potenciál úkolů příspěvkových organizací KUC MHMP týkající se veřejného prostoru, lokální správcovství:

- Mariánské náměstí

Mariánské náměstí je prostor v centru Prahy, který obklopuje řada významných institucí celoměstského nebo celonárodního významu (MHMP, MKP, NK aj.). Do roku 2019 sloužil prostor jako parkoviště a postupnými proměnami byl v roce 2020 svěřen do správy Městské knihovně. Ta v místě realizuje už druhým rokem řadu kulturních a společenských aktivit. *„Tento prozatímní stav bude platit do úplně rekonstrukce, plánované na přelom roku 2022 a 2023. Jejím cílem je vrátit náměstí*

*původní funkci, tedy opět vytvořit místo k setkávání a odpočinku.*⁹² Tento postupný přístup je dobrým příkladem toho, jak lze drobnými změnami a otevřeným přístupem tradiční instituce knihovny proměnit místo. Zároveň je na příkladu viditelný tolik potřebný aspekt lokálního správcovství a dohledu, bez něž by místo fungovalo jen oby obtížně. Podobným způsobem by mohla při společné vůli být spravována i další místa v blízkosti pražských nejen kulturních příspěvkových organizací.

Celkově má téma veřejného prostoru veřejných institucí významný potenciál i coby plán obnovy po krizi covid-19 v letech 2020 a 2021. Zatímco chod „kultury uvnitř“ zůstává i v roce 2021 v ohrožení, venkovní prostor v blízkosti kulturních a uměleckých institucí nabízel a nabízí, jak se právě v krizi potvrdilo, často nevyužitý obrovský potenciál.

4.1.3 Místa se specifickým statutem a už probíhajícím či zamýšleným kulturním využitím

- Pražské náplavky

Pražské náplavky v současnou chvíli spravuje městská akciová společnost TRADE CENTRE PRAHA. Vzhledem k vytíženosti a důležitosti pražských náplavek byla vypracována rozsáhlá koncepce jejich užívání, která zahrnuje mj. i podmínky organizování kulturních akcí. *„Pražské náplavky jsou i dnes v životě hlavního města nenahraditelné. Tvoří součást Pražské památkové rezervace a v současné době hojně slouží nejen k lodní dopravě, ale též k volnočasovým aktivitám a k pořádání kulturních, gastronomických, sportovních a jiných akcí. Pražská nábřeží a náplavky tvoří jednu z nejatraktivnějších částí hlavního města Prahy z hlediska panoramatu a napojení na městské centrum.*“⁹³

- Smetanovo nábřeží

Podobnou kulturní a společenskou genezi, k níž je potřeba vzhledem k povaze lokality přistupovat koncepčně, a kterou v minulosti prošly též Pražské náplavky, zažívá v současnou chvíli Smetanovo nábřeží. *„Pražanům vrátíme další kus*

---

⁹² Prostor Mariánské náměstí. In: *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, [s. a.] [cit. dne 9. 6. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.mlp.cz/cz/pobočky/prostor-marianske-namesti/>>.

⁹³ Pražské náplavky. In: *Pražské náplavky* [online]. Praha, [s. a.] [cit. dne 9. 6. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://prazskenaaplavky.cz/naplavky/>>.

veřejného prostoru v srdci města, kterému se dříve vyhýbali. Komerční aktivity na poloostrově Smetanova nábřeží nahradíme kulturou, komunitními akcemi a bude zde prostor pro cvičení jógy nebo odpočinek ve stínu stromů. Jsem moc ráda, že otevřením čapadla zpřístupníme prostor také lidem na vozíku nebo rodičům s kočárky, aby si i oni mohli užít říční atmosféru s výhledem na Pražský hrad," řekla Hana Třeštíková, radní pro kulturu a cestovní ruch.⁹⁴ Koordinací kulturních a komunitních aktivit na Smetanově nábřeží byla pověřena pražská instituce Kreativní Praha z.ú. a pro léto 2021 je připravováno zahájení tohoto nového režimu fungování.

Způsob, kterým lze jednoduše a průkazně ověřit, jak různé změny ve veřejném prostoru působí na chování lidí v místě a posilují jejich vztah k dané lokalitě, je k nalezení například v brožuře „Vyhodnocení dočasné proměny křižovatky ulic Americké a Záhřebské v náměstí“⁹⁵, kterou jsem na IPR Praha ve spolupráci se svými kolegy z Kanceláře veřejného prostoru zpracovala na základě upravených mezinárodních standardů používaných např. v Gehl Institute. Příklad vyhodnocení užívání veřejného prostoru, na němž jsem se podílela, viz Příloha č. 11.

4.2 Rozhovory

Vlastní zkušenosti s tematikou a podrobná znalost pražského kontextu byla porovnána se zahraničními zkušenostmi z podobných pozic, kterými disponuje i Praha (městský koordinátor, kurátor veřejného prostoru, manažer veřejného prostoru apod.). Konzultace a hloubkové rozhovory se zahraničními i domácími experty na téma nabídly po srovnání cenný pohled na možnosti koordinace uměleckých aktivit veřejného prostoru. Nejzásadnější a nejdůležitější zjištění z rozhovorů přináší následující shrnující odstavce, které metodicky ověřují předchozí teoretická zjištění práce.

---

⁹⁴ Čapadlo Hollar se stane pro Pražany novým místem odpočinku v centru města [tisková zpráva]. In: Praha.eu [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 25. 6. 2021 [cit. dne 10. 7. 2021]. Dostupné z WWW: <https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/capadlo_hollar_se_stane_pro_prazany.html>.

⁹⁵ Vyhodnocení dočasné proměny křižovatky ulic Americké a Záhřebské v náměstí. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2021. Dostupné z WWW: <https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/Vyhodnocen%c3%ad%20Americk%c3%a1_fin_al.pdf>.

- Marie Foltýnová - vedoucí oddělení správy veřejné plastiky GHMP, manažerka programu Umění pro město (několikrát zastoupena Annou Gümplovou, produkční projektů Umění pro město a tajemnicí komise pro umění ve veřejném prostoru RHMP)

S Marií Foltýnovou probíhaly rozhovory zejména na téma mezer příspěvkové organizace GHMP, způsobu implementace umění do veřejného prostoru a také jejích vizích jako kurátorky veřejného prostoru Prahy do budoucna. Základní otázkou a vizí, kterou si pokládá, je: *„Jak by hlavní strategické organizace a instituce hlavního města měly spolupracovat, respektovat se a doplňovat se, aby výsledkem byly úspěšné a stálé umělecké realizace ve veřejném prostoru?“*⁹⁶ Foltýnová vidí ve fungování KÖR, kterým se práce také zabývá, velký vzor. Říká: *„KÖR byl, podobně jako dnes Umění pro město, zřizován městem. Po čase se ale ukázalo, že tento systém (podobně jako u nás) nefunguje a byla založena samostatná společnost s ručením omezeným. V té se mění mezinárodní „komise“ (jury) každé tři roky, komise přebírá plnou odpovědnost za realizace, může převádět rozpočet narozdíl od naší formy příspěvkové organizace.“* Z rozhovorů vychází, že příspěvková organizace bez „kulatého razítka“ má v tak netradiční a akční agendě, jako je implementace trvalého umění do veřejného prostoru, významné limity (zejména finanční). Foltýnová nicméně míní, že se jedná o cestu a skrze postupné a zkušební realizace se normalizují nové postupy, jež budou snad v budoucnu po ověřených zkouškách kodifikovány. Jistou „bezmoc města“ dále staví proti pozitivnímu diskurzu o dopadech živého i výtvarného umění na život ve městě. Foltýnová uvádí, že skrze tvrdá data, která díky pilotním a zkušebním projektům město získává, se samospráva postupně učí, jak implementovat strategické cíle, které si určuje. Problémy tedy Foltýnová spatřuje v tom, že jako zástupkyně příspěvkové organizace nemá žádný kontrolní ani manažerský mechanismus, jak docílit lepší efektivity programu (kromě osobního nasazení). Právě partnerství a management jsou tedy ústředními tématy, na kterých by podle ní měla do budoucna vize Programu stavět. Na konec pak dodává: *„Město si nesmí myslet, že může umělecké aktivity ve veřejném prostoru oželeť.“*⁹⁷

⁹⁶ Osobní rozhovor s Marií Foltýnovou.

⁹⁷ Tamtéž.

- Marianne Wagner - manažerka Skulptur Projekte v Münsteru, vedoucí archivů Skulptur Projekte, manažerka regionální asociace LWL (Severní Porýní-Vestfálsko)

Wagner sdílela zkušenosti z budování nového a současného přístupu v místě, které je konzervativní a kde lidé na kontakt s uměním dříve nebyli zvyklí. Právní proměny a zapojení politiků i úředníků považuje za zásadní faktor na cestě k úspěchu. Lidský faktor a z něj vycházející zjednodušené smluvní zajištění (i při zapojení mnoha organizací najednou) považuje za ústřední bod práce na Skulptur Projekte. Zároveň Wagner vyzdvihuje transparentní komunikaci, otevřenost a evaluaci v rámci práce pro město slovy: *„Musíme lidem dávat odpovědi, když tomu, co děláme, nerozumí. Děláme to pro ně.“*⁹⁸ Dalším faktorem, který potvrzuje shodu na důležitosti a pochopení smyslu umění ze strany města a regionu je také fakt, že na festival konající se až v roce 2027 mají jisté a každoroční dotace, které porostou až do roku 2027. Posledním z významných bodů rozhovorů s Wagner byla i evaluace a multiplikační efekty. Wagner to komentuje slovy: *„Přijede půl milionu lidí a mají tendenci se vracet. Všechny hotely ve městě jsou plné, stejně tak všechny restaurace. A to se počítá. Přinášíme městu něco nového a kontroverzního, ale zároveň přinášíme i bohatství. Vždycky nalezneme společnou řeč.“*⁹⁹ Ohledně koordinace venkovních aktivit samotných Wagner zmiňuje jeden nebývale zásadní faktor: v každé spolupracující organizaci (odborníky, doprava, policie, hasiči apod.) je vždy minimálně jedna zodpovědná osoba, která má Skulptur Projekte přímo na starost jako úkol svrchu. Nestává se tedy, že by snahy organizátorů mířily do byrokratického vzduchoprázdna tak, jako je tomu často u nás i přes nutnou předchozí politickou dohodu. Co se problémů týče, Wagner nejčastěji naráží na opatření a legislativu při výběru krátkodobých zaměstnanců a kurátorů pro festival (regionální asociace má přísná pravidla a každý musí projít dlouhosáhlým výběrovým řízením). Na druhou stranu nicméně Wagner vyzdvihuje obrovské nasazení všech zapojených, které popisuje slovy: *„Když přijde na veřejný prostor, musíte vždy věřit tomu, co děláte. Stane se chyba?“*

---

⁹⁸ "We have to give answers to the people when they don't understand. We are doing it for them."

⁹⁹ „Half a million people come and they tend to return, all the beds are full, every restaurant has guests. That counts. We bring something new and controversial to the city and on the other hand, we also bring wealth. We always find common ground.“

*Okamžitě za ni musíte přímo zodpovídat. Ale když za svým posláním stojíte, zvládáte ho vysvětlit a jste upřímní, děláte skrze tyto akce společnost lepší.*¹⁰⁰

Příklad smlouvy, kterou festival Skulptur Projekte v Münsteru používá, viz Příloha č. 12.

- Martina Taig - ředitelka vídeňské s.r.o. KÖR Wien, která se zabývá uměleckými aktivitami ve veřejném prostoru města Vídně

Ředitelka KÖR, Martina Taig, sdílela své zkušenosti z dlouholeté práce pro veřejný prostor ve Vídni. Organizace KÖR byla městem založena v roce 2004. Taig sdělila, že v letech předcházejících založení KÖR se spousta umělců tvorbě ve veřejném prostoru právě kvůli přílišnému byrokratickému zatížení a komplikovanosti vyhýbala, což považuje za velkou historickou ztrátu. KÖR realizuje řadu dočasných, trvalých, performativních a jiných projektů každý rok. Podle Taig je na práci ve veřejném prostoru nejdůležitější to, že je přístupná všem bez rozdílu, je inkluzivní a souvisí s „everyday culture“. To podle ní za léta spolupráce chápe i samospráva, a kultura a umění ve veřejném prostoru jsou tak součástí městské strategie. Za jeden ze základních stavebních kamenů KÖR považuje ředitelka komunikaci a mediaci. Významnou výhodou fungování organizace je dle ní fakt, že je dotována ze tří významných městských zdrojů: z rozpočtu na kulturu, z rozpočtu na bydlení a investice a z rozpočtu na architekturu a městské plánování. Tato vícezdrojovost zároveň zajišťuje, že odbory navázané na jednotlivé gesce s KÖR musí spolupracovat. Celkem organizace čítá pouze tři zaměstnance včetně ředitelky, což pouze potvrzuje funkčnost a provázanost celého systému (ředitelka, dvě produkční a do budoucna plánovaná pozice kurátorky/kurátora). Dalším důležitým aspektem je podle Taig fakt, že se organizace (s.r.o.) nenechává strhnout debatou o financování jednotlivých projektů. Komunikace směrem k veřejnosti je vzhledem k povaze financí samozřejmě transparentní, nicméně důležité jsou hlavně výstupy a kontext. „Vždy to stojí hodně vysvětlování, ale stojí to za to,“¹⁰¹ míní Taig. Za největší výsady práce pro veřejný prostor města Vídně považuje ředitelka různorodost projektů a dopad, který mají. Největšími problémy jsou

---

¹⁰⁰ „You always have to believe what you do when it comes to public space. Something bad happens? You immediately have a microphone in your face. But if you stand your ground, explain what is happening and are honest, you are, by those actions, making society a better place through art.“

¹⁰¹ „It takes a lot of explaining, but it is always worth it.“

pak podle ní otázka údržby a zodpovědnosti za realizovaná díla. Jejím největším přáním je pak to, aby se s uměním ve veřejném prostoru ve městě vždy počítalo jako s městotvornou investicí.

Seznam otázek pro zástupce Skulptur Projekte a KÖR Wien viz Příloha č. 13.

Pro celostní přehled o tématu byly rozhovory se zástupkyněmi institucí starajících se ve vybraných městech o umění ve veřejném prostoru doplněny o rozhovory se zástupkyněmi a zástupci festivalů, které se u nás věnují stejné problematice. Tento postup byl zvolen zejména z toho důvodu, že nastíněná a zejména v Praze velmi častá zdlouhavost a obtížnost prosazení venkovních uměleckých intervencí je festivalovými subjekty „dokrývána“. Tím je myšleno, že dočasné a „pomíjivé“ aktivity mají u nás šanci se flexibilněji zaměřit na konkrétní témata a místa a daří se jim realizovat často vysoce kvalitní a ceněné instalace, nebo naopak v jiných případech instalace, které jsou komerčně zajímavé a přináší opět jiný typ pohledu na umění a veřejný prostor. Proto byly osloveny pražské festivaly Landscape festival, Festival m3 / Umění v prostoru a festival Sculpture Line.

- Eva Hájková - vedoucí oddělení kultury a památkové péče městské části Praha 3 (oddělení má za MČ pravidelně na starost Landscape festival vedený Danem Mertou, který se na MČ P3 opakovaně uskutečnil)

Eva Hájková vede oddělení kultury a památkové péče, které se spolupodílí na koncepci, harmonogramu a financování Landscape festivalu, který se na městské části konal již třikrát. Z pozice úřednice je pro Hájkovou nejdůležitější koordinace mezi státní správou a samosprávou, dále pak vytvoření rozpočtu s velkým předstihem a vyčlenění kapacit úřadu (styčné osoby) na přípravu této netradiční akce. Spolupráce s festivalem byla v rámci úřadu začleněna do oficiální kulturní koncepce („Dny národního dědictví“ konané v září). Mezi největší problémy řadí Hájková časovou náročnost a stres před akcí, dále pak koordinaci s památkovou péčí (OPP MHMP a NPÚ - komunikaci s nimi má na starost právě její oddělení, protože mají agendu v gesci a je to pro ně jednodušší než pro samotné organizátory festivalu). Samotná realizace a průběh festivalu s sebou podle Hájkové vždy nesou přízeň i odpor, ale to již vnímá jako součást běžné agendy úřadu. Vedoucí oddělení dodává, že u veřejného prostoru a umění je potřeba mít na paměti, že ne vždy se k instalacím veřejnost chová jako k instalacím uvnitř budov (obecné využívání instalací jako mobiliáře, dětská hra, nechtěné zničení, vandalismus). Zároveň

ale dodává, že i to je silou veřejného prostoru - s uměním zde mají kontakt všichni bez výjimky. V rámci úřadu pak koncepci festivalu vždy schvaluje i kulturní komise rady městské části. Za velmi zdařilé pak Hájková považuje veškeré doprovodné programy týkající se tohoto festivalu. Říká, že jsou u široké veřejnosti oblíbené, že vzdělávají a skrze debatu o umění budují a posilují vztah obyvatel městské části k místům, kde se pohybují a žijí. Celkově svůj pohled na zapojení městské části do organizace festivalu hodnotí Hájková následovně: „*U nás zájem o tato témata vždy byl. Máme mimo jiné komisi pro urbanismus, která je v úzké spolupráci s programem Umění pro město. Snažíme se u nových zamýšlených prvků ve veřejném prostoru vypisovat veřejné soutěže tak, jak se má. Je pro nás důležitá i spolupráce se studenty, například z UMPRUM či AVU.*“¹⁰²

- Ivana Vodičková - manažerka uměleckého Studia Bubec a koordinátorka Festivalu m3

Ivana Vodičková stála u zrodu Festivalu m3 v roce 2017. Sama říká, že tato kontinuita je pro ni důležitá, neboť celý tým čerpá ze zkušeností nabytých v předchozích letech. Nutnost kontinuity dokazuje i fakt, že ihned po zahájení ročníku 2021 se již v červnu téhož roku plánují následující tři ročníky. Festival se každý rok odehrává na jiné městské části a pod jiným kurátorským vedením. Dá se tedy říct, že organizační tým zůstává stejný a umělecké vedení se proměňuje. To je formát, který lze spatřovat i u zahraničních subjektů (např. KÖR Wien). Vodičková také vnímá a reflektuje velké rozdíly mezi organizací, personálním zajištěním a koneckonců i finanční podporou od jednotlivých samospráv. Festival je čím dál více spjat s hlavním městem také co se interních spoluprací týče. Městský kurátor, GHMP, byl v minulosti partnerem festivalu, ale za dobu fungování Festivalu m3 se dokonce stal jeho oficiálním spolupořadatelem. Tato provázanost potvrzuje, že město se k festivalovým subjektům staví otevřeně a rozumí jejich výhodám a potenciálu. Mezi největší problémy, ale zároveň příležitosti, Vodičková řadí nejistotu financování z veřejných zdrojů, komunikaci se širokou veřejností a komplikované majetkové vztahy v rámci veřejného prostoru. Financování u festivalu probíhá zejména skrze jednoleté granty. Organizátoři do budoucna kvůli zmíněné nejistotě, druhotné platební neschopnosti zapříčiněné například opožděným příchodem peněz na účty a také kvůli zajištění možnosti

---

¹⁰² Osobní rozhovor s Evou Hájkovou.

dlouhodobého plánování zvažují i granty víceleté. Co se financování týče, Vodičková zmiňuje budoucí nutnost zapojení soukromého sektoru do konceptu festivalu a vytvoření pozice fundraisera. Zapojení soukromé sféry je pro festival velkou příležitostí pro budoucí rozvoj. Dalším zmiňovaným problematickým bodem je komunikace se širokou veřejností. Vodičková pociťuje, že se situace za dobu jejího působení v organizaci změnila, nicméně jedním dechem dodává, že některé věci zůstávají stále stejné. Mezi ně řadí zejména obecnou frustraci a nedůvěru lidí ke svým veřejným institucím. Ta se pak podle ní projevuje zejména odmítáním jakýchkoliv změn, které jsou obzvlášť ve veřejném prostoru ihned předmětem vyhrčené debaty. Dále pak do této kategorie řadí útoky na současné umění ve veřejném prostoru a relativizaci uměleckých aktivit vůči jakýmkoliv jiným problémům ve veřejném prostoru, které by veřejnost řešila radši (chodníky, parkování), či v neposlední řadě útoky na příliš vysoké veřejné finance vyčleněné na umělecké aktivity ve veřejném prostoru. Často pak dochází k zahlcení úřadu i festivalu (právní forma o.p.s.) žádostmi o svobodný přístup k informacím, tzv. „106“. Pro festival to znamená velkou zátěž, nicméně si uvědomuje, že změnová agenda s sebou vždy nese tento typ problémů. Vodičková k problematice komunikace s veřejností ve věci současného umění dodává: *„Náš festival tu není od toho, aby všichni chodili a chválil nás, plácali se po zádech a děkovali si. Odbornou veřejností jsme přijímáni a ceníme si toho, ale práce se širokou veřejností, když přijde na veřejný prostor, je složitější. I to je ale úkolem našeho subjektu: podnítit debatu.“*¹⁰³

- Ondřej Škarka - ředitel festivalu Sculpture Line s.r.o.

Ondřej Škarka je ředitelem mezinárodního sochařského festivalu Sculpture Line. *„Sochařský festival SCULPTURE LINE je nejrozsáhlejší akcí v České republice, která podporuje symbiózu sochařství a veřejného prostoru. Sculpture Line je dlouhodobý umělecký projekt, jenž instalací soch do veřejného prostoru rozšiřuje kulturní a umělecký potenciál dané lokality. Vnáší do ní emoce, dává jí novou tvář a ukazuje nové souvislosti. Jeho základní ideou je přiblížit současné umění všem bez rozdílu a napomoci veřejnosti socializovat veřejný prostor.“*¹⁰⁴ S ředitelem festivalu bylo diskutována zejména témata jako jsou motivace angažovat se ve veřejném prostoru, spolupráce s městem či jinými veřejnými

---

¹⁰³ Osobní rozhovor s Ivanou Vodičkovou.

¹⁰⁴ O projektu. In: *Sculpture Line* [online]. Praha, [s. a.] [cit. dne 15. 7. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.sculptureline.cz/cs/o-projektu>>.

institucemi, postup při umisťování děl, financování a zapojení soukromého sektoru do uměleckých aktivit podobného ražení, produkce samotného festivalu, dopady umění ve veřejném prostoru a v neposlední řadě export českého umění do zahraničí skrze konexe festivalu. Pro Škarku je na festivalu nejdůležitější příležitost zviditelnit umělce, umožnit jim prodej děl a také zkoušet potenciál veřejného prostoru skrze umělecké aktivity. Ohledně financování zdůrazňuje zejména nezávislost Sculpture Line na veřejných financích, a to díky vícezdrojovému financování ze soukromého sektoru, korporátních organizací, a v případě jejich regionálních aktivit i částečnému financování od měst a krajů. Některé jejich zahraniční aktivity podporuje i MK ČR, a to skrze dotaci na podporu kulturních projektů vysílaných do zahraničí. Škarka vícezdrojové financování považuje za zásadní krok při realizování jakéhokoliv uměleckého projektu, a rád by podobné snahy viděl i v jiných oblastech kultury a umění. Škarkův festival ve věci umisťování děl do veřejného postupuje následovně:

- Vyhlášení výběrového řízení, do něhož se hlásí umělci s hotovými nebo téměř hotovými díly
- Výběr díla pro daný ročník komisí festivalu
- Výběr umístění díla
- Jednání se samosprávou a majitelem pozemku¹⁰⁵

Jako soukromoprávní subjekt se zdroji ze soukromého sektoru je společnost lépe schopná reagovat a není tolik svázána nutnými postupy a limity organizací působících ve veřejné sféře. Zároveň s nimi do jisté míry sdílí motivaci: dostat umění do veřejného prostoru. Festival nepovažuje za důležité se nějak tematicky či koncepčně definovat. Jedná se o umisťování soch na viditelná místa převážně v centru hlavního města.

Pohled předchozích subjektů byl v posledním rozhovoru porovnán s názorem současného předsedy Komise RHMP pro umění ve veřejném prostoru a předsedou České komory architektů (ČKA), Janem Kaslem. Komise pro umění ve veřejném prostoru vedená Kaslem administruje finanční prostředky vyčleněné na program Umění pro město. Jan Kasl vystřídal Osamu Okamuru ve vedení komise na začátku května 2021. Dle jeho slov město nabylo dojmu, že bývalé

---

¹⁰⁵ Osobní rozhovor s Ondřejem Škarkou.

komisi chyběla akceschopnost v realizaci stálých děl. Kasl ze svého pohledu architekta rozhodně považuje existenci komise za velmi důležitou. Upozorňuje na problém investiční povahy financí vyčleněných na program Umění pro město. *„Ten rozpočet se bude zmenšovat a v budoucnu by měla opět nastat situace, kdy se zopakuje rok 2017 a do programu se znovu investují nové prostředky. S ohledem na to, kolik jednotlivé stálé realizace bez úprav okolí stojí (běžně 6 - 8 milionů Kč, které zahrnují přípravu soutěže, zhotovení a umístění díla a honoráře umělců), se bavíme o vyčerpání financí ve velmi blízké budoucnosti. S ohledem na covid krizi z let 2020 a 2021 jsou samozřejmě prostředky na podobné aktivity v politickém otazníku, je ale naším úkolem ukazovat, proč mají smysl,“*¹⁰⁶ míní Kasl. V současnosti komise připravuje řadu stálých realizací, což je velký posun v již zmiňované akceschopnosti (pomník Ferdinanda Peroutky na Praze 5, umělecké vodní prvky na Praze 3 a Praze 9, plastika na tzv. náměstí Ludvíka Vaculíka na Praze 7, pomník na místo Koněva na Praze 6 a další). Kasl zároveň vyzdvihuje roli festivalů ve veřejném prostoru (m3, Landscape, Žižkov žije), které podle něj vhodně doplňují nabídku kulturních aktivit ve veřejném prostoru. *„Mohlo by jich podle mě být i víc,“*¹⁰⁷ tvrdí. V rozhovoru s Janem Kaslem byla řešena i koordinace kulturních a také pro město důležitých filmových aktivit. Kasl považuje obtížnou realizaci záborů za velkou překážku pro organizátory. Zmiňuje, že v minulosti (v 90. letech, kdy byl Kasl primátorem HMP) probíhaly snahy o zřízení agentury či pozice pro centrální koordinaci filmových záborů, které však nikdy nebyly realizovány. Dle informací od KUC MHMP, který o podobných pozicích stále přemýšlí a snaží se definovat jejich náplň i v roce 2021 (koordinace kulturních aktivit v PPR, koordinace filmových záborů v PPR), se jedná o přetrvávající problematiku. Ta dle Kasla vychází z vysoké míry decentralizace HMP (57 městských částí s vysokou mírou autonomie). Sám dodává, že často jsou to pouze osobní kontakty mezi jednotlivými pozicemi, které dokáží soulad zajistit.

---

¹⁰⁶ Osobní rozhovor s Janem Kaslem.

¹⁰⁷ Tamtéž.

ZÁVĚR

V diplomové práci shrnuji nabyté poznatky a zkušenosti z koordinace kulturních a uměleckých aktivit ve veřejném prostoru tří vybraných měst. V průběhu svého teoretického i praktického zkoumání jsem narazila na řadu zajímavých skutečností, které mě vedou ke shrnutí hlavních závěrů mé práce následovně:

- Práce přináší teoretický přehled problematiky týkající se strategií umění ve veřejném prostoru a jejich zhodnocení na základě literatury, dalších pramenů a rozhovorů.
- V práci jsou zohledněny historické souvislosti a důvody podpory umění ve veřejném prostoru (přístupnost umění všem bez rozdílu, pobytová kvalita míst, everyday culture, vztah komunit k místu, cestovní ruch aj.). Práce přináší historické souvislosti a objasnění důvodů podpory umění ve veřejném prostoru, Představuje návaznosti na dějiny performance a výtvarného umění ve veřejném prostoru u nás (veřejný prostor jako místo společenské debaty a jako místo manifestu uměleckých názorů, přímý nekorigovaný střet veřejnosti s nimi).
- V práci je zohledněna celá řada společenských a kreativních disciplín (inkluzivní přístup), což přináší obohacení o cenné reálie souvisejících oborů, bez kterých již dnes do veřejného prostoru není možné vstupovat.
- Práce dokazuje, že ad hoc a lokální přístup k veřejnému prostoru je u nás i v zahraničí téměř ve všech případech (u nás vzhledem k vysoké míře decentralizace) nutný. Na několika příkladech z praxe ilustruje tento přístup ke správě veřejných prostranství se zaměřením na umělecké aktivity. Oproti tomuto zjištění stojí „ideální snaha“ města zajistit jednotnou koordinaci, která často přináší nastavení tak neflexibilní, že pro umělecké aktivity různého typu není možné se jim přizpůsobit, a jsou tedy z veřejného prostoru vyloučeny. To však podle mého názoru není v souladu se strategickými cíli města tak, jak jsou formulovány ve Strategickém plánu, a v práci uvádím příklady dobrých řešení této situace. Shrnutí těchto příkladů je následující:
  - Kooperace v rámci jednotlivých vrstev administrativy je základním předpokladem pro úspěšný kulturní veřejný prostor. V zahraničí

je toto zajišťováno zejména skrze financování z různých zdrojů (soukromých, veřejných) a například také z různých gescí (kultura, bydlení, urbanismus). Dále se potvrzuje, že kooperace v rámci města šetří jak čas, tak peníze, neboť agendu zvládne realizovat daleko méně početný tým, než je nutné například u nás.

- Fyzické i právnické osoby jsou motivovány k participaci (ať už osobní nebo finanční) na umění ve veřejném prostoru. Tímto způsobem je budován a posilován vztah k veřejnému prostoru a kultuře v něm.
- Konzistentnost v rámci organizací (strategická, finanční) a jejich závazná respektovanost jsou dalšími důležitými předpoklady úspěchu kultury ve veřejném prostoru. Ukazuje se to například na dlouhodobých výhledech financování zahraničních organizací (až 10 let dopředu).
- Měření dopadů a multiplikačních efektů v rámci umění ve veřejném prostoru je v zahraničí zavedenou praxí a potvrzuje se, že je to v obhajobě zejména financování kultury a umění jedním z nejdůležitějších nástrojů.
- Kultura a umění jsou v zahraničních případech chápány jako investice. Ukazuje se, že to s sebou nese potřebu jednoznačně ošetřovat také majetkové vztahy a otázky údržby, jejichž kvalitní rozdělení vede k dlouhotrvajícímu dobrému stavu uměleckých realizací.
- V práci jsou uvedeny ověřené inspirační zdroje ze zahraničí. Vzhledem k historické a legislativní podobnosti dvou vybraných měst Münster a Vídeň s Prahou práce nabízí realizovatelnou dobrou praxi, která je v mnoha případech přenositelná do našeho prostředí. Tato skutečnost byla ověřena četnými konzultacemi se zahraničními manažerkami a odborníky na dané téma, které doložily předchozí zjištění.

- Práce zohledňuje i osobní a praktickou zkušenost, která bude dále využita a rozvíjena v profesionálních produkčních aktivitách na IPR Praha a v Kreativní Praze.
- V práci je věnovaný také prostor pro úvahy a výhledy do budoucna. Práce poukazuje na oblast, která je pro město „dosažitelná“ - tedy veřejný prostor veřejných uměleckých organizací jako součást jejich budoucí možné strategie. Taková lokální strategie se v Praze již začíná implementovat, např. formou úkolu pro příspěvkovou organizaci Městská knihovna v Praze, která spravuje kulturní aktivity Mariánského náměstí, nebo objednávkou u TCP a.s., která spravuje Pražské náplavky. Práce na těchto a dalších příkladech ukazuje, že různorodá místa se speciálním statutem jsou možnou cestou pro umělecký veřejný prostor v režii města.

Tyto závěry mě vedou ke shrnutí, že veřejný prostor je u nás oblastí s velkým potenciálem. V zahraničí můžeme spatřit aplikovatelnost metod a přístupů, ke kterým směřuje i naše město. Kultura a umění, oblasti snad ze své podstaty vždy kreativní, v mé práci do jisté míry stojí proti veřejné správě, oblasti mnohdy až rigidní. Čím dál více se ale objevují případy vycházející z aktivit města samotného, jindy vycházející z nitra nezávislých či soukromých iniciativ, které dosavadní neohlednost mění či zkouší změnit. Proto jsem přesvědčená, že tato práce je a bude pro mě osobně i pro katedru produkce jako takovou přínosem v celé řadě obecných a konkrétních příběhů, nápadů a zkušeností.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Seznam použité a citované literatury

- ARNHOLD, Hermann, FROHNE, Ursula a WAGNER, Marianne. *Skulptur Projekte Archiv: Debates & Documents from the Skulptur Projekte Archives*. Kolín nad Rýnem (DE): Walther Koenig, 2019. ISBN 9783960986713.
- BEKOVÁ, Monika a MUSILOVÁ, Jana. *Umění ve veřejném prostoru: série řízených rozhovorů s teoretiky umění a umělci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4078-1.
- BROCKETT, Oscar Gross. *Dějiny divadla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7008-225-6.
- CARMONA, Matthew a kol. *The value of urban design*. Londýn (GB): Commission for Architecture and the Built Environment a Department of the Environment, Transport and the Regions, 2001. ISBN 07277 2981 0. Dostupné z WWW: <https://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/the-value-of-urban-design_0.pdf>.
- CARTIERE, Cameron a WILLIS, Shelly. *The Practice Of Public Art (Routledge Research In Cultural And Media Studies)*. Londýn (UK): Routledge, 2010. ISBN: 9780415878395.
- CEJPKOVÁ, Klára, DOLEŽALOVÁ, Veronika, MIKULÁŠEK, David a kol. *Principy tvorby veřejných prostranství*. V Brně: Kancelář architekta města Brna, 2019. ISBN 978-80-270-6463-2.
- DE BOTTON, Alain a ARMSTRONG, John. *Umění jako terapie*. Zlín: Kniha Zlín, 2014. ISBN 978-80-7473-161-7.
- DENES, Agnes. The Dream. In: MITCHELL, William John Thomas. *Art in the Public Sphere*. Chicago (US): University of Chicago Press, 1990. Str. 924.

- DOHERTY, Claire. *Situation*. Cambridge (US): The MIT Press, 2009. Edice Whitechapel: Documents of Contemporary Art. ISBN 9780262513050.
- DUB, Petr a kol. Umění ve veřejném prostoru: Procenta na umění. Praha: Spolek Skutek, 2016. Dostupné z WWW: <<https://spolekskutek.cz/sites/default/files/SPOLEK-SKUTEK-%25-na-ume-ni-ve-verejnem-prostoru-2017.pdf>>.
- GEHL, Jan. *Cities for People*. Washington D. C. (US): Island Press, 2010. ISBN 9781597265737.
- GEHL, Jan. *Life Between Buildings*. Washington D. C. (US): Island Press, 2012. ISBN: 9781610910231.
- HEIDEGGER, Martin. *Bytí a čas*. Překlad Ivan CHVATÍK. Praha: OIKOYMENH, 1996. ISBN 80-86005-12-7.
- IPR Praha (kolektiv autorů). *Manuál tvorby veřejných prostranství*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-87931-11-0.
- IPR Praha (kolektiv autorů). *Umělecká díla na veřejných prostranstvích Prahy*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2018. ISBN 978-80-87931-82-0.
- JACOBS, Jane. *The Death and Life of Great American Cities*. New York (US): Vintage, 1992. ISBN 067974195X.
- KRATOCHVÍL, Petr. *Architektura a veřejný prostor: texty o moderní a současné architektuře IV*. Praha: Zlatý řez, 2012. ISBN 978-80-903826-4-0.
- KWON, Miwon. *One Place after Another - Site-specific Art and Location Identity*. Cambridge (US): The MIT Press, 2004. ISBN 9780262612029.
- LACY, Suzanne. *Mapping the Terrain: New Genre Public Art*. [s. l.], 1995. ISBN 0941920305.

- LIPPARD, Lucy R. *The Lure of the Local: Senses of Place in a Multicentered Society*. New York (US): The New Press, 2007. ISBN: 978-1-56584-248-9.
- MELKOVÁ, Pavla, ed. *Ke stolu!*. Praha: Dokořán, 2019. ISBN 978-80-7363-970-9.
- MELKOVÁ, Pavla, FIALKA, Vladimír, CACH, Tomáš a kol. *Koncepce pražských břehů*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-87931-27-1.
- NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius Loci*. Brusel (BE): Mardaga, 2017. ISBN-13 9782804705565.
- PARSONS, Nicholas. *Vienna: A Cultural History*. Oxford (UK): Oxford University Press, 2008.
- STADLER, Eva Maria a WIDRICH, Mechtild. *Kunst im öffentlichen Raum Wien 2014-2016: Public Art Vienna 4*. Vídeň (AU): VfmK, 2018.
- UHEREK, Zdeněk, BERANSKÁ, Veronika a kol. *Analýza uživatelů a užívání městského veřejného prostoru hl. m. Prahy*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky a Otevřená společnost, 2014. Dostupné z WWW:
<<https://www.otevrenaspolecnost.cz/knihovna/otevrenka/otevreny-prostor/analyza-verejneho-prostoru.pdf>>.
- VÁCLAVOVÁ, Denisa a KINTERA, Krištof. *ProLuka pod vršovickým nebem*. Praha: Čtyři dny, 2017. ISBN 978-80-270-2444-5.
- *Vyhodnocení dočasné proměny křižovatky ulic Americké a Záhřebské v náměstí*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2021. Dostupné z WWW:
<https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/Vyhodnocen%c3%ad%20Americk%c3%a1_final.pdf>.
- ZEBRACKI, Martin. *Public Artopia: Art in Public Space in Question*. Amsterdam: Pallas Publications, 2012. ISBN 9789085550655.

Internetové zdroje

- 1977. In: *Skulptur Projekte Archiv*. Münster, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.skulptur-projekte-archiv.de/en-us/1977/>>.
- Art in Public Space. In: *Academy of Fine Arts Vienna* [online]. [s. l.], [s. a.]. Dostupné z WWW: <https://www.akbild.ac.at/portal_en/institutes/fine-arts/studios/art-in-public-space>.
- Brace Yourself, 2017 Will Be One of the Busiest Years for Art Yet. In: *Artnet News* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 12. 5. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://news.artnet.com/exhibitions/2017-busy-year-art-events-714185>>.
- BRAND, Rinske. How to Nurture Flourishing Cultural and Creative Hubs: Lessons from the Netherlands. In: *Project for Public Spaces* [online]. New York, 4. 3. 2021. Dostupné z WWW: <<https://www.pps.org/article/how-to-nurture-flourishing-cultural-and-creative-hubs-lessons-from-the-netherlands>>.
- CBArchitektura. „A good city...“. In: *Facebook* [online]. [s. l.], 26. 8. 2017 [cit. dne 15. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/CBArchitektura/posts/a-good-city-is-like-a-good-party-people-dont-want-to-leave-early-jan-gehl/1599295953441887/>>.
- CIKÁN, Miroslav a kol. *Management plán ochrany historického centra Prahy*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2018. Dostupné z WWW: <https://pamatky.praha.eu/file/3069762/Management_plan_ochrany_svetoveho_kulturniho_dedictvi_Historickeho_centra_Prahy___cast_001.pdf>.
- Circulum 2020 - Na periferii Prahy budou tvořit výtvarní umělci a architekti sídlící v bílých obytných buňkách [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/editor/tiskova_zprava_circulum20.pdf>.

- Creative Placemaking. In: *National Endowment for the Arts* [online]. Washington D. C. (US), [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.arts.gov/impact/creative-placemaking>>.
- City of culture. In: *Münster Wissenschaft und Lebensart* [online]. Münster, [s. a.] [cit. dne 23. 5. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.stadt-muenster.de/english/ten-times-muenster-in-brief/city-of-culture>>.
- Čapadlo Hollar se stane pro Pražany novým místem odpočinku v centru města [tisková zpráva]. In: *Praha.eu* [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 25. 6. 2021 [cit. dne 10. 7. 2021]. Dostupné z WWW: <https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/capadlo_hollar_se_stane_pro_prazany.html>.
- ČTK. GHMP zpřístupnila informace k sochám ve veřejném prostoru. In: *Artalk* [online]. Praha, 29. 3. 2021 [cit. dne 18. 5. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://artalk.cz/2021/03/29/ghmp-zpristupnila-informace-k-socham-ve-verejnem-prostoru/>>.
- ČTK. Praha bude investovat do umění ve veřejném prostoru, letos na nová díla rozdělí 135 milionů korun. In: *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 12. 4. 2017 [cit. dne 17. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://art.ihned.cz/umeni/c1-65694630-praha-umeni-verejny-prostor>>.
- Download: Förderantrag & Förderrichtlinien. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/foerderung/download-foerderantrag-foerderrichtlinien/>>.
- Einreichung. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/foerderung/einreichung/>>.
- Ergebnisse der Jurysitzung. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <https://www.koer.or.at/site/assets/files/9033/ergebnisse_jurysitzung_42-43.pdf>.

- Financování programu UMĚNÍ PRO MĚSTO. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/stranky/3-financovani-programu-umeni-pro-mesto>>.
- Festival m3 – Vrstvy historie. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/prispevky/18-festival-m3-vrstvy-historie>>.
- FLORIDA, Richard. The Particular Creativity of Dense Urban Neighborhoods. In: *Bloomberg CityLab* [online]. [s. l.], 2019. Dostupné z WWW: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-11-01/how-density-and-innovation-are-linked-in-cities>>.
- GABU Heindl Architektur a KRAUPP, Susan. Donaukanal Partitur. In: *Architectuul* [online]. Vídeň, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<http://architectuul.com/architecture/donaukanal-partitur>>.
- Galerie Vltavská. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/prispevky/46-galerie-vltavska>>.
- HICKLEY, Catherine. Locals fight to retain the Eisenman fountain following Sculpture Projects Münster. In: *The Art Newspaper* [online]. [s. l.], 9. 10. 2017. Dostupné z WWW: <<https://www.theartnewspaper.com/news/locals-fight-to-retain-eisenman-fountain-following-sculpture-projects-munster>>.
- HLAVÁČEK, Ludvík. Co hledá umění v ulicích?. In: *Artlist* [online]. Praha: Centrum pro současné umění Praha, 2009. Dostupné z WWW: <<https://www.artlist.cz/texty/co-hleda-umeni-v-ulicich-7200/>>.
- HLAVÁČEK, Ludvík. Umělecké dílo ve veřejném prostoru. In: *Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, 1997 [cit. dne 28. 3. 2021].

- Dostupné z WWW:
<<https://cca.fcca.cz/projekty-akce/1997/umeni-ve-verejnem-prostoru/>>.
- *Interview ČT24*. Host Krištof KINTERA, moderátorka Zuzana TVARŮŽKOVÁ. Praha: Česká televize, 2021. Záznam dostupný z WWW:
<<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/221411058040418/>>.
  - JANÍČKOVÁ, Adéla. Umění se děje venku. In: *Národní galerie Praha* [online]. Praha: Národní galerie Praha, 2021 [cit. dne 16. 5. 2021]. Dostupné z WWW:
<<https://www.ngprague.cz/udalost/3084/umeni-se-deje-venku>>.
  - KAROUS, Pavel. Umění mezi námi. In: *A2 kulturní čtrnáctideník* [online]. Praha, 2016 [cit. dne 21. 4. 2021]. Dostupné z WWW:
<<https://www.advojka.cz/archiv/2016/9/umeni-mezi-nami>>.
  - Katalog umění pro město. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW:
<https://umenipromesto.eu/katalog?fbclid=IwAR1XqjLKXVhIB_zPLQYjzBiwATz3jVI_eDxEPautVAWvljeEoe4boNT_2-c>.
  - KLÍMA, Petr. Všechno, co jste kdy chtěli vědět o vizuálním smogu (ale báli jste se podívat). In: *Pěstuj prostor* [online]. Plzeň: Pěstuj prostor, 26. 5. 2021. Dostupné z WWW:
<<https://pestujprostor.plzne.cz/vernizaz-vystava-vizualni-smog/>>.
  - Koncepce rozvoje kultury městské části Praha 10 na období 2020-2025. In: *Městská část Praha 10* [online]. Praha: Městská část Praha 10, 2019. Dostupné z WWW:
<<https://praha10.cz/mestska-cast/kultura/koncepce-rozvoje-kultury>>.
  - KRIŠKOVÁ, Zuzana. Peníze na umění: Půjde Praha příkladem?. In: *Artalk* [online]. Praha, 11. 10. 2017 [cit. dne 25. 4. 2021]. Dostupné z WWW:
<<https://artalk.cz/2017/10/11/penize-na-umeni-pujde-praha-prikladem/>>

- *Kulturförderbericht des Länder Nordrhein-Westfalen*. Kolín nad Rýnem (DE): Ministerium für Kultur und Wissenschaft, 2017. Dostupné z WWW: <https://www.mkw.nrw/sites/default/files/documents/2018-11/mkw_nrw_kultur_rahme_n_kulturfoerderbericht_2017.pdf?fbclid=IwAR0iZaw8L-M7BOtLzjHVqJn-n72Uloit1DU82Cvbn-_MHcIynM5xFVdx7wQ>.
- Light Underground – série komorních tanečních představení propojí světlo a pohyb pod středověkými klenbami [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/stranky/6-dokumenty-ke-stazeni>>.
- Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2013 [cit. dne 17. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <<http://manual.iprpraha.cz/cs/manual-tvorby-verejnych-prostranstvi-navrh-strategie>>.
- Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy: Plug-in - Umělecká díla na veřejných prostranstvích hlavního města Prahy. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2013 [cit. dne 16. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/umelecka_dila-web-final_150dpi.pdf>.
- Městská laboratoř. In: *CityOne* [online]. Brno, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.cityone.cz/mestska-laborator/s98>>.
- MITRACHE, Georgiãa. Architecture, art, public space. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 51*. [s. l.], 2012. Dostupné z WWW: <<https://core.ac.uk/download/pdf/82070556.pdf>>.
- North Rhine–Westphalia. In: *Encyclopaedia Britannica* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 12. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.britannica.com/place/North-Rhine-Westphalia>>.

- O programu. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/stranky/1-o-programu>>.
- O projektu. In: *Sculpture Line* [online]. Praha, [s. a.] [cit. dne 15. 7. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.sculptureline.cz/cs/o-projektu>>.
- OPEN CALL: „Das Wetter von morgen“. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/projekte/open-call-das-wetter-von-morgen/>>.
- Performing Public Art Festival | A Project by the University of Applied Arts Vienna. In: *Arch20* [online]. [s. l.], 2015 [cit. dne 15. 3. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.arch2o.com/performing-public-art-festival-a-project-by-the-university-of-applied-arts-vienna/>>.
- PERLSON, Hili. A Brief Guide to Skulptur Projekte Münster, the Most Important Art Show That Millennials Have Never Heard About. In: *Artnet News* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne XXX]. Dostupné z WWW: <<https://news.artnet.com/art-world/brief-history-skulptur-projekte-muenster-968450>>.
- Präambel. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/ueber-uns/koer-jury/jury-2020-2022/>>.
- Prague Culture Map. In: *Kreativní Praha!* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<http://kreativnipraha.eu/cs/prague-culture-map>>.
- Pražské náplavky. In: *Pražské náplavky* [online]. Praha, [s. a.] [cit. dne 9. 6. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://prazskenaplavky.cz/naplavky/>>.
- *Program Umění pro město*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2019. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/downloadable/Program_umeni_pro_mesto_FIN_jednostrany.pdf>.

- *Project for Public Spaces* [online]. New York, [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://www.pps.org/>>.
- Projekte. In: *Kunst im öffentlichen Raum Wien* [online]. Vídeň, 2020. Dostupné z WWW: <<https://www.koer.or.at/projekte/>>.
- Prostor Mariánské náměstí. In: *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, [s. a.] [cit. dne 9. 6. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.mlp.cz/cz/pobočky/prostor-marianske-namesti/>>.
- *raumlaborberlin* [online]. Berlín (DE), [s. a.]. Dostupné z WWW: <<https://raumlabor.net/>>.
- SITTE, Carlo. Stavba měst podle uměleckých zásad. Cit. z: CZUMALO, Vladimír. O veřejném prostoru. In: *Centrum pro současné umění Praha* [online]. Praha, [s. a.]. Dostupné z WWW: <https://cca.fcca.cz/fileadmin/user_upload/CENTRUM/Archiv_projektu/Vyrocní_vystavy/1997/Umelecke_dilo_ve_veřejnem_prostoru/O_veřejnem_prostoru.pdf>.
- SOKL. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <<https://umenipromesto.eu/prispevky/3-sokl>>.
- SOUKUP, Štěpán. Příspěvek do panelové diskuze na téma Zajištění lokace, vztahy vlastníka či správce lokace a pořadatele akce v rámci Performing Arts Management Symposium 2020. In: *Youtube* [online]. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 16. 10. 2020. Dostupné z WWW: <https://www.youtube.com/watch?v=tsc6Gu_9ns0>. Kanál uživatele DAMU - Katedra produkce / Arts Management Dpt.
- *Stadt Wien* [online]. Dostupné z WWW: <wien.gv.at>.
- *Statistische Ämter des Bundes und der Länder* [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.statistikportal.de/de/gemeindeverzeichnis>>.

- Strategický plán hl. m. Prahy, aktualizace 2016. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2016. Dostupné z WWW: <<http://www.strategie.iprpraha.cz/>>.
- Strategický plán hl. m. Prahy, aktualizace 2016: Realizační program 2018 [R1]. In: *IPR Praha* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2017. Dostupné z WWW: <https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/realizacni_program/sp_r1_digital.pdf>.
- *Strategy plan for Vienna: Summary*. Vídeň: Urban Planning Vienna, 2001. Dostupné z WWW: <<https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b007289.pdf>>.
- Street Life: Vienna (Austria). In: *Planum* [online]. [s. l.], [s. a.]. Dostupné z WWW: <<http://www.planum.net/street-life-vienna-austria>>.
- *The Forum for Cities in Transition* [online]. Dostupné z WWW: <<https://citiesintransition.net/>>.
- *Tourism Strategy 2020*. Vídeň: Vienna Tourist Board, 2014. Dostupné z WWW: <http://www.tourismstrategy2020.vienna.info/downloads/wt-tourismusstrategie-2020_en.pdf>.
- Umění za čarou [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/editor/tiskova_zprava_umeni_za_carou.pdf>.
- Usnesení Rady hlavního města Prahy číslo 628. In: *Praha.eu* [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 22. 3. 2021. Dostupné z WWW: <<http://zastupitelstvo.praha.eu/ina/tedusndetail.aspx?par=250032091099094055045032109099094055042032106099094055042032103099094055042&id=617045>>.

- Výsledky otevřené výzvy – MuralArtUM 2020 I [tisková zpráva]. In: *Umění pro město* [online]. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Galerie hlavního města Prahy, 2020. Dostupné z WWW: <https://umenipromesto.eu/data/editor/TZ_MuralArtUM.pdf>.
- What Makes a Successful Place? In: *Project for Public Spaces* [online]. [s. l.], [s. a.] [cit. dne 4. 1. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.pps.org/article/grplacefeat>>.
- Zápisy z jednání. In: *Praha.eu* [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, [s. a.]. Dostupné z WWW: <https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/rada/komise_rady/volebni_obdobi_2018_2022/Komise_RHMP_pro_umeni_ve_verejnem_prostoru_/zapisy_z_jednani/index.html>.
- Zažít město jinak. Ulice je místo... In: *Facebook* [online]. [s. l.], 14. 4. 2021 [cit. dne 15. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/ZazitMestoJinak/posts/4064138433650719>>.

Další prameny

- KAŠPAR, David. Semináře předmětu *Kultura aktivní společnosti*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2019-2020.
- NEKOLNÝ, Bohumil. Semináře předmětu *Kulturní politika*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2019-2021.
- Výstava *Umění se děje venku*. Kurátorka Adéla Janíčková. Praha: Národní galerie Praha, Veletržní palác, 2021.

Příloha č. 1 - Původní znění textu Agnes Denes

„Public art, like any other art, must have an immediate and a lasting effect. The difference is that public art invades areas where people live and work as opposed to museums or galleries where they go by choice. This alone ought to create a responsibility to the public whose common ground is thereby invaded. And this is where the dream comes in (or disappears). It is difficult to visualize a dream collectively, especially with strange bedfellows. And we know what happens when ideas are forced into a mold. Public art is important for our communities and for artistic expression, but it will fail if we cannot come to terms with its complexities and potentials. It is essential that art remain free to renew itself through the assessment of a world whose issues it reflects and analyzes. Art in the public domain loses its preciousness, but it gains in strength by becoming a social phenomenon, sharing itself with others willingly and effectively. The artists' vocabulary is limited only by the depth and clarity of their vision and their ability to create true syntheses well expressed. This art sees reality but never gives up the dream.“

(Zdroj: Agnes Denes - The Dream)

Příloha č. 2 - Dvanáct pravidel kvalitního prostoru (pracovní list)

TWELVE URBAN QUALITY CRITERIA

LOCATION:

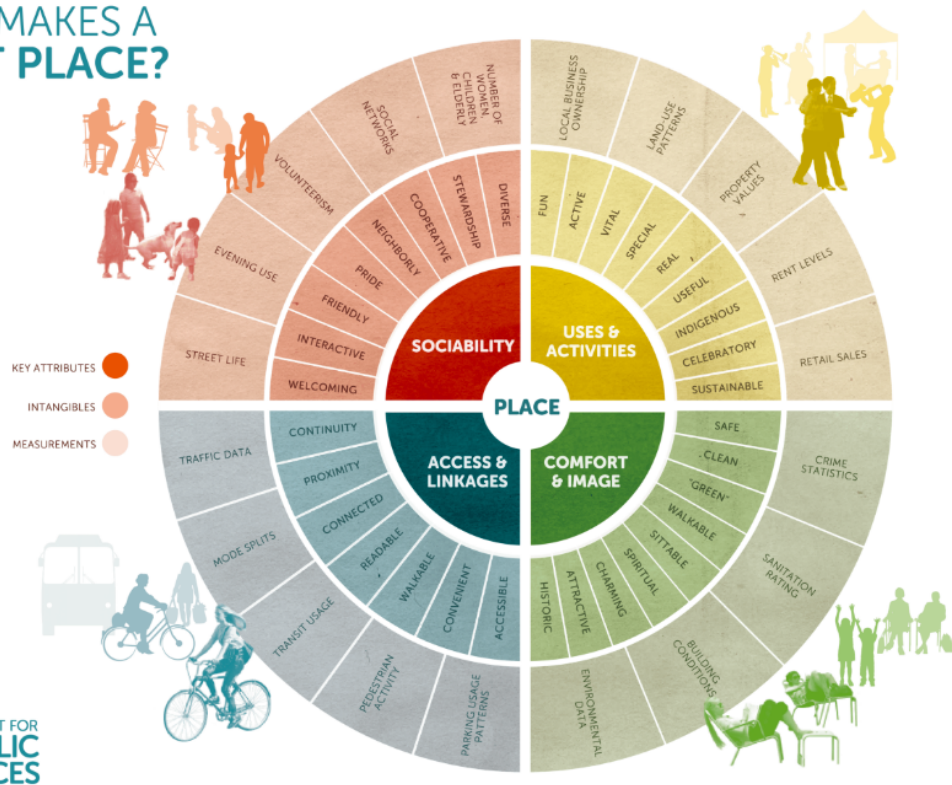
😊 = YES
 😐 = IN BETWEEN
 😞 = NO

Protection	<p>Protection against traffic and accidents. Do groups across age and ability experience traffic safety in the public space? Can one safely bike and walk without fear of being hit by a driver?</p>	<p>Protection against harm by others. Is the public space perceived to be safe both day and night? Are there people and activities at all hours of the day because the area has, for example, both residents and offices? Does the lighting provide safety at night as well as a good atmosphere?</p>	<p>Protection against unpleasant sensory experience. Are there noises, dust, smells, or other pollution? Does the public space function well when it's windy? Is there shelter from strong sun, rain, or minor flooding?</p>
Comfort	<p>Options for mobility. Is this space accessible? Are there physical elements that might limit or enhance personal mobility in the forms of walking, using a wheelchair, or pushing a stroller? Is it evident how to move through the space without having to take an illogical detour?</p>	<p>Options to stand and linger. Does the place have features you can stay and lean on, like a façade that invites one to spend time next to it, a bus stop, a bench, a tree, or a small ledge or niche?</p>	<p>Options for sitting. Are there good primary seating options such as benches or chairs? Or is there only secondary seating such as a stair, seat wall, or the edge of a fountain? Are there adequate non-commercial seating options so that sitting does not require spending money?</p>
Enjoyment	<p>Options for seeing. Are seating options placed so there are interesting things to look at?</p>	<p>Options for talking and listening/hearing. Is it possible to have a conversation here? Is it evident that you have the option to sit together and have a conversation?</p>	<p>Options for play, exercise, and activities. Are there options to be active at multiple times of the day and year?</p>
Enjoyment	<p>Scale. Is the public space and the building that surrounds it at a human scale? If people are at the edges of the space, can we still relate to them as people or are they lost in their surroundings?</p>	<p>Opportunities to enjoy the positive aspects of climate. Are local climatic aspects such as wind and sun taken into account? Are there varied conditions for spending time in public spaces at different times of year? With this in mind, where are the seating options placed? Are they located entirely in the shadows or the sun? And how are they oriented/placed in relation to wind? Are they protected?</p>	<p>Experience of aesthetic qualities and positive sensory experiences. Is the public space beautiful? Is it evident that there is good design both in terms of how things are shaped, as well as their durability?</p>

Zdroj: The Gehl Institute

Příloha č. 3 - Co dělá dobré místo?

WHAT MAKES A GREAT PLACE?

Zdroj: Project for Public Spaces

Příloha č. 4 - Priority a nástroje tvorby městských veřejných prostranství

ŽIVOT – SPOLEČENSKÉ POŽADAVKY

(veřejná prostranství sloužící veřejnosti, společensky užitelná, síť míst pokrývajících různé funkce)

ŽIVOT – INDIVIDUÁLNÍ POŽADAVKY

(jasně definovaná hranice mezi veřejným a soukromým, design pro všechny)

URBANISMUS

(mix veřejných a poloveřejných míst různých charakterů)

ARCHITEKTURA

(tvar a uspořádání prostranství, podoba jeho hranic, kultura, historie)

KRAJINA A ZELEŇ

(mikroklima, zelená prostranství, propojení města s krajinou)

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

(prostupnost, dostupnost, individuální parkování na soukromých pozemcích)

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

(fungující, ale „neviditelný“ provoz a vedení, hospodaření s dešťovou vodou)

POVRCHY

(pohodlné, bezpečné, přístupné)

VYBAVENÍ

(pohodlné, bezpečné, přístupné, informace)

ÚDRŽBA

(hygiena, udržování funkčnosti)

Zdroj: Principy tvorby veřejných prostranství, KAM Brno (2019)

Příloha č. 5 - Vztah mezi fyzickou podobou místa a typem aktivit

	Quality of the physical environment	
	Poor	Good
Necessary activities	●	●
Optional activities	●	●
“Resultant” activities (Social activities)	●	●

Graphic representation of the relationship between the quality of outdoor spaces and the rate of occurrence of outdoor activities.

When the quality of outdoor areas is good, optional activities occur with increasing frequency. Furthermore, as levels of optional activity rise, the number of social activities usually increases substantially.

Zdroj: Life Between Buildings, Jan Gehl (2011)

Příloha č. 6 - Ukázky děl českých umělců

Milan Knížák, Procházka po Novém Světě. Demonstrace pro všechny smysly, 1964, Foto: Archiv NGP

Zorka Ságlová, Házení míčů do průhonického rybníka Bořín, 1969, Foto: Archiv NGP

Jana Želibská, Snoubení jara, 1970, Foto: Archiv NGP

Jiří Kovanda, Kontakt, 3. září 1977, Praha, Spálená a Vodičkova ulice, Jdu po ulici a lehce narážím do protijdoucích, 1977, Foto: NGP

Karel Miler, Ikarus, 1977, Foto: NGP

Příloha č. 7 - Organizační struktura Programu Umění pro město

1. část

FÁZE procesu (viz schéma)	NÁZEV organizace/ subjektu	ROLE organizace/subjektu	NÁPLŇ ČINNOSTI
2, 3, 4	Odbor kultury, zahraničních vztahů a cestovního ruchu KUC MHMP	<ul style="list-style-type: none"> Financování realizace Programu Umění pro město 	<ul style="list-style-type: none"> Správa Rezervy na realizaci uměleckých děl ve veřejném prostoru Zajišťuje evidenci záměrů/podnětů Komunikace a koordinace jednotlivých odborů magistrátu a městských investorů
2, 4	Rada hl. m. Prahy	<ul style="list-style-type: none"> Výkonný orgán města volený ZHMP 	<ul style="list-style-type: none"> schvaluje Komisi doporučený výběr umístění a návrh procesu pořízení díla a jeho financování účeluje usnesením jednotlivé městské investory a organizace dle doporučení Komise
2, 3, 4	Komise pro umění ve veřejném prostoru RHMP	<ul style="list-style-type: none"> Poradní orgán RHMP zajišťující kontinuální koncepci a odborný přístup k dané problematice 	<ul style="list-style-type: none"> vybírá na základě podkladů od tajemníka konkrétní investiční akce a záměry pro umístění výtvarného díla a předkládá je RHMP ke schválení doporučuje způsob procesu pořízení uměleckého díla v rámci konkrétní investice a předkládá je RHMP ke schválení doporučuje dílčím investorům nezávislou část poroty soutěže o návrh iniciuje realizaci děl dle Koncepce umění ve veřejném prostoru, doporučuje k realizaci podněty od městských částí a aktivní veřejnosti a předkládá je RHMP ke schválení konzultuje koncepční přípravu dílčích soutěží o návrh zajišťuje koncepční přístup města v oblasti umění ve veřejném prostoru nad rámec Programu Umění pro město informuje Výbor kultury doporučení komise (schválené RHMP) je závazné pro odbory MHMP a organizace čerpající finance z rozpočtu města (pozemky ve vlastnictví hl. m. Prahy); rozhodnutí komise jsou vždy písemně odůvodněna
-	Zastupitelstvo hl. m. Prahy	<ul style="list-style-type: none"> Přímo volený výkonný orgán 	<ul style="list-style-type: none"> schvaluje v rozpočtu kapitoly pro nakládání s výtvarným uměním ve veřejném prostoru na daný rok
1, 3	Výbor pro kulturu**	<ul style="list-style-type: none"> Poradní orgán ZHMP, zřizovaný ZHMP 	<ul style="list-style-type: none"> může přinášet podněty pro vznik uměleckého díla/pomníku v Praze spolupracuje s Komisí pro umění ve veřejném prostoru RHMP a s GHMP na tvorbě Koncepce umění ve veřejném prostoru informuje GHMP a Komisi pro umění ve veřejném prostoru RHMP o svých záměrech a cílech v oblasti umění ve veřejném prostoru

2. část

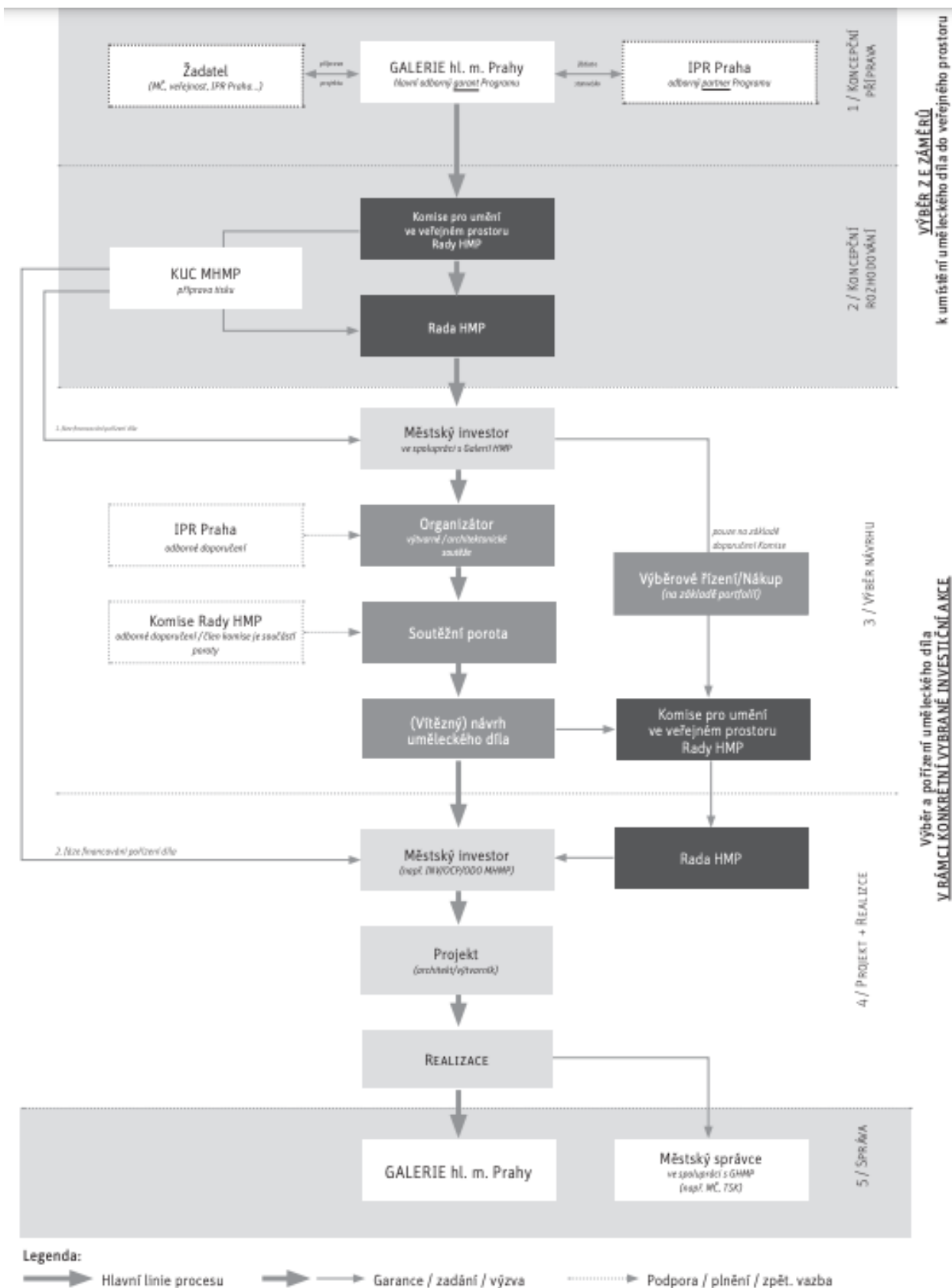
1, 3, 5	<p>Galerie hl. m. Prahy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Výkonný a hlavní odborný garant Programu Umění pro město Prahy • Správce veřejné plastiky v majetku hl. m. Prahy • Kurátor umění ve veřejném prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> • garantuje činnost k naplňování Programu Umění pro město • medializace Programu, informování veřejnosti, tvorba komunikační strategie, edukace • evaluace, výroční zprávy Programu Umění pro město • metodická podpora městskému investotorovi při přípravě zadání a organizaci architektonické/výtvarné soutěže/výběrovém řízení • vypracovává prováděcí metodiku • spolupracuje na tvorbě Konceptce umění ve veřejném prostoru • spravuje stávající a nově pořízená díla • zpracovává a eviduje katalog uměleckých děl ve veřejném prostoru • zajišťuje kurátorskou činnost, konzultační servis a odborné materiály pro informování veřejnosti, komunikační strategii a edukaci • spolupracuje na zadání soutěže a při přípravě soutěžních podkladů v rámci jednotlivých soutěží o návrh • může být vyhlášovatelem soutěže • může být i investorem realizace uměleckého díla a jeho následným správcem
1, 3	<p>IPR Praha</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hlavní koncepční pracoviště hl. m. Prahy v oblasti architektury, urbanismu, rozvoje, tvorby a správy města 	<ul style="list-style-type: none"> • spolupracuje na tvorbě Konceptce umění ve veřejném prostoru • zapracovává katalog stávajících um. objektů na veřejných prostranstvích do ÚAP (ve spolupráci s GHMP) a spravuje datovou vrstvu „umění ve veřejném prostoru“ • přináší a posuzuje podněty z hlediska celkové koncepce veřejného prostoru • spolupracuje s investorem a dalšími zainteresovanými subjekty na přípravě zadání (předmětu) dílčí soutěže o návrh a při přípravě soutěžních podkladů • doporučuje Komisi a městským investorům, které investiční akce mají být řešeny soutěží o návrh • může být organizátorem soutěže o návrh, např. u celoměstsky významného prostranství
3, 4	<p>Městský investor (např. OTV/INV/ OCP MHMP aj.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • investor dané akce, jejíž součástí bude umístění výtvarného díla (odbor MHMP nebo městská organizace, která čerpá prostředky z rozpočtu hl. m. Prahy) 	<ul style="list-style-type: none"> • vydává stanovisko k návrhům projektů od jiných subjektů (spolky, umělec, občan, atd.) navrženým na území dané městské části • zajišťuje koordinaci a celkový proces pořízení díla v návaznosti na konkrétní městskou investici • koordinuje projektanta, architekta, výtvarníka, dodavatele a další • je vyhlášovatelem dílčí soutěže o návrh/schvaluje soutěžní podmínky/složení poroty • informuje Komisi pro umění ve veřejném prostoru RHMP a IPR Praha o připravovaných akcích z hlediska přípravy a koncepčního postupu k umístění výtvarných děl ve veřejném prostoru • implementuje požadavek integrace um. díla již do zadání investice do veřejného prostoru • spravuje nově pořízená umělecká díla na území dané městské části
3	<p>Organizátor soutěže o návrh</p>	<ul style="list-style-type: none"> • externí organizace zajišťující organizaci a administraci soutěže dle podmínek ČKA 	<ul style="list-style-type: none"> • organizátora objednávat s cílem zajištění průběhu soutěže jednotliví investoři v případě dílčích soutěží o návrh
3	<p>Poroty jednotlivých soutěží o návrh</p>	<ul style="list-style-type: none"> • posuzuje návrhy v rámci soutěží o návrh • složení poroty (9 členů)***; • závislí – 4 zástupci města; • nezávislí – 5 odborníků, z toho jeden architekt a jeden odborník na umění 	<ul style="list-style-type: none"> • porotu sestavuje vyhlášovatel soutěže ke konkrétnímu účelu (na míru danému záměru) a dle metodiky ČKA a dle metodiky Programu • nezávislá část poroty dané soutěže o návrh zajišťuje odborně posouzení konkrétního soutěžního návrhu pro konkrétní místo

** Výbor pro kulturu, pam. péči, výstavnictví, cest.ruch a zahraniční vztahy ZHMP

*** Viz Tabulka složení Komise/Poroty

Zdroj: Program Umění pro město: metodika (2019 - 2020)

Příloha č. 8 - Schéma odpovědností Programu Umění pro město / proces výběru investice a um. díla a jeho realizace

Zdroj: Program Umění pro město: metodika (2019 - 2020)

Příloha č. 10 - Pozice koordinátora veřejného prostoru turistického centra

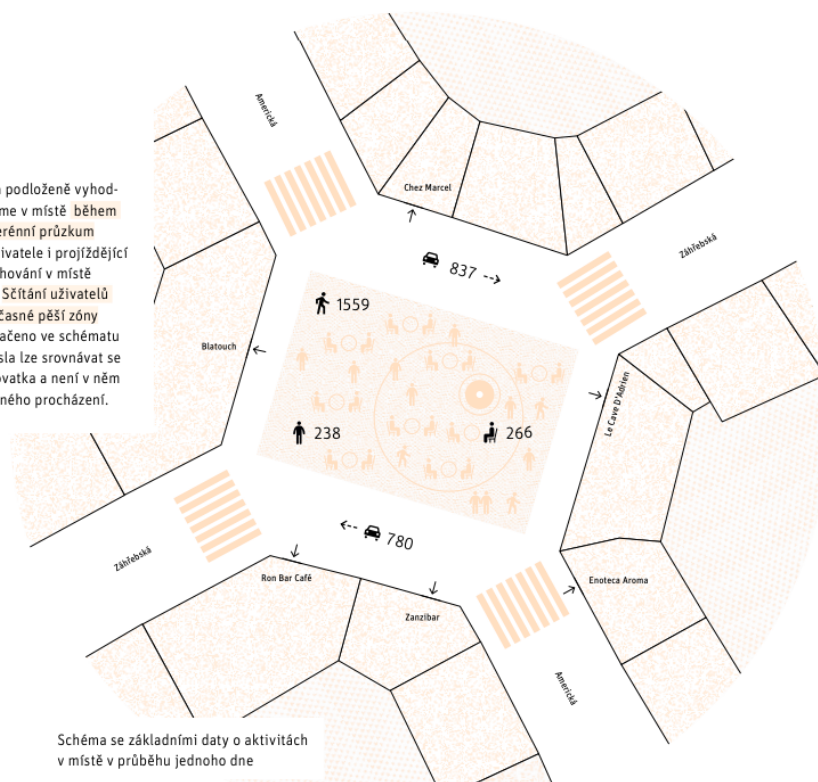
Opatření	Pečovat o estetiku veřejného prostoru a jeho citlivé využívání		
Název projektu	Pozice koordinátora(ky) městských akcí a veřejného prostoru v turistickém centru		
Číslo projektu	37		
Zdůvodnění a popis projektu, opatření, která projekt pomáhá naplnit	V turistickém centru se děje řada městských akcí, jejichž kvalita však vyžaduje koncepční řízení městských akcí ve veřejném prostoru, kontrolu kvality při tvorbě smluv, dlouhodobou spolupráci s pořadateli městských akcí a komunikaci ohledně případných problémů a konfliktů. Za tímto účelem by měla vzniknout pozice koordinátora(ky) městských akcí a veřejného prostoru v historickém centru Prahy.		
Cíl projektu	Zajistit kvalitu městských akcí a citlivé využívání veřejného prostoru, který je v souladu s principy Koncepce		
Výstupy projektu (doklad dosažení cíle)	Existuje pozice koordinátora(ky) městských akcí a veřejného prostoru v turistickém centru. Pozice přejímá komunikaci s pořadateli a vytváří plán pro řízení veřejného prostoru a městské akce v historickém centru Prahy.		
Výsledek (jak projekt přispěje k naplnění cíle koncepce příjezdového cestovního ruchu?)	Projekt podpoří citlivé využívání veřejného prostoru, které je v zájmu místních občanů.		
Odpovědnost za realizaci	KUC		
Odpovědnost za financování	KUC		
Kontaktní osoba za realizátora (email, tel.)			
Kontaktní osoba za PCT (email, tel.)	Eva Dryáková, e.dryakova@prague.eu, 775 855 029		
Rozpočet (odhad)			
Příprava (finanční částka)			
Realizace a provoz (Finanční částka)			
Partneři	Kancelář primátora, Odbor majetku		
Rizika	Tlak podnikatelské sféry na zachování statu quo (např. trhy na Staroměstském náměstí).		
Plán aktivit			
Aktivita	Popis	Odpovědnost	Termín realizace
Vytvoření pozice koordinátora(ky) městských akcí a veřejného prostoru v turistickém centru		KUC	2022
Strategie řízení městských akcí a veřejného prostoru v turistickém centru		Koordinátor(ka) městských akcí a veřejného prostoru v turistickém centru	2023

Zdroj: Jiří Sulženko, ředitel KUC MHMP

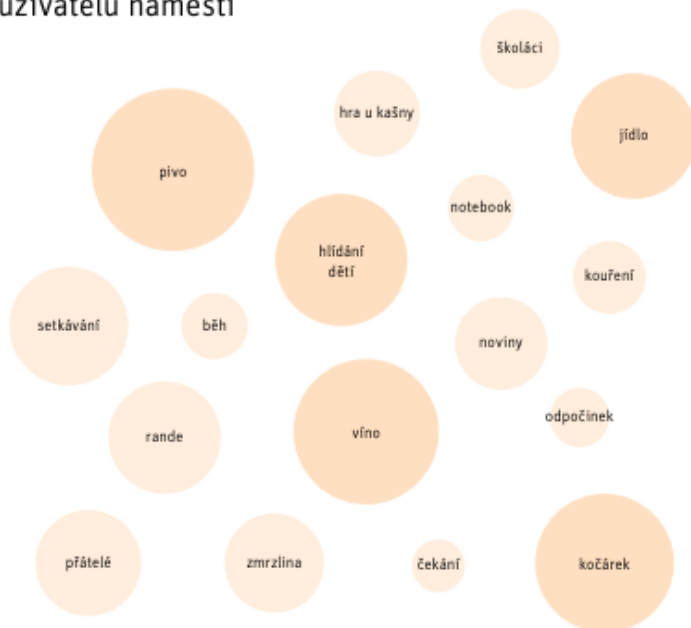
Příloha č. 11 - Příklad vyhodnocení užívání veřejného prostoru realizovaného studentkou pro Kancelář veřejného prostoru IPR (KVP IPR)

Vyhodnocení pozorování v místě:

Abychom byli schopni objektivně a podloženě vyhodnotit fungování místa, prováděli jsme v místě během běžných všedních zářijových dní terénní průzkum v čase 7:00–22:00. Sčítali jsme uživatele i projíždějící automobily, pozorovali aktivity a chování v místě (zdali lidé sedí, stojí a jak dlouho). Sčítání uživatelů probíhalo pouze na území nové dočasné pěší zóny (nikoliv na chodnících), jak je vyznačeno ve schématu současně se shrnutím výsledků. Čísla lze srovnávat se stavem, kdy místo slouží jako křižovatka a není v něm žádná možnost posezení či bezpečného procházení.

Pocitový poměr aktivit uživatelů náměstí

Zdroj: IPR Praha

Příloha č. 12 - Příklad licenčního ošetření uměleckých děl v Münsteru (v němčině)

Gestattungsvertrag

über die Benutzung öffentlicher Verkehrsflächen

zwischen der Stadt Münster, vertreten durch den Oberbürgermeister,
nachstehend "Stadt" genannt.

und

dem Landschaftsverband Westfalen Lippe (LWL),
vertreten durch den Direktor des Landschaftsverbandes,

 nachstehend „Gestattungsnehmer“ genannt.

§ 1 Grundstückslage

- (1) Dem Gestattungsnehmer wird eine Teilfläche aus dem städtischen Grundstück Gemarkung 55001, Flur 16, Flurstück 259, zur Verfügung gestellt.
- (2) Die Lage der überlassenen Fläche ist in dem Lageplan, der Bestandteil dieses Vertrages ist, farblich gekennzeichnet (s. Anlage 1).

§ 2 Nutzung und Nutzungsumfang

- (1) Die zur Verfügung gestellte Fläche wird zum Aufstellen eines Bus-Fahrgastunterstandes genutzt, der schon 1987 im Rahmen des Skulptur Projektes auf dem Domplatz in Münster vorgestellt wurde. Es handelt sich um eine Skulptur von Dennis Adams. Das Werk mit dem Titel „Bus Shelter IV 1987“ (Foto s. Anlage 2) soll dauerhaft in den öffentlichen Verkehrsraum installiert werden.
- (2) Eigentümer der Skulptur ist der Gestattungsnehmer.
- (3) Sämtliche von dem Gestattungsnehmer in Ausübung seiner Rechte aus diesem Gestattungsvertrag mit dem Grundstück verbundenen Anlagen und Einrichtungen sind nur zu einem vorübergehenden Zweck mit dem Grund und Boden verbunden und gehen nicht in das Eigentum der Grundstückseigentümerin über (§ 95 BGB).
- (4) Die Stadt setzt sich dafür ein, dass die Skulptur während der Dauer dieses Gestattungsvertrages entsprechend der vorgestellten Projektidee vom Künstler genutzt und gestaltet werden kann. Es besteht keine Verpflichtung für die Stadt, das Umfeld und die Umgebung der Skulptur unverändert zu lassen.

Příloha č. 13 - Seznam otázek pro zástupce KÖR Wien a Skulptur Projekte (v angličtině)

Production management of art in public space

1. How has your organisation managed to create such an environment, in which multiple municipal and private sector authorities manage to agree with you on the pursuit of such spectacular and also permanent artistic interventions?
2. Do you feel that the authorities in your municipality understand the impact and positive effect of arts in public space?
3. Is there a special work position (or a person) in your organisation/municipality that helps to create a common ground when it comes to interventions to public space - eg. a coordinator, public space manager with a special agenda aimed at the arts?
  - a. If yes, do you find such a position helpful and necessary? How?
  - b. If not, how is the coordination of artistic interventions to public space of various kinds managed in your city? Is it a part of some official's agenda? Do you think it is effective?
4. Is there anything you would like to particularly highlight about the management of arts in public space in your city?
5. Is there anything you find particularly problematic when talking about arts in public space in your city?
6. If you could have one wish granted for your organisation that would help you fulfill your visions in the future, what would it be?

Zdroj: Osobní e-mailová komunikace studentky a zástupců uvedených organizací

ROZHOVORY A KONZULTACE

(dle pořadí schůzek a rozhovorů)

- **MgA. Jiří Sulženko, Ph.D.** - ředitel odboru kultury a cestovního ruchu MHMP, pedagog katedry produkce DAMU
- **MgA. David Kašpar** - místostarosta pro kulturu a sousedské vztahy Prahy 10, pedagog katedry produkce DAMU
- **Mgr. Marie Foltýnová, Ph.D.** - vedoucí oddělení správy veřejné plastiky GHMP, kurátorka
- **Mgr. art. Eva Kyselová, Ph.D.** - teoretička a kritička, pedagožka katedry produkce a katedry teorie a kritiky DAMU
- **MgA. et Mgr. Doubravka Svobodová** - pedagožka katedry produkce DAMU
- **MgA. Viktória Mravčáková** - architektka věnující se umění ve veřejném prostoru IPR Praha
- **Bc. Anna Gümplová** - asistentka radní Třeštkové pro oblast kultury a cestovního ruchu, koordinátorka programu Umění pro město GHMP
- **MgA. Denisa Václavová, Ph.D.** - kurátorka, pedagožka DAMU
- **Rozálie Kašparová, MSc.** - architektka a urbanistka, kancelář veřejného prostoru IPR Praha
- **Ing. arch. Václav Brejška** - asistent náměstka pro dopravu HMP
- **doc. Mgr. Bohumil Nekolný** - pedagog katedry produkce DAMU
- **Dr. Marianne Wagner** - manažerka Skulptur Projekte Münster
- **Mag. Martina Taig** - ředitelka KÖR Wien
- **PhDr. Eva Hájková** - vedoucí oddělení kultury a památkové péče Prahy 3
- **Ivana Vodičková** - koordinátorka Festivalu m3
- **Mgr. Ondřej Škarka** - ředitel festivalu Sculpture Line
- **Ing. arch. Jan Kasl** - předseda komise RHMP pro umění ve veřejném prostoru, předseda ČKA